

MINISTARSTVO VANJSKE TRGOVINE I EKONOMSKIH ODNOSA BOSNE I HERCEGOVINE

IZVJEŠTAJ

iz oblasti poljoprivrede za Bosnu i Hercegovinu za 2010. godinu

Godišnji izvještaj o stanju u sektoru poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvoja

PREDGOVOR

Bh. politika u sektoru poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvoja razvija se u skladu s ciljevima i potrebama za pripremu i priključenje EU. Kratkoročni i srednjeročni prioriteti u oblasti poljoprivrede i ribarstva predloženi su u revidiranom partnerstvu, a na osnovu nalaza Izvještaja o napretku BiH za 2007. godinu Komisije.

Zakon o poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH („Sl. glasnik BiH“, br. 50/08) je okvirni i uređuje ciljeve, principe i mehanizme za razvoj politika i strategija, strukturu i nadležnosti na svim nivoima vlasti, njihove uloge i veze, mehanizme monitoringa i evaluacije, te upravni inspekcijski nadzor. Ovaj Zakon, također, treba olakšati napredak u evropske integracije i usklađivanje sektora, te pripremne faze za predpristupnu pomoć.

Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine (MVTEO BiH) je uz podršku EC pripremlilo Strateški plan BiH za harmonizaciju poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvoja 2008-2011 i Operativni program BiH za harmonizaciju poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvoja 2008-2011.

Strateški plan pruža okvir za postepenu harmonizaciju politika, programa, institucija, zakona, provedbenih propisa, sistema i službi u BiH sa uslovima koji su po ovim elementima na snazi u EU, dok Operativni program predstavlja detaljni akcioni plan za implementaciju Strateškog plana. Namjera je da ovaj plan osigura platformu i okvir za implementaciju pred IPARD aktivnosti što bi trebalo omogućiti da se do 2011. godine uspostave osnovni uslovi za prihvatanje fondova EU namijenjenih ruralnom razvoju.

Pored mjera politike u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju u 2010. godini koje su predložene u Izvještaju iz oblasti poljoprivrede za BiH za 2009. godinu, MVTEO BiH je izradilo Prijedlog mjera za poboljšanje uslova poslovanja u poljoprivrednoj proizvodnji i prehrambenoj industriji BiH (dvadesetpet mjera) koje je Vijeće ministara BiH razmotrilo i usvojilo na 109. sjednici održanoj 22.12.2009. godine, a Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH na 73. sjednici održanoj 23.03.2010. godine.

Izvještaj iz oblasti poljoprivrede za BiH za 2010. godinu pripremlilo je MVTEO BiH - Sektor poljoprivrede, ishrane, šumarstva i ruralnog razvoja u saradnji sa entitetskim ministarstvima poljoprivrede i Odjelom za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo Brčko Distrikta BiH, u skladu s članom 23. Zakona o poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH.

Ovaj Izvještaj uglavnom slijedi strukturu izvještaja iz prethodnih godina i ukratko daje pregled i ocjenu stanja u sektoru poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvoja, te mjere sektorske politike koje su poduzete u 2010. godini. Pored toga, Izvještaj sadrži i prijedlog mjera sektorske politike i način realizacije u 2011. godini.

U pripremi ovog Izvještaja korišteni su, između ostalog, slijedeći izvori podataka:

- Dokument za diskusiju, 3. sastanak Privremenog pododbora za poljoprivredu i ribarstvo, mart 2011, Banjaluka;
- „Mlijeko u BiH u periodu 2000-2010“, Milkprocessing, mart 2011, Sarajevo;
- Izvještaj o radu Odbora za koordinaciju informacija u poljoprivredi za 2010. godinu, mart 2011, Sarajevo;
- Izvještaj o radu Savjetodavnog vijeća za poljoprivredu, ishranu i ruralni razvoj BiH, maj 2010, Sarajevo.

SADRŽAJ

PREDGOVOR.....	1
POLJOPRIVREDA U 2010. GODINI.....	5
Strukturni pokazatelji za sektor poljoprivrede, lova, šumarstva i ribarstva.....	5
Proizvodnja žitarica	6
Proizvodnja industrijskog bilja	8
Krmno bilje	8
Proizvodnja povrća.....	9
Proizvodnja voća i grožđa.....	11
Stočarska proizvodnja.....	13
Otkup i realizacija /direktna prodaja proizvoda poljoprivrede	14
Cijene žitarica	16
Cijene industrijskog bilja.....	16
Cijene povrća.....	16
Cijene voća	16
Cijene stoke za klanje	17
Stočarski proizvodi.....	17
Prodaja proizvoda poljoprivrede na pijacama.....	17
Žitarice.....	18
Povrće	18
Voće.....	18
Stočarski proizvodi.....	18
Proizvodnja mlijeka i mliječnih proizvoda	18
POLITIKE U OBLASTI POLJOPRIVREDE, ISHRANE I RURALNOG RAZVOJA	22
Institucionalni okvir i administrativni kapaciteti.....	22
Institucionalni okvir.....	22
Administrativni kapaciteti.....	23
Implementacija Zakona o poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH.....	25
Uspostava komponenti Poljoprivrednog informacijskog sistema u poljoprivredi.....	25
Odbor za koordinaciju informacija u poljoprivredi	28
Savjetodavno vijeće za poljoprivredu, ishranu i ruralni razvoj.....	28
Infrastruktura kvaliteta.....	28
Savjetodavne službe i inspekcije.....	30
Sistem monitoringa i evaluacije za sektor poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvoja.....	31
Podrška poljoprivrednim proizvođačima i prerađivačima	31

Regulativa.....	32
Politika u oblasti sigurnosti hrane	33
Institucionalni i administrativni kapaciteti uključujući i kontrolne strukture.....	33
Približavanje zakonodavstva BiH zakonodavstvu EU.....	33
Veterinarska politika	38
Institucionalni i administrativni kapaciteti uključujući i kontrolne strukture.....	38
Približavanje zakonodavstva BiH zakonodavstvu EU.....	39
Fitosanitarna politika	43
Institucionalni i administrativni kapaciteti uključujući i kontrolne strukture.....	43
Približavanje zakonodavstva BiH zakonodavstvu EU.....	43
Ribarstvo.....	45
Ruralni razvoj	46
Dokumenti ruralnog razvoja	46
Uvođenje LEADER programa u BiH.....	48
Upravljački organ.....	49
Podsticaji.....	50
Ukupna izdvajanja za poljoprivredu i ruralni razvoj – struktura po entitetima.....	50
Struktura podrške po grupama mjera.....	51
Struktura mjera podrške u okviru pojedinačnih grupa	54
Prioriteti sektora	59
TRGOVINA.....	60
Struktura robne razmjene BiH poljoprivredni-prehrambenim proizvodima.....	62
Struktura deficita u trgovini poljoprivrednim proizvodima	63
Robna razmjena BiH poljoprivrednim proizvodima po regionima.....	63
Razmjena poljoprivrednim proizvodima sa Hrvatskom i Srbijom	67
INTEGRACIJE I MEĐUNARODNA SARADNJA.....	69
Približavanje EU (SSP, Evropsko partnerstvo)	69
Trgovinske politike.....	70
Pristupanje Svjetskoj trgovinskoj organizaciji.....	70
Sporazum CEFTA 2006	70
Planiranje i koordinacija međunarodne pomoći u sektoru poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvoja u BiH.....	71
Koordinacija rada donatora u sektoru poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvoja.....	72
Pregled tekućih programa i projekata u 2010. godini	72
Projekt poljoprivrede i ruralnog razvoja za BiH (ARDP).....	72

Finansijska pomoć Evropske unije	73
Instrument predpristupne pomoći - IPA.....	73
Projekti iz programa IPA 2008., 2009. i 2010.	74
Instrument tehničke pomoći Evropske komisije - TAIEX.....	75
Instrument tehničke pomoći SIGMA OECD/EU	76
Bilateralni i multilateralni programi i projekti međunarodne pomoći.....	76
MJERE POLITIKE U POLJOPRIVREDI, ISHRANI I RURALNOM RAZVOJU I NAČIN REALIZACIJE U 2011. GODINI	78

POLJOPRIVREDA U 2010. GODINI

Strukturni pokazatelji za sektor poljoprivrede, lova, šumarstva i ribarstva

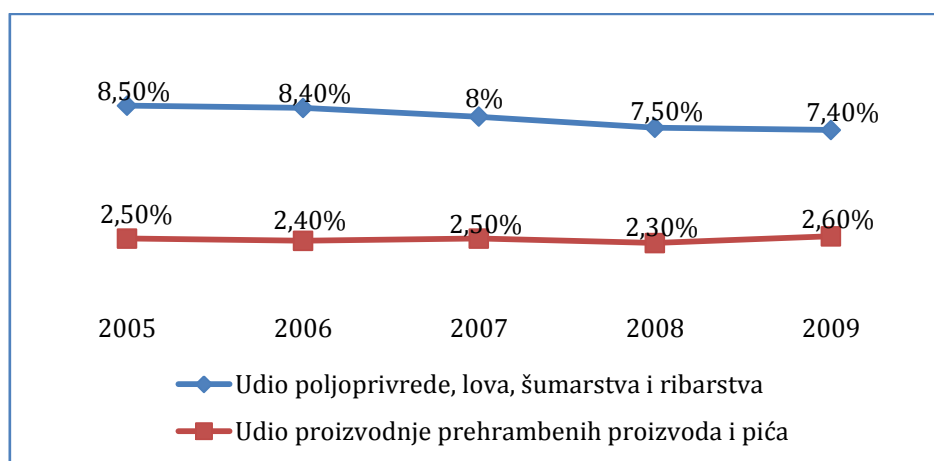
Bruto domaći proizvod (BDP), obračunat prema proizvodnom pristupu u tekućim cijenama, procijenjen je u iznosu od 24.004 miliona KM u 2009¹. godini sa nominalnim padom od 2,9% u odnosu na 2008. godinu. Bruto domaći proizvod po stanovniku u 2009. godini iznosio je 6.246 KM. Ukupna vrijednost poljoprivrede, lova, šumarstva, ribarstva i proizvodnje prehrambenih proizvoda i pića u 2009. godini iznosila je 2.398.373 miliona KM, što je za 30.707 hiljada KM manje u odnosu na 2008. godinu kada je iznosila 2.429.080 miliona KM. U procentualnim iznosima poljoprivreda, lov, šumarstvo, ribarstvo zajedno sa proizvodnjom prehrambenih proizvoda i pića učestvovala je 9,99% u BDP što je svega 0,17% više u odnosu na 2008. godinu kada je navedni procent iznosio 9,82%.

Tabela 1. Vrijednost poljoprivrednog sektora i udio u BDP (2005-2009)

Vrijednost poljoprivrede, lova, šumarstva i ribarstva (000 KM)	2005	2006	2007	2008	2009	
Udio u BDP (%)	8,5	8,39	8	7,48	7,37	
Vrijednost proizvodnje prehrambenih proizvoda i pića (000 KM)	434.7	460.7	530.3	578.4	628.5	
Udio u BDP (%)	2,53	2,39	2,44	2,34	2,62	
Ukupno	Vrijednost (000 KM)	1.892	2.078	2.273	2.429	2.339
	Udio u BDP-u (%)	11,03	10,78	10,44	9,82	9,99

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Na osnovu podataka prikazanih u tabeli vidljiv je trend smanjenja udjela sektora poljoprivrede, lova, šumarstva i ribarstva u ukupnom BDP-u u periodu od pet godina. Udio sektora proizvodnje prehrambenih proizvoda i pića u BDP varira u neznatnom procentu, posmatrano po godinama.

Grafikon 1. Udio sektora poljoprivrede, lova, šumarstva i ribarstva u ukupnom BDP

Poljoprivredni sektor u BiH već dugi niz godina zapošljava najveći broj stanovništva. Prema podacima Ankete o radnoj snazi za 2010. godinu, koju je provela Agencija za statistiku u saradnji s entitetskim zavodima za statistiku, sektor poljoprivrede zapošljava 166.000 zaposlenih. Udio zaposlenih u poljoprivrednom sektoru za 2010. godinu iznosio je oko 20%.

¹Podaci BDP za 2010. godinu nisu bili dostupni u vrijeme pripreme izvještaja.

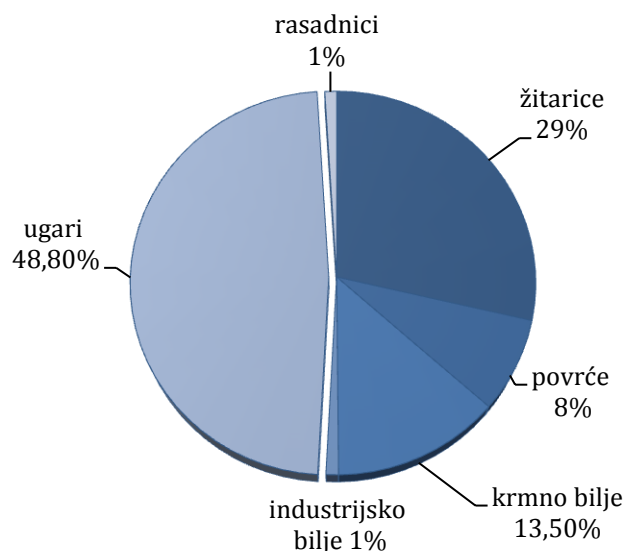
Tabela 2. Zaposleni prema grupama područja djelatnosti (2007-2010)

	Ukupno			
	2007	2008	2009	2010
Ukupno (000)	850	890	859	843
<i>Poljoprivredna</i>	168	183	182	166
<i>Nepoljoprivredne</i>	277	289	270	261
<i>Uslužna djelatnost</i>	404	418	406	416
	Struktura (%)			
Ukupno	100	100	100	100
<i>Poljoprivredna</i>	19,8	20,6	21,2	19,7
<i>Nepoljoprivredne</i>	32,6	32,5	31,5	31,0
<i>Uslužna djelatnost</i>	47,6	47,0	47,3	49,3

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Prema statističkim podacima za 2010. godinu oranične površine prema načinu korištenja iznosile su 1.007.000 ha, od čega zasijane površine 512.000 ha, ugari i neobrađene oranice 492.000 ha i rasadnici i ostalo na oranicama 3.000 ha.

Oranične površine prema načinu korištenja u BiH (2010)

Grafikon 2. Oranične površine prema načinu korištenja u BiH (2010)

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Površine zasijane žitaricama u 2010. godini iznosile su 293.000 ha, krmnim biljem 136.000 ha, povrćem 76.000 ha i industrijskim biljem 7.000 ha. U strukturi proizvodnje evidentno je smanjenje površina zasijanih žitaricama za 5,48%, dok su površine zasijane povrćem i industrijskim biljem ostale nepromijenjene u poređenju s prethodnom godinom. Površine zasijane krmnim biljem su povećane i to svega 3%.

Proizvodnja žitarica

Zasijane površine žitaricama u 2010. godini iznosile su 293.000 ha što je 29% od ukupno zasijanih površina. Ukupna ostvarena proizvodnja iznosila je 1.104.091 t. Kukuruz i pšenica u strukturi sjetve učestvuju 77,3%, odnosno 13%, dok je udio ostalih ratarskih kultura svega 9,7%.

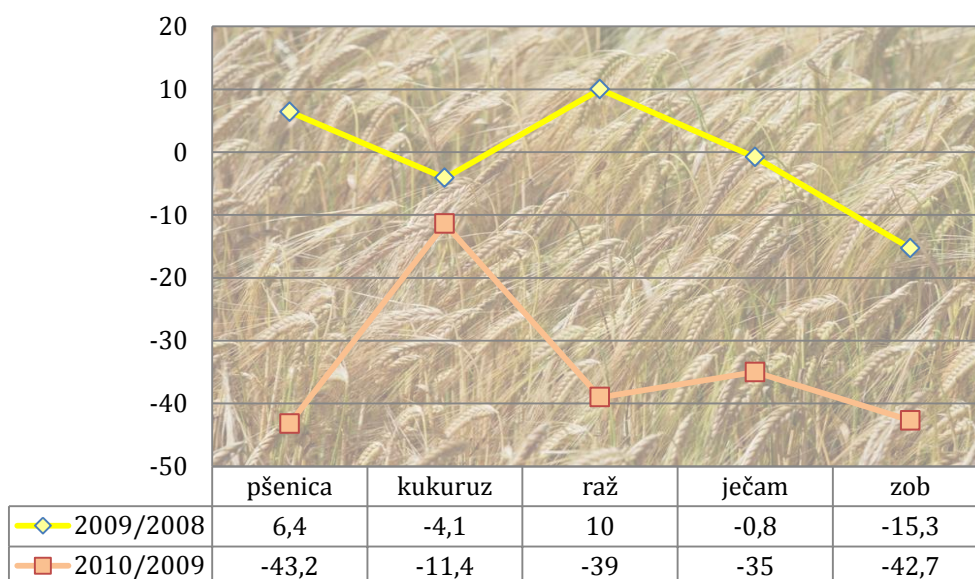
Tabela 3. Proizvodnja žitarica u BiH (2010)

Žitarice	Površina (ha)	Proizvodnja (t)	Tona po ha	Index (%)
Pšenica	55.445	145.412	2,7	-43,2
Raž	3.052	7.424	2,5	-39,1
Ječam	20.754	50.183	2,7	-35
Zob	10.231	19.843	2,0	-42,7
Kukuruz	191.671	853.376	4,5	-11,4
Tritikale	11.367	27.853	2,5	-33,1
Ukupno	292.520	1.104.091	/	/

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Index promjene proizvodnje žitarica u odnosu na prethodnu godinu ima negativan trend rasta. Proizvodnja kukuruza u 2010. godini je manja 11,4%, pšenice 43,2%, raži 39,1%, ječma 35% i tritikalea 33,1%.

Index promjene proizvodnje žitarica u % (2010)

Grafikon 3. Index promjene proizvodnje žitarica u % (2010)

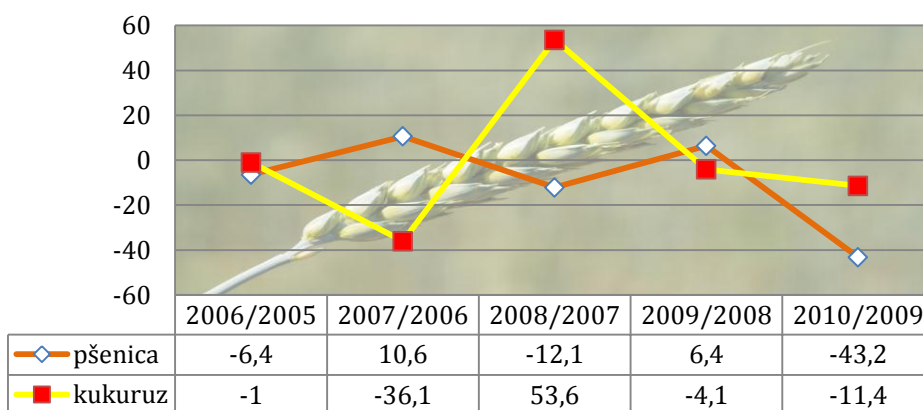
U strukturi proizvodnje žitarica, proizvodnja kukuruza i pšenice je, tradicionalno, najzastupljenija. Na osnovu podataka za period od pet godina proizvodnja kukuruza i pšenice ima varijabilan trend. Proizvodnja pšenice, u proteklih pet godina, kretala se od 232 do 257 hiljada t. Opadajući trend proizvodnje evidentno je najizraženiji 2010. godine kada je i zabilježena najmanja proizvodnja od ostvarenih 145.412 t. Poređenjem podataka proizvodnje kukuruza po godinama najmanja proizvodnja zabilježena je 2007. godine kada je iznosila 635 hiljada t, odnosno 2010. godine kada je iznosila 853 hiljada t što je za 100 hiljada t manje u odnosu na prethodnu godinu. Variranje proizvodnje navedenih kultura posljedica je vremenskih nepogoda koje se javljaju u posljednjih par godina.

Tabela 4. Proizvodnja pšenice i kukuruza (2006-2010)

	2006	2007	2008	2009	2010
Pšenica	232.496	257.112	240.533	255.848	145.412
Kukuruz	993.850	635.344	1.004.359	962.921	853.376

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Index promjene proizvodnje pšenice i kukuruza u % (2010)

Grafikon 4. Index promjene proizvodnje pšenice i kukuruza u % (2010)

Proizvodnja industrijskog bilja

Proizvodnja industrijskih kultura u 2010. godini odvijala se na površini od 7.000 ha. Ukupna proizvodnja industrijskih kultura iznosila je 11.394 t. U strukturi proizvodnje dominiraju soja koja se uzgaja na površini od 4.190 ha i duhan koji se uzgaja na površini od 1.523 ha. Uljana repica i suncokret su manje zastupljeni i uzgajaju se na površini od 639, odnosno 462 ha.

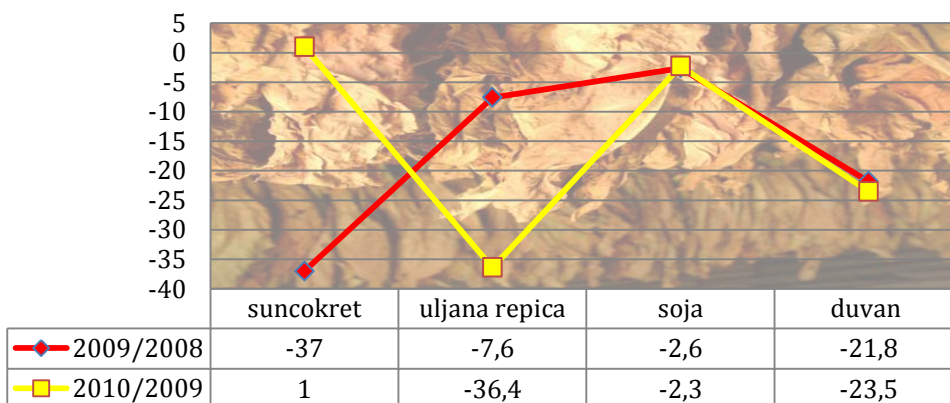
Tabela 5. Proizvodnja industrijskih kultura (2010)

	Površina (ha)	Proizvodnja (t)	Tona po ha	Index (%)
Suncokret	462	366	0,8	+101
Uljana repica	639	1.167	1,8	-36,4
Soja	4.190	8.007	2,0	-2,3
Duhan	1.523	1.854	1,3	-23,5
Ukupno	6.814	11.394	/	/

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Prema indexu promjene proizvodnje, proizvodnja industrijskih kultura u 2010. godini ima negativan trend rasta osim suncokreta čija je proizvodnja neznatno veća, svega 1%.

Index promjene proizvodnje industrijskih kultura u % (2010)

Grafikon 5. Index promjene proizvodnje industrijskih kultura u % (2010)

Krmno bilje

Površina pod krmnim kulturama, prema statističkim podacima u 2010. godini, iznosila je 133.107 ha, što je 13,5% od ukupno zasijanih površina.

U strukturi proizvodnje dominiraju djetelina koja se uzgaja na 43.608 ha, lucerka koja se uzgaja na 34.523 ha i travno djetelinske smjese koje se uzgajaju na 26.599 ha. Površina pod ostalim krmnim biljem iznosila je 28.377 ha.

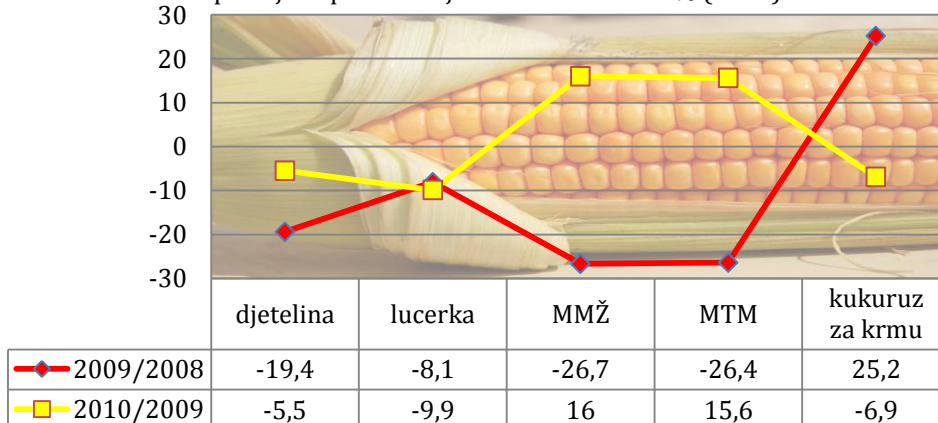
Tabela 6. Proizvodnja krmnih kultura (2010)

	Površina (ha)	Proizvodnja (t)	Tona po ha	Index (%)
Djetelina	43.608	130.924	3,0	-5,5
Lucerka	34.523	120.277	3,6	-9,9
Grahorica	468	1.210	3,4	+9,1
Mješavina mahunjača i žita	1.429	3.709	2,7	+16
Mješavina trava i mahunjača	1.428	3.696	2,6	+15,6
TDS	26.599	91.926	3,5	-6,3
Kukurzu za krmu	23.715	438.510	19,4	-6,9
Stočna repa	1.337	14.295	10,9	-4,5
Ukupno	133.107	804.547	/	/

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Prema indexu promjene proizvodnje, proizvodnja krmnih kultura u 2010. godini ima negativan trend rasta i to, između ostalog, djeteline 5,5%, lucerke 9,9%, stočne repe 4,5%, kukuruza za krmu 6,9%, travno-djetelinske smjese 6,3%. Pozitivan trend proizvodnje evidentan je kod proizvodnje grahorica i to 9,1%, mješavine mahunjača i žita 16%, mješavina trava i mahunjača 15,6%.

Index promjene proizvodnje krmnih kultura u % (2010)

Grafikon 6. Index promjene proizvodnje krmnih kultura u % (2010)

Proizvodnja povrća

Zasijane površine povrćem u 2010. godini iznosile su 71.642 ha, što je 8% od ukupno zasijanih površina. Ukupna proizvodnja povrća iznosila je 644.496 t. U strukturi proizvodnje dominira krompir koji se uzgaja na površini od 36.447 ha sa prosječnom proizvodnjom od 378.707 t. Površina pod ostalim povrćem iznosila je 35.195 ha sa prosječnom proizvodnjom od 265.789 t raznovrsnog povrća.

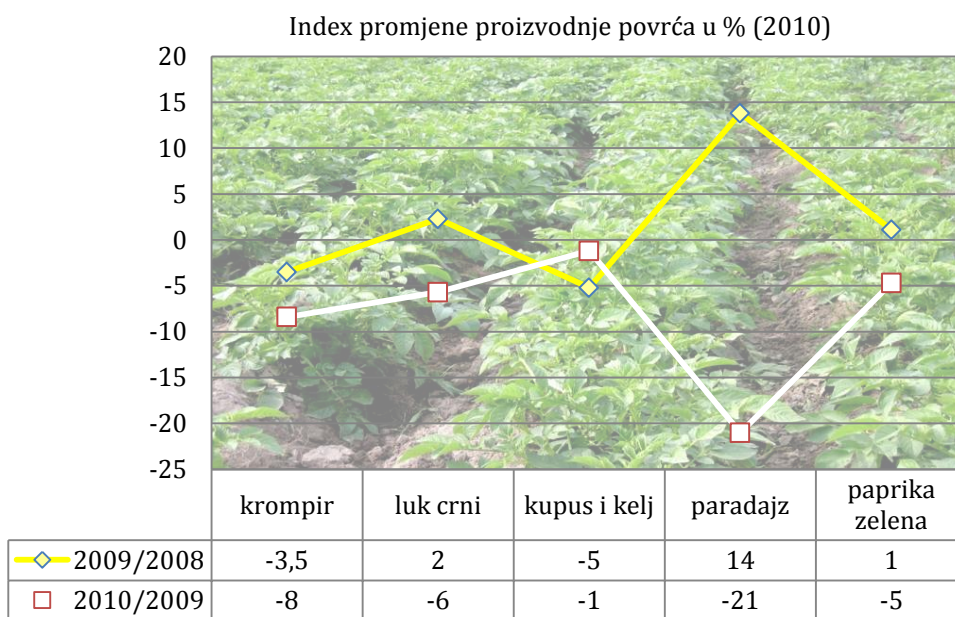
Tabela 7. Proizvodnja povrća u BiH (2010)

	Površina (ha)	Proizvodnja (t)	Tona po ha	Index (%)
Krompir	36.447	378.707	10,5	-8,4
Mrkva	2.073	22.858	12,4	+9
Luk crni	4.903	37.156	7,6	-5,7
Luk bijeli	1.640	6.319	3,9	-9,2
Grah	9.195	12.647	1,4	-15,2
Grašak	1.476	3.524	2,5	+1,1

Kupus i kelj	5.857	80.689	13,9	-1,2
Paradajz	3.582	36.362	10,3	-21
Paprika zelena	3.526	38.397	10,9	-4,7
Krastavac	2.943	27.567	9,4	+7,1
Ukupno	71.642	644.496	/	/

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Prema indexu promjene proizvodnje povrća evidentan je negativan trend proizvodnje gotovo svih povrtnih kultura i to krompira 8,4%, luka 5,7%, graha 15%, bijelog luka 9,2%, paradajza 21%, paprike zelene 4,7%.

Grafikon 7. Index promjene proizvodnje povrća u % (2010)

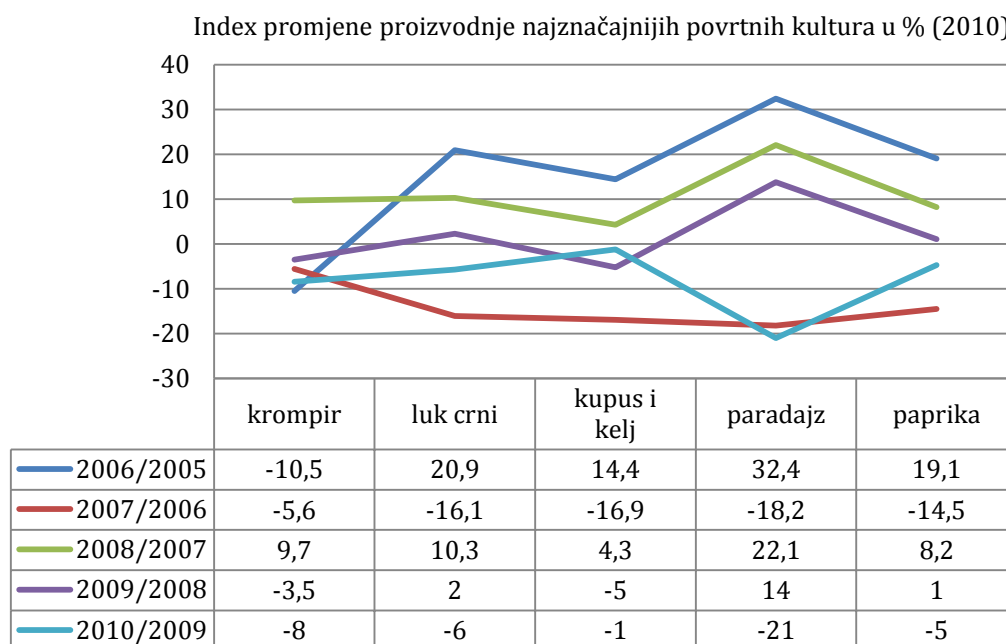
U povrtlarskoj proizvodnji među najznačajnije povrtno kulture pored krompira spadaju kupus i kelj, potom paradajz, zelena paprika i crni luk. Prema podacima za period od pet godina evidentno je da nema velikih varijacija u proizvodnji navedenih povrtnih kultura. Varijacije, iako neznatne, najizraženije su kod proizvodnje kupusa i kelja.

Tabela 8. Proizvodnja najznačajnijih povrtnih kultura (2006-2010)

	2006	2007	2008	2009	2010
Krompir	410.422	387.239	428.635	413.658	378.707
Kupus i kelj	99.182	82.599	86.131	81.684	80.689
Paradajz	40.700	33.287	40.722	46.333	36.362
Zelena paprika	43.013	36.780	39.890	40.310	38.397
Crni luk	41.520	34.822	38.543	39.420	37.156

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Index promjene proizvodnje najznačajnijih povrtnih kultura za period od pet godina pokazuje da se negativan trend kod proizvodnje krompira kretao u prosjeku od 3 do 5%, kupusa i kelja, kao i luka u prosjeku oko 8%, paradajza 10% i paprike 5%. Kod ostalih povrtnih kultura negativan trend proizvodnje je najizraženiji tokom 2007. godine kada je iznosio 16,1% kod proizvodnje luka, kupusa i kelja 17%, paradajza 18% i paprike 14,5%.

Grafikon 8. Index promjene proizvodnje najznačajnijih povrtnih kultura u % (2010)

Proizvodnja voća i grožđa

U BiH postoje vrlo dobri uslovi za gajenje drvenastog voća i jagodastih voćnih vrsta, što se uglavnom odnosi na povoljne zemljišne, klimatske, komunikacijske i demografske uslove. Prema statističkim podacima za 2010. godinu ukupan broj stabala različitog voća iznosio je 21,5 miliona, od čega su najzastupljenije voćne vrste šljiva (11,7 miliona), jabuke (4,8 miliona) i kruške (2 miliona). Ukupna proizvodnja iznosila je 282.734 t.

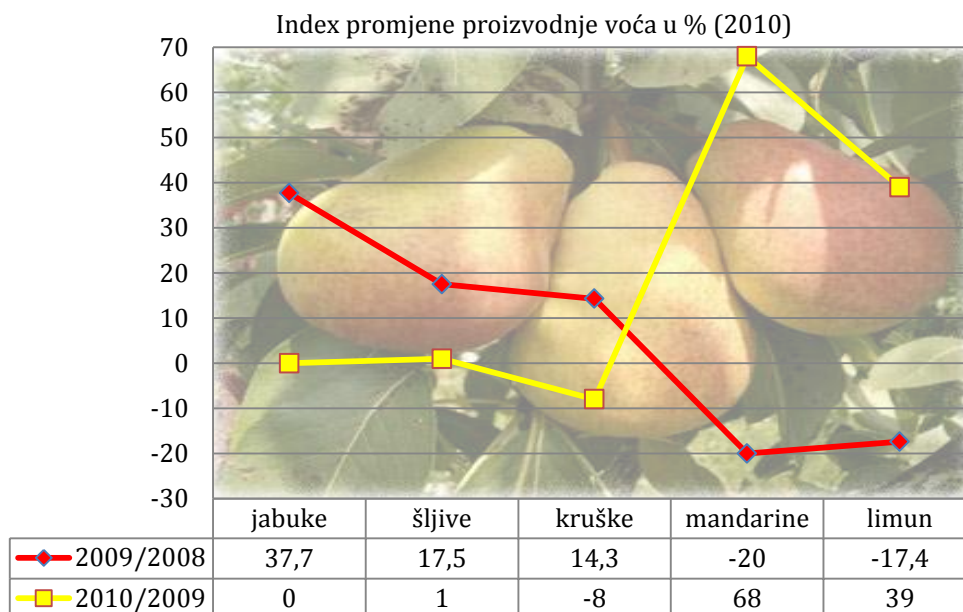
Tabela 9. Proizvodnja voća u BiH (2010)

Voće	Broj stabala	Proizvodnja (t)	Kg po stablu	Index (%)
Trešnja	773.985	9.838	12,7	-8
Višnje	632.067	3.811	6,0	-4
Kajsije	106.168	1.242	11,7	+15
Jabuke	4.812.681	71.659	14,9	=
Kruške	2.152.797	22.908	10,6	-8
Šljive	11.715.900	157.562	13,4	+1
Breskve	618.313	8.707	14,1	-2
Dunje	112.729	1.147	10,2	-13
Orasi	556.160	4.907	8,8	-14
Bademi	12.528	80	6,4	+6
Mandarine	3.500	26	7,4	+68
Limun	3.580	22	6,0	+39
Smokve	62.270	725	11,6	+7
Masline	16.055	100	6,2	+3
Ukupno	21.578.733	282.734	/	/

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Index promjene proizvodnje voća u 2010. godini u odnosu na prethodnu godinu ima pozitivan trend rasta. Pozitivan trend rasta proizvodnje voća naročito je izražen kod proizvodnje mandarine koja je veća za 68%, limuna 39%, i kajsije za 15% i drugih voćnih vrsta u manjem procentu.

Negativan trend rasta proizvodnje evidentan je kod proizvodnje oraha čija je proizvodnja u odnosu na prethodnu godinu manja za 14%, dunje za 13%, kruške 8% i drugih voćnih vrsta u manjem procentu.

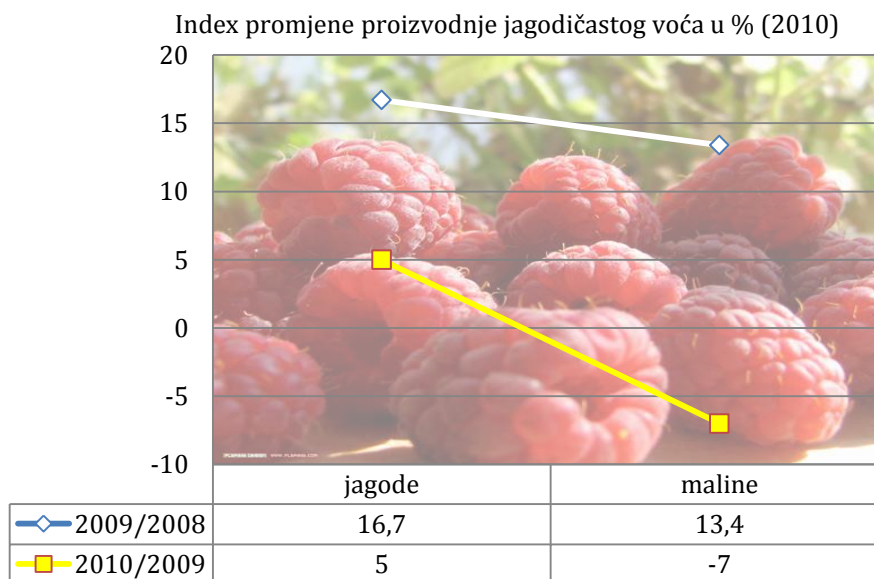
Grafikon 9. Index promjene proizvodnje voća u % (2010)

Prema statističkim podacima površine pod jagodičastim voćem u 2010. godini iznosile su 2.358 ha. Ukupna proizvodnja jagodičastog voća iznosila je 18.235 t. Index promjene proizvodnje jagode ima pozitivan trend rasta, te je proizvodnja jagode u 2010. godina bila veća za 5% u odnosu na prethodnu godinu. Proizvodnja maline u 2010. godini ima negativan trend rasta i proizvodnja je manja 7% u odnosu na prethodnu godinu.

Tabela 10. Proizvodnja jagodičastog voća (2010)

Voće	Požnjevena površina (ha)	Proizvodnja (t)	Prinos po ha (t)	Index (%)
Jagode	1.244	10.298	8,3	+5
Maline	1.114	7.937	7,1	-7
Ukupno	2.358	18.235	/	/

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Grafikon 10. Index promjene proizvodnje jagodičastog voća u % (2010)

U voćarskoj proizvodnji među najznačajnije voćne vrste ubrajaju se šljive, jabuke, kruške, a u posljednjih nekoliko godina jagodičasto voće i to jagode i maline.

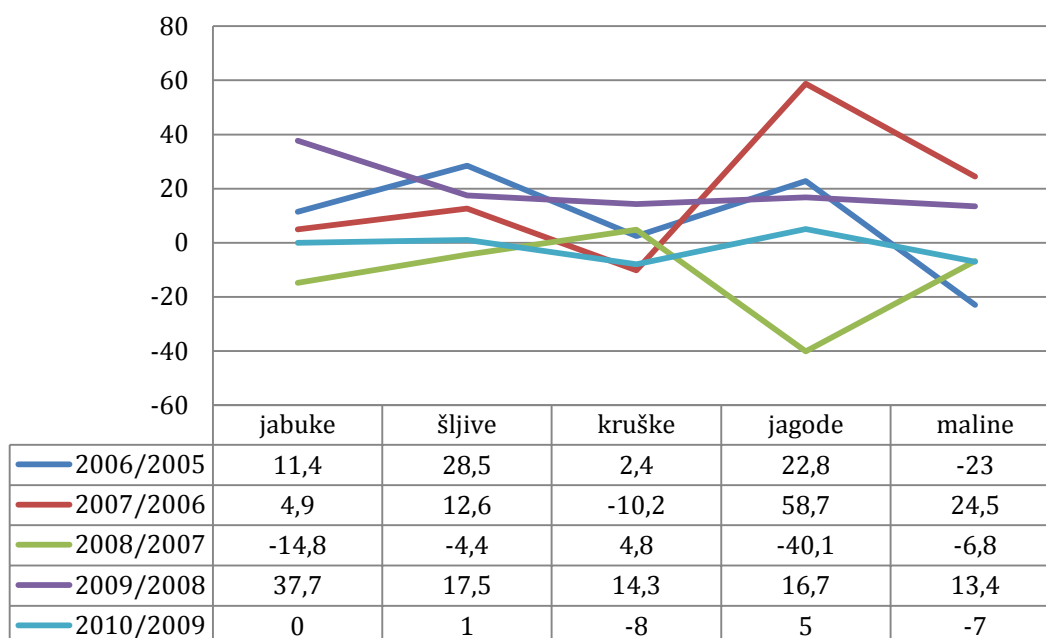
Tabela 11. Proizvodnja najznačajnijih voćnih vrsta (2006-2010)

	2006	2007	2008	2009	2010
Šljive	123.234	138.700	132.000	155.767	157.562
Jabuke	85.109	60.900	51.900	71.507	71.659
Kruške	23.034	20.600	21.600	24.784	22.908
Jagode	8.409	13.344	19.107	9.250	10.298
Maline	6.452	8.032	9.433	8.487	7.937

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Index promjene proizvodnje jabuke, šljive, jagode i maline tokom 2008. godine ima negativan trend rasta, te je i proizvodnja jabuke bila manja 14,8%, šljive 4,4%, jagode 40,1% i maline 6,8%. Pozitivan trend proizvodnje prema indexu promjene proizvodnje zabilježen je tokom 2009. godine kada je proizvodnja jabuke bila veća 37,7%, šljive 17,5%, kruške 14,3%, jagode 16,7%, odnosno maline 13,4%. Tokom ostalih godina proizvodnja navedenih voćnih vrsta je varirala, odnosno evidentni su i pozitivan i negativan trend proizvodnje.

Index promjene proizvodnje najznačajnijih voćnih vrsta u % (2010)

Grafikon 11. Index promjene proizvodnje najznačajnijih voćnih vrsta u % (2010)

Ukupna proizvodnja grožđa u 2010. godini iznosila je 23.163 t, a prosječna proizvodnja po čokotu 2,0 kg. Proizvodnja grožđa prema indexu promjene proizvodnje ima negativan trend i manja je za 10% u odnosu na prethodnu godinu.

Tabela 12. Proizvodnja grožđa u BiH (2010)

Broj rodnih čokota (000 kom)	Proizvodnja (t)	Prinos po čokotu (kg)	Index (%)
11.303	23.163	2,0	-10

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Stočarska proizvodnja

Proizvodnja mlijeka, mesa i jaja, čiju vrijednost prema statističkim podacima predstavljamo u tabelama, kao i stočni fond najbolje oslikavaju stanje u stočarstvu.

Tabela 13. Brojno stanje stoke (2010)

	Broj	Index (%)
Goveda	462.368	+1
Krave i steone junice	319.552	-6,3
Ovce	1.046.035	-0,8
Ovce za priplod	747.307	-3,9
Svinje	590.431	+11,6
Krmače i suprasne nazimice	97.483	-3
Konji	19.261	-9,9
Perad	21.802.235	+16,3
Koke nosilice	3.777.045	-4,3
Koze	63.250	-19,4
Kunići	18.941	+1,6
Košnice pčela	366.571	+5,6

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Proizvodnja vune i jaja u 2010. godini ima negativan trend rasta, odnosno proizvodnja vune je manja za 3,9%, jaja za 11,7%. Proizvodnja meda ima pozitivan trend rasta, odnosno proizvodnja je veća za 2,4%.

Tabela 14. Stočna proizvodnja (2010)

	Ukupno	Index (%)
Vuna (t)	1.3828	-3,9
Broj striženih ovaca	42.180	-8,3
Po ovci (kg)	1,6	+4,8
Jaja (000 komada)	694.125	-11,7
Broj koka nosilica (000 komada)	3.795	-2,7
Po nosilici (komada)	183	-9,3
Med (t)	3.340	+2,4
Po košnici (kg)	9,1	-3

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Tabela 15. Zaklana stoka i živina (2010)

	Ukupno	Index (%)
Goveda (ukupno)	151.995	+4,1
Telad	79.457	+8,7
Junad	62.510	+6,3
Krave	9.763	-22,3
Ostala goveda	292	-80,7
Ovce (ukupno)	129.475	+31,4
Jagnjad	98.085	+39
Ostale ovce	31.390	+12
Svinje (ukupno)	189.365	+31
Prasad	29.746	+8
Ostale svinje	159.619	+36,3
Perad ukupno(000)	26.977	+12
Tovljeni pilići	26.638	+12
Ostala perad	339	+22

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Otkup i realizacija /direktna prodaja proizvoda poljoprivrede

Podaci o otkupu i realizaciji/direktnoj prodaji poljoprivrednih proizvoda dobijeni su agregiranjem podataka uporedivih statističkih istraživanja na osnovu kvartalnih izvještaja o otkupu poljoprivrednih proizvoda od individualnih poljoprivrednih proizvođača i kvartalnih

izvještaja o realizaciji/direktnoj prodaji poljoprivrednih proizvoda vlastite proizvodnje poljoprivrednih poslovnih subjekata i zemljoradničkih zadruga.

Tabela 16. Vrijednost otkupljenih i prodatih poljoprivrednih proizvoda prema grupama proizvoda (2009-2010)

	Vrijednost u KM (2009)		Vrijednost u KM (2010)	
	Otkup	Prodaja	Otkup	Prodaja
Žitarice	11.639.997	10.063.096	5.806.436	8.304.942
Industrijsko bilje	7.275.171	3.249.952	8.471.468	3.555.716
Povrće	177.760	630.377	5.761.190	3.032.773
Krompir	5.925.335	2.799.117	884.136	802.771
Stočno krmno bilje	654.767	1.077.968	172.728	517.890
Voće	6.937.241	8.043.859	6.965.351	11.159.052
Životinje	17.372.747	67.032.926	17.851.319	88.254.195
Proizvodi životinja	106.642.260	26.886.072	107.728.265	30.901.651
Ukupno	156.679.277	119.783.367	153.640.896	146.528.989

Izvor: Agencija za statistiku BiH

U 2010. godini zabilježeno je povećanje vrijednosti otkupa krompira za 35,03% i industrijskog bilja za 16,44%, dok se smanjenje vrijednosti otkupa žitarica bilježi za 50,35%, povrća 2,77% u odnosu na 2009. godinu. Povećanje realizacije/ direktne prodaje u 2010. godini u odnosu na 2009. godinu bilježi se kod voća za 44,65%, životinja za 42,89% i životinjskih proizvoda za 14,90%, dok se smanjenje vrijednosti realizacije/direktno prodaje bilježi kod žitarica za 17,47%, krompira za 25,53% i stočnog krmnog bilja za 17,48%.

Tabela 17. Index vrijednosti 2010/2009. godina

Otkup	Prodaja
49,65	82,53
116,44	109,41
97,23	108,35
135,03	74,47
97,17	82,16
100,41	144,65
102,75	142,9
101,02	114,90
98,06	128,32

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Tabela 18. Prosječne cijene odabranih poljoprivrednih proizvoda (2010)

	Prosječne cijene u KM	
	Otkup	Prodaja
Pšenica, merkantilana (t)	298,71	311,25
Raž (t)	412,95	305,05
Kukuruz u zrnju (t)	304,88	297,51
Uljana repica (kg)	0,49	0,64
Soja (kg)	0,60	0,59
Duhan -suhi list (kg)	2,60	5,33
Grah (kg)	2,98	3,20
Crni luk (kg)	0,85	0,83
Bijeli luk (kg)	0,87	0,00
Kupus(kg)	0,44	0,37
Mrkva (kg)	0,49	0,92
Paradajz (kg)	1,25	1,26
Svježa paprika (kg)	1,17	1,22

Krompir, (kg)	0,51	0,51
Stočna repa (kg)	0,00	1,35
Šljive (kg)	0,43	0,42
Jabuke (kg)	0,37	0,39
Kruške(kg)	0,65	1,00
Maline(kg)	2,29	3,06
Grožđe (kg)	1,72	0,91
Tovljena junad, stoka za klanje (kg)	3,50	3,55
Mesnate svinje, stoka za klanje (kg)	2,60	2,88
Tovljena jagnjad, stoka za klanje (kg)	4,66	5,14
Junad za tov, stoka za klanje (kg)	3,44	3,37
Telad za pripold, stoka za klanje (kg)	4,87	6,32
Tovljeni pilići (kg)	1,87	2,27
Tovljeni ćurići (kg)	5,48	6,00
Jaja (kom)	0,19	0,13
Svježe mlijeko, kravlje (l)	0,51	0,63
Med (kg)	7,06	8,13

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Cijene žitarica

Prema statističkim podacima o prosječnim cijenama odabranih poljoprivrednih proizvoda za 2010. godinu prosječna otkupna cijena kilograma pšenice iznosila je 0,29 KM, a prodajna cijena 0,31 KM. Prosječna otkupna cijena kukuruza iznosila je 0,30 KM a prodajna 0,29 KM. Raž, za razliku od pšenice i kukuruza, imala je veću otkupnu cijenu 0,41 KM po kilogramu, dok je prosječna prodajna cijena bila na nivou pšenice i kukuruza u vrijednosti od 0,30KM.

Cijene industrijskog bilja

Prema statističkim podacima o prosječnim cijenama odabranog industrijskog bilja za 2010. godinu otkupna cijena duhana iznosila je 2,60 KM, uljane repice 0,49 KM, i soje 0,60 KM po kilogramu. Prodajne cijene su nešto veće i to naročito kod duhana čija je prodajna cijena iznosila 5,33 KM što je za 2,73 KM više u odnosu na otkupnu. Prodajna cijena uljane repice bila je veća u odnosu na otkupnu za 0,15 KM, dok kod prodaje soje je ta razlika neznatna.

Cijene povrća

Prema statističkim podacima o prosječnim cijenama povrtnih kultura za 2010. godinu prosječne otkupne cijene kretale su se u rasponu od 0,44 do 2,98 KM, a prosječne prodajne cijene od 0,37 do 3,20 KM. Najveća prosječna otkupna cijena evidentna je kod otkupa graha i iznosila je 2,98, odnosno najniža prosječna otkupna cijena evidentana je kod otkupa kupusa i iznosila je 0,44 KM. Prosječna otkupna cijena crnog luka iznosila je 0,85 KM, bijelog luka 0,87 KM, mrkve 0,49 KM, paradajza 1,25 i paprike 1,17 KM. Prosječna prodajna cijena crnog luka iznosila je 3,20 KM, mrkve 0,92 KM, paradajza 1,26, paprike 1,22 KM, dok kod prodaje bijelog luka prodajna cijena je bila ista kao i otkupna.

Cijene voća

Prema statističkim podacima o prosječnim cijenama odabranog voća za 2010. godinu prosječne otkupne cijene kretale su se u rasponu od 0,37 do 2,29 KM, a prosječne prodajne cijene od 0,39 do 3,06 KM. Najviša prosječna otkupna cijena evidentna je kod otkupa maline i iznosila je 2,29 KM/kg, dok je prosječna prodajna cijena iznosila 3,06 KM/kg što je za 0,77 KM više.

Najniža prosječna otkupna cijena evidentna je kod otkupa jabuke i iznosila je 0,37KM/kg, dok je prosječna prodajna cijena iznosila 0,39 KM/kg što je neznatno više za 0,2 KM. Prosječna otkupna cijena šljive iznosila je 0,43 KM/kg, a prodajna samo 0,1 KM više. Otkupna cijena kruške iznosila je 0,65 KM/kg dok je prodajna cijena bila viša za 0,45 KM. Za razliku od kruške, prosječna otkupna cijena grožđa iznosila je 1,72 KM/kg dok je prodajna bila niža za 0,81KM.

Cijene stoke za klanje

- Junad

Prosječna otkupna cijena tovljene junadi iznosila je 3,50KM/kg, a prosječna prodajna cijena 3,55 KM/kg, što je neznatna razlika od 0,5 KM. Otkupna cijena junadi za tov iznosila je 3,44 KM, odnosno prosječna prodajna 3,37 KM/kg.

- Svinje

Prosječna otkupna i prodajna cijena mesnatih svinja razlikuju se za 0,28 KM/kg, odnosno, otkupna cijena mesnatih svinja po kg je iznosila 2,60, a prodajna 2,88 KM.

- Jagnjad

Za razliku od tovljene junadi i mesnatih svinja, cijene tovljene jagnjadi su znatno više kako otkupna tako i prodajna. Prosječna otkupna cijena tovljene jagnjadi po kg iznosila je 4,66 KM, a prosječna prodajna 5,14 KM.

- Perad

Prosječna otkupna cijena tovljenih pilića iznosila je 1,87 KM/kg, a prosječna prodajna cijena 2,27 KM/kg. Cijene tovljenih ćurića su znatno više u poređenju sa cijenama tovljenih pilića, te je otkupna cijena tovljnih ćurića po kg iznosila je 5,48 KM, a prodajna 6,00 KM.

Stočarski proizvodi

Otkupna cijena jaja po komadu iznosila je 0,19 KM, a prodajna 0,13 KM. Otkup svježeg kravljeg mlijeka vršen je po cijeni od 0,51 KM po litru, dok je prodaja vršena po cijeni od 0,63 KM po litru. Otkupna cijena kilograma meda iznosila je 7,06 KM, a prodajna 8,13 KM.

Prodaja proizvoda poljoprivrede na pijacama

U 2010. godini bilježi se povećanje vrijednosti prodaje žitarica za 8,53% i krompira za 1,69%, dok je smanjena vrijednost prodaje zabilježena kod povrća za 4,63%, voća za 6,69% i proizvoda od životinja za 11,66% u odnosu na 2009.godinu.

Tabela 19. Vrijednost poljoprivrednih proizvoda prodatih na pijacama prema grupama proizvoda (2010)

	Vrijednost (KM)	Index vrijednosti 2010/2009
Žitarice	944.924	108,53
Povrće	21.600.245	95,37
Krompir	3.355.898	101,69
Voće	16.146.605	93,04
Životinje	3.124.003	100,28
Proizvodi životinja	16.849.369	88,34
Ukupno	62.021.042	93,46

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Tabela 20. Prodaja odabranih poljoprivrednih proizvoda prodatih na pijacama (2010)

	Količina	Vrijednost (KM)	Prosječna cijena	Index vrijednosti 2010/2009
Pšenica, merkantilana (t)	358	199.571	557,47	98,29
Raž (t)	13	10.486	822,40	95,25
Kukuruz u zrnu (t)	1.194	554.656	464,48	100,74

Grah (kg)	691.868	2.769.664	4,00	87,96
Crni luk (kg)	1.448.606	1.911.177	1,32	113,12
Bijeli luk (kg)	269.771	1.589.309	5,89	109,15
Kupus(kg)	2.418.334	1.814.042	0,75	109,15
Mrkva (kg)	729.358	1.174.689	1,61	80,78
Paradajz (kg)	1.256.726	2.616.209	2,08	102,61
Svježa paprika (kg)	1.076.919	2.169.951	2,01	91,12
Krompir, (kg)	3.993.103	3.355.898	0,84	101,69
Šljive (kg)	932.776	1.748.413	1,87	105,47
Jabuke (kg)	2.378.370	3.015.088	1,27	90,19
Kruške	520.180	1.222.184	2,35	77,16
Orasi(kg)	366.235	3.343.223	9,13	97,80
Zaklana i očišćena kokoš (kg)	582.516	2.840.327	4,88	102,14
Jaja (kom)	14.705.859	3.249.184	0,22	82,81
Svježe mlijeko (l)	2.190.627	2.397.500	1,09	110,25

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Žitarice

Tokom 2010. godine na pijacama je prodato 358 t pšenice, sa prosječnom cijenom od 557,4 KM/t u vrijednosti od 199.571 KM što je 1,71% manje u odnosu na prethodnu godinu. Raž je prodana u količini od 13 t sa prosječnom cijenom od 822,4 KM/t u vrijednosti od 10.486 KM, te je vrijedonosno prodaja smanjena 5%. Količina prodanog kukuruza u zrnu iznosila je 1.194 t sa prosječnom cijenom od 464,48 KM/t u vrijednosti 554.656 KM, te je prodaja vrijedonosno veća 0,7%.

Povrće

Tokom 2010. godine na pijacama je prodato 11.884 t odabranog povrća u vrijednosti od 17.400.939 KM. Prosječne cijene povrća iznosile su 4KM/kg graha, crnog luka 1,32 KM/kg, bijelog luka 5,89 KM/kg, kupusa 0,70 KM /kg, mrkve 1,61 KM/kg, paradajza 2,08 KM/kg, paprike 2,01 KM/kg i krompira 0,84 KM /kg. Na pijacama je najviše prodato crnog luka u količini od 1.448.606 kg u vrijednosti 1.911.177 KM te je i prodaja u odnosu na prethodnu godinu veća za 13,12%. Vrijedonosno prodaja graha tokom 2010. godine je manja 12,04%, mrkve 19,22% i paprike 8,22%. Kod ostalog povrća vrijednost prodaje je veća i to bijelog luka 9,15%, paradajza 2,61% i krompira 1,7%.

Voće

Tokom 2010. godine na pijacama je prodato 4.197,5 t odabranog voća u vrijednosti od 9.328.908 KM. Prosječna cijena šljive iznosila je 1,87 KM/kg, jabuke 1,27 KM/kg, kruške 2,35 KM/kg i oraha 9,13 KM/kg. Povećanje vrijednosti prodaje od 5,5% tokom 2010. godine zabilježeno je kod prodaje šljive, dok je kod ostalog voća vrijednost prodaje smanjena i to jabuke 9,81%, kruške 22,84% i oraha 2,2%.

Stočarski proizvodi

Tokom 2010. godine od odabranih stočarskih proizvoda na pijacama je ostvarena prodajna vrijednost u iznosu od 8.487.011 KM. Od stočarskih proizvoda na pijacama je najviše prodato jaja u količini od 14.705.859 komada sa prosječnom cijenom od 0,22 KM u vrijednosti 3.249.184 KM. Količina prodanog mlijeka iznosila je 2.190.627 litara sa prosječnom cijenom od 1,09 KM u vrijednosti 2.397.500 KM.

Proizvodnja mlijeka i mliječnih proizvoda

Prema statističkim podacima broj muznih krava u 2010. godini iznosio je 277.386, dok je proizvodnja mlijeka iznosila 693.158.000 litara što je za 5,5% manje u odnosu na prethodnu godinu. Prinos mlijeka po grlu iznosio je 2.499 litara.

Tabela 21. Broj muznih krava i proizvodnja mlijeka (2009-2010)

	Proizvodnja (000 l)		Index 08/09	Index 09/10
	2009	2010		
Mlijeko	733.779	693.158	99,5	94,5
Broj muznih krava	293.169	277.386	98,8	94,6
Litara po muznoj kravi	2.503	2.499	100,7	99,8

Izvor: Agencija za statistiku BiH

U 2010. godini mljekare su od poljoprivrednih proizvođača otkupile 214,4 miliona litara mlijeka od čega u FBiH 46,5%, RS 52,5% i BD 1,3%. Pad otkupa mlijeka nastavljen je i u 2010. godini i iznosio je 3,7% što je posljedica pogoršanog ekonomskog položaja proizvođača mlijeka i smanjenja broja proizvođača mlijeka u posljednje dvije godine.

Tabela 22. Pregled otkupa mlijeka (2009-2010)

	Otkup (000 l)	
	2009	2010
FBiH	107.272	99.950
RS	112.796	111.992
DB BiH	2.542	2.614
Ukupno	222.610	214.556

Izvor podataka: Milkprocessing

U BiH tokom 2009/2010. godine u funkciji je bilo 33 mljekara, i to 20 u FBiH i 13 u RS. Pored registriranih mljekara, djeluje i jedan broj malih porodičnih mljekara, koje su isključivo orijentirane na uže lokalno tržište. Proizvodni programi malih mljekara su jednostrani i orijentirani na konvencionalne mliječne proizvode, što ih čini vrlo ranjivim na tržištu u konkurenciji koju često ne mogu izdržati.

Tabela 23. Kapaciteti mljekarske industrije u BiH (2009-2010)

Kapacitet l/dan	Broj mljekara	Prerada miliona l	%
>100.000	5	152,7	66,7
50.000-100.000	4	37,1	16,1
20.000-50.000	4	12,4	5,4
10.000-20.000	9	17,9	7,8
do 10.000	11	9,3	4,0
Ukupno	33	229,4	/

Izvor podataka: Milkprocessing

Instalirani kapaciteti prerade mlijeka u mljekarama BiH procjenjuju se na oko 420 miliona litara, od čega u FBiH 275 miliona litara i RS 145 miliona litara. Iskorištenost instaliranih kapaciteta prerade mlijeka u mljekara tokom 2009/2010. godine iznosila je 55%. Proizvodni program mljekara sadrže 12 vrsta mliječnih proizvoda sa oko 35 proizvoda.

Tabela 24. Pregled proizvodnog programa mljekara u BiH (2009-2010)

	Broj proizvođača - mljekara		
	FBiH	RS	BiH
Slatko pasterizirano mlijeko	13	14	27
UHT sterilizirano mlijeko	5	2	7
Jogurt	16	11	27
Kiselo mlijeko	5	-	5
Ostali napitci			
kefir	4	-	4
mlačenica	6	6	6
Pavlaka			
kisela pavlaka i mileram	15	11	26

<i>slatka pavlaka za domaćinstvo</i>	1	1	2
Sir			
<i>svježi</i>	18	16	34
<i>krem</i>	2	1	3
<i>kriška kravlj</i>	12	12	24
<i>kriška ovčiji</i>	2	2	4
<i>polutvrđi</i>	9	6	15
<i>tvrdi</i>	6	1	7
<i>sir iz mijeha</i>	-	2	2
<i>mozarela</i>	-	1	1
<i>dimljeni</i>	1	1	2
<i>punjena paprika sa sirom ipavlakom</i>	3	2	5
Mliječni namazi			
<i>mliječni i sirni namaz</i>	7	2	9
<i>kajmak</i>	4	7	11
Maslac	3	1	4
Mlijeko u prahu	1	-	1

Izvor podataka: Milkprocessing

Proizvodni program mljekara orjentiran je na kratkotrajne konzumne proizvode. Osnovni proizvodni program 27 mljekara sadrži konzumne kratkotrajne mliječne proizvode kao što su pavlaka, jogurt i svježi sir. Proizvodni program sira orjentiran je na svježi, salamurni i polutvrde/tvrde sireve. Ostale mljekare su pretežno orjentirane na proizvodnju trajnih sireva polutvrđi, tvrdi i salamurni sirevi, čiji je asortiman uzak i sadrži 4 do 6 vrsta sira. Topljeni, plavi, oplemenjeni polutvrđi i slični sirevi nisu zastupljeni u proizvodnom programu domaćih mljekara, iako značajno učestvuju u uvozu sira u BiH, što ukazuje da postoji odgovarajuće tržište za ove proizvode.

Učešće savremenih mliječno-kiseli napitaka je još uvijek nedovoljno (nisko masni jogurt, bio jogurti, voćni jogurt i sl.) u odnosu na strane mljekare koje izvoze mliječno-kisele napitke u BiH. Proizvodnja pavlake je orijentirana na kisele fermentirane proizvode. Slatka pavlaka za različite namjene (ugostiteljstvo, domaćinstvo i sl.) nalazi se u proizvodnom programu dvije mljekare. Nekoliko malih mljekara uključile su u proizvodni program neke autohtone mliječne proizvode, koji imaju tradicionalni brend kao što su sir iz mijeha, punjena paprika sa sirom i dr. Ovi proizvodi mogli bi biti jedna od razvojnih mogućnosti malih mljekara u nekim ruralnim područjima.

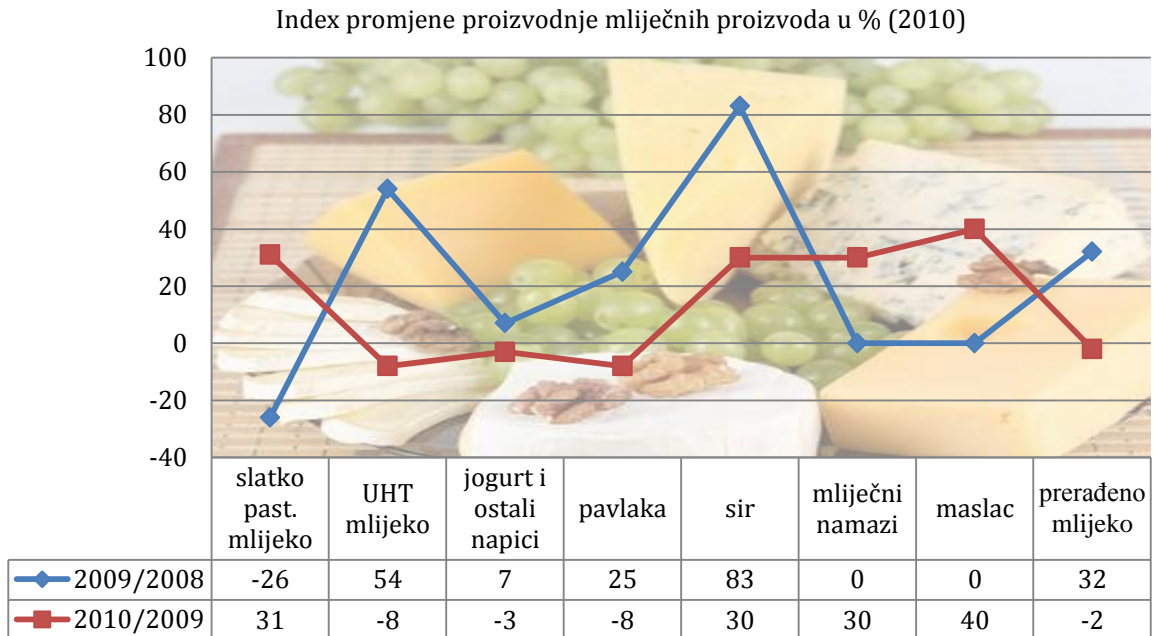
Globalnu strukturu prerade mlijeka u mljekarama BiH čine konzumni tečni mliječni proizvodi 76,4%, sir 21,1% i ostali proizvodi 2,5%. Tokom 2010. godine struktura prerade mlijeka je blago poboljšana u korist sira i ostalih trajnih proizvoda.

Tabela 25. Proizvodnja mliječnih proizvoda u mljekarama BiH (2009-2010)

	Jedinica mjere	2009	2010	Index 2010/2009
Slatko pasterizirano mlijeko	ooo l	4.853	6.359	131
UHT sterilizirano mlijeko	ooo l	130.656	119.974	92
Jogurt i ostali napitci	ooo l	32.494	31.613	97
Pavlaka, mileram	t	15.868	14.571	92
Sir				
<i>tvrdi i polutvrđi</i>	t	2.004	1.725	86
<i>svježi sitni</i>	t	3.284	4.527	138
<i>kriška, feta i sl.</i>	t	335	1.065	318
Ukupno sir	t	5.623	7.317	130
Mlijeko u prahu	t	-	13	-
Mliječni namazi	t	880	1.141	130
Maslac	t	520	729	140
Prerađeno mlijeko	ooo l	229.513	225.646	98

Izvor podataka: Milkprocessing

U odnosu na prethodnu godinu proizvodnja većine strateških proizvoda ima pad što je prvenstveno posljedica smanjenog otkupa mlijeka. Proizvodnja UHT steriliziranog mlijeka kao i pavlake i milerama je manja 8%, jogurta i ostalih napitaka 3%, te prerađenog mlijeka 2%. Najveći rast proizvodnje ostvaren je kod proizvodnje maslaca čak 40%, potom mliječnih namaza i sira 30% i proizvodnje slatkog pasteriziranog mlijeka 31%.

Grafikon 12. Index promjene proizvodnje mliječnih proizvoda u % (2010)

POLITIKE U OBLASTI POLJOPRIVREDE, ISHRANE I RURALNOG RAZVOJA

U ovom dijelu izvještaja dajemo pregled politika i aktivnosti u oblasti poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvoja koje su, između ostalog, u skladu s preuzetim obavezama vezanim za pridruživanje BiH u EU, strateškim dokumentima i planovima, Prijedlogom mjera za poboljšanje uslova poslovanja u poljoprivrednoj proizvodnji i prehrambenoj industriji BiH, te mjerama politike u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju koje su predložene u Izvještaju iz oblasti poljoprivrede za BiH za 2009. godinu.

Mjere politike u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju predložene u Izvještaju iz oblasti poljoprivrede za BiH za 2009. godinu bile su:

1. Pripremiti Zakon o vinu BiH,
2. Osigurati usklađivanje zakonodavstva i donošenja podzakonskih akata posebno iz oblasti veterinarstva, sigurnosti hrane i zaštite zdravlja bilja i jačati institucije na nivou države odgovorne za poljoprivredu, ishranu i ruralni razvoj u cilju ubrzanog usklađivanja propisa sa *acquis-om*,
3. Stalno jačati kapacitete u državnim i entitetskim institucijama, posebno analitičkih sposobnosti, te jačanje koordinacije i saradnje u cilju djelotvornijeg i efikasnijeg provođenje aktivnosti i izbjegavanja preklapanja u nadležnostima i aktivnostima,
4. Intenziviranje aktivnosti na uspostavi informacijskih sistema u poljoprivredi,
5. Dosljedno provoditi politike karantina, ažurirati liste objekata iz kojih je dozvoljen uvoz namirnica životinjskog porijekla iz zemalja CEFTA, uz osiguranje adekvatnih uslova za inspeksijsko i laboratorijsko testiranje i kontrolu kvaliteta poljoprivredno-prehrambenih proizvoda,
6. Stalno jačanje institucionalnih i upravnih kapaciteta (kadrovsko i materijalno) i jačanje saradnje između relevantnih institucija bitnih za međunarodnu trgovinu, a posebno u oblasti standardizacije, akreditacije, veterinarstva, zaštite bilja, statistike i nadzora nad tržištem,
7. Ubrzati aktivnosti na realizaciji SSP-a i ispunjavanju prioriteta Evropskog partnerstva i preuzimanju *acquis-a* u skladu s planom preuzimanja *acquis-a*.

Institucionalni okvir i administrativni kapaciteti

Institucionalni okvir

Na državnom nivou, veći dio ovlaštenja koja se odnose na poljoprivredni sektor u nadležnosti su MVTEO BiH. Uloga Ministarstva je, obzirom na kompleksnost uređenja BiH kao države, uglavnom koordinirajuća. MVTEO BiH je, također, institucija koja je zadužena i za saradnju sa EU i drugim međunarodnim organizacijama relevantnim za sektor poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvoja.

Organizacijska jedinica u okviru MVTEO BiH koja provodi aktivnosti u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja je Sektor poljoprivrede, ishrane, šumarstva i ruralnog razvoja koji je zadužen za uspostavu okvira za razvoj sektorskih strategija, politika, programa i mjera, te implementaciju istih u cilju harmoniziranog razvoja poljoprivrede u cijeloj zemlji.

Nadležnosti u pogledu zdravlja i njege životinja, zdravlja bilja, sigurnosti hrane i kontrolu kvaliteta hrane na nivou BiH imaju Ured za veterinarstvo BiH (UzV BiH), Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja (UZZZB BiH) i Agencija za sigurnost hrane BiH (AzSH BiH).

UzV BiH i UzZZB BiH su upravne organizacije u okviru MVTEO BiH i za svoj rad direktno odgovaraju ministru, dok je AzSH BiH samostalna upravna organizacija pod ingerencijom Vijeća ministara BiH (VM BiH), a sa MVTEO BiH saraduje u poslovima vezanim za oblast ishrane.

Na nivou entiteta za upravljanje sektorom poljoprivrede ključna su dva tijela: Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske (MPŠV RS), Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva (FMPVŠ), a u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine (BD BiH), Odjel za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu BD BiH.

U FBiH ovaj sistem nadležnosti je dodatno podijeljen, tako da svih 10 kantona imaju uspostavljene uprave koje su nadležne za pitanja poljoprivrede, veterinarstva, šumarstva i vodoprivrede.

Nadležnost entitetskih ministarstva je izvršavanje politika i provođenje zakona koji su donijeli nadležni organi entitetskih vlasti, nadzor nad primjenom propisa i donošenje provedbenih odluka. Entitetska ministarstva poljoprivrede su odgovorna za upravljanje prirodnim resursima za razvoj poljoprivrede, prehrambene industrije i pratećih djelatnosti, i to u oblasti biljne proizvodnje, stočarstva, ruralnog razvoja, ribarstva i lova, zaštite i korištenja poljoprivrednog zemljišta, prehrambene industrije, proizvodnje stočne hrane, vodoprivrede, veterinarske i fitosanitarne zaštite, zaštite javnog zdravlja i šumarstva.

Rad Odjela za poljoprivredu, šumarstvo i upravljanje vodama BD BiH vezan je za razvoj i poboljšanje poljoprivredne proizvodnje i uzgajanje stoke, zaštitu i korištenje poljoprivrednog zemljišta, veterinarsku i sanitarnu kontrolu zdravlja životinja i javnog zdravlja, primjenu kreditne politike, zaštite i racionalnog korištenja poljoprivrednog zemljišta, pružanje savjetodavnih usluga u poljoprivredi i stočarstvu, obnavljanju šuma, zaštitu od nedozvoljene sječe, održavanje struktura za upravljanje vodama.

Administrativni kapaciteti

U Sektoru poljoprivrede, ishrane, šumarstva i ruralnog razvoja MVTEO BiH zaposleno je ukupno 25 državnih službenika i zaposlenika, od čega je 18 stalno zaposlenih državnih službenika (VSS), 2 službenika zaposlena u okviru ARDP projekta (VSS) i 5 zaposlenika (SSS).

Tabela 26. Ukupan broj zaposlenih na poslovima vezanim za poljoprivredu i ruralni razvoj u MVTEO BiH

Sektor/služba	Pravilnikom predviđeno	Stalno zaposleni	Konsultanski ugovori	Ukupno zaposlenih
Pomoćnik ministra i administracija	1+2	3		3
Odjel za analizu politika, monitoring i evaluaciju i informiranje	1+5	4		4
Odjel za međunarodne odnose i koordinaciju projekta	1+5	5		5
Odjel za koordinaciju politike poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvoja	1+8	7		7
Odjel za koordinaciju platnog sistema, inspeksijske i savjetodavne službe	1+6	4	2	6
Ukupno	31	23	2	25

Izvor: Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji MVTEO BiH 2010

U okviru FMPVŠ po sistematizaciji je predviđeno ukupno 185 radnih mjesta od čega je popunjeno 95 stalno zaposlenih i 7 konsultanata angažiranih preko ARDP projekta. Nadležnosti za oblast poljoprivrede i ruralnog razvoja podijeljene su između Sektora za poljoprivrednu politiku i međunarodnu saradnju i Sektora za poljoprivredu. Služba za direktna plaćanja u poljoprivredi i ruralnom razvoju implementira program novčanih podrški. U promatranom periodu nije bilo upošljavanja novih službenika i namještenika, dio zaposlenih angažiran je preko ugovora za potrebe ARDP projekta i finansira se iz sredstava Svjetske banke.

Tabela 27. Ukupan broj zaposlenih na poslovima vezanim za poljoprivredu i ruralni razvoj u FMPVŠ

Sektor/služba	Pravilnikom predviđeno	Stalno zaposleni	Konsultanski ugovori	Ukupno zaposleni
Sektor poljoprivrede	16	11	1	12
Sektor za poljoprivrednu politiku i međunarodnu saradnju	21	12	4	16
Služba za direktna plaćanja	16	9	2	11
Ukupno	53	32	7	39

Izvor: FMPVŠ, Interni dokument

U MPŠV RS došlo je do izmjene u administrativnim kapacitetima. Osnivanjem Agencije za agrarna plaćanja RS, 8 zaposlenih je sporazumno prešlo iz MPŠV RS u Agenciju. Trenutno je u MPŠV RS zaposleno 54 državnih službenika i namještenika, te 10 zaposlenih korištenjem SIDA grant fonda u okviru ARDP projekta Svjetske banke. Usvojene su nove sistematizacije radnih mjesta za MPŠV RS i Agenciju za agrarna plaćanja na osnovu kojih se u 2011. godini očekuje dodatno zapošljavanje još 5 službenika u MPŠV RS i 8 u Agenciji za agrarna plaćanja. U Agenciji za pružanje savjetodavnih usluga u poljoprivredi zaposleno je 20 stalno i 5 privremeno zaposlenih. Agencija za uzgoj i selekciju u stočarstvu zapošljava 47 zaposlenih.

Tabela 28. Ukupan broj zaposlenih na poslovima vezanim za poljoprivredu i ruralni razvoj u MPŠV RS

Sektor/služba	Pravilnikom predviđeno	Stalno zaposleni	Konsultanski ugovori	Ukupno zaposleni
Resor poljoprivrede i ruralnog razvoja	29	14	9 ²	14
Resor vodoprivrede	7	3		3
Resor ishrane	6	3		3
Resor veterine	12	4		4
Resor šumarstva	8	5		5
Sekretarijat	26	22		22
Interna revizija	3	1		1
Ukupno	91+1³	52+2⁴		55

Izvor: MPŠV RS, Interni dokument

U okviru Odjela za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu BD BiH na poslovima poljoprivrede i ruralnog razvoja u skladu sa sistematizacijom zaposleno je ukupno 27 zaposlenika. Nadležnosti za oblast poljoprivrede i ruralnog razvoja podijeljene su između Pododjela za poljoprivredu i Pododjela za analizu i administrativnu podršku. Na poslovima ruralnog razvoja radi samo jedan zaposlenik što je apsolutno nedovoljno imajući u vidu obaveze koje se očekuju u predstojećem periodu.

Tabela 29. Ukupan broj zaposlenih na poslovima vezanim za u poljoprivredu i ruralni razvoj u Odjelu za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu Vlade BD BiH

Sektor/služba/pododjel	Pravilnikom predviđeno	Stalno zaposleni	Konsultanski ugovori	Ukupno zaposleni
Pododjel za poljoprivredu	19	19	0	19
Pododjel za analizu i administrativnu podršku	9	9	0	9
Ukupno	28	28	0	28

Izvor: Interni dokument Odjel za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu Vlade DB BiH

²zaposleni na ugovor preko projekta Svjetske banke³savjetnik ministra⁴ ministar i savjetnik

Implementacija Zakona o poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH

U cilju implementacije Zakona o poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH („Sl. glasnik BiH“, 50/08), razvoja i osiguranja efikasnog usklađivanja, koordinacije, primjene i monitoringa strategija i akcionih planova u BiH u sektoru poljoprivrede, ishrane, šumarstva i ruralnog razvoja, pružanja smjernica za prilagođavanje mjera koje će biti usklađene s rezultatima analiza, koordiniranja primjene svih instrumenata politike i mjera čime se osigurava da su one usklađene sa strategijama sektora BiH i relevantnim međunarodnim sporazumima i uspostave i osiguranja usklađenosti i koordinacija programa, zakona i drugih propisa, te mjera u sektoru potrebnih za pregovore i ispunjenje preuzetih međunarodnih obaveza, uključujući ispunjavanje svih uslova koje se odnose na evropske integracije na svim nivoima vlasti, u 2010. godini nastavljena je implementacija započetih aktivnosti u prethodnom periodu.

Uspostava komponenti Poljoprivrednog informacijskog sistema u poljoprivredi

Poljoprivredni informacijski sistem (AIS) je sistem informacijske tehnologije koji upravlja informacijama koje se odnose na poljoprivredne podatke. Glavne podkomponente AIS-a uključuju:

- Popis poljoprivrede,
- Mrežu računovodstvenih podataka na farmi,
- GIS okvir za područje istraživanja na bazi uzorka,
- Sistem identifikacije zemljišnih parcela,
- Registar gazdinstava i klijenata,
- Sistem identifikacije i registracije životinja,
- Informacijski sistem o poljoprivrednim tržišnim cijenama,
- Integriran sistem administrativne kontrole.

Poljoprivredni popis

Pripreme za poljoprivredni popis vezane su za popis stanovništva i domaćinstava u BiH. U toku pripreme za Popis stanovništva uključena su tzv. „filter pitanja“ iz oblasti poljoprivrede čime je napravljena veza između dva popisa, odnosno planirano je da se popis poljoprivrede provede nakon popisa stanovništva.

U prvoj polovini marta 2010. godine uz finansijsku podršku SIDA/SCB (5,000 EUR) Agencija za statistiku BiH (BHAS), Republički zavod za statistiku RS (RZS RS) i Federalni zavod za statistiku (FZS) proveli su Pilot istraživanje o strukturi farmi u BiH. Istraživanjem je obuhvaćeno 360 individualnih poljoprivrednih gazdinstava i 25 poljoprivrednih preduzeća na cijelom prostoru BiH. Testirana je kompletna metodologija.

U sklopu IPA projekta „Jačanje i harmonizacija poljoprivrednog informacijskog sistema BiH“ - BIH AIS, komponenta 2. Pilot popis poljoprivrede, proveden je pilot popis u slijedećim općinama/opštinama: Sanski Most (161 PPG) i Mostar (242 PPG), Bijeljina (215 PPG) i Teslić (175 PPG) i BD BiH (82 PPG). Glavni implementatori Pilot popisa poljoprivrede su BHAS, RZS RS i FZS. MVTEO BiH i entitetska ministarstva poljoprivrede učestvovala su u radnoj grupi pri definiranju upitnika i dijelom u superviziji.

Mreža računovodstvenih podataka na farmi

U sklopu BiH AIS projekta, pokrenute su aktivnosti na uspostavi Mreže računovodstvenih podataka na farmi (FADN). Sistemom je obuhvaćeno šest pilot područja u dva entiteta, odnosno 120 farmi. Prikupljanje podataka započelo je 01.07.2010. godine. Uz podršku projekta, MVTEO BiH je pripremio prijedlog za nastavak razvoja FADN-a kojim bi bilo obuhvaćeno dodatnih 60 farmi, a aktivnosti bi se finansijski podržale kreditnim sredstvima Projekta poljoprivrede i ruralnog razvoja Svjetske banke.

GIS okvir za područje istraživanja na bazi uzorka

U sklopu BiH AIS projekta, u okviru komponente 4. Razvoj sistema uzorkovanja/anketa za razvoj pouzdane osnove za poljoprivrednu statistiku, u skladu s evropskim statističkim sistemima započele su aktivnosti na razvoju GIS okvira za područje istraživanja na bazi uzorka (LUCAS metodologija). Ovaj pristup će u početku biti primijenjen upotrebom sistematske mreže gridova za uzorkovanje za određivanje prave lokacije ispitivanja, kao osnove za pripremu slijedećih informacija:

- podaci o zemljišnom pokrivaču pod poljoprivredom,
- ukupna poljoprivredna područja,
- ukupna područja pod određenim usjevima,
- ukupna proizvodnja glavnih usjeva i prinosi.

GIS LUCAS postaje sve važniji u internim evaluacijama EU Komisije za razvoj agro-okolišnih indikatora, uključujući podatke o zemljištu za buduće standarde kriterija CAP politike za metode poljoprivredne proizvodnje i agro-okolišne indikatore. Vezano za to, uzimajući u obzir činjenicu da će se 2012. godine LUCAS provesti u EU, MVTEO BiH je uz podršku projekta pripremio prijedlog za nastavak aktivnosti kojim bi bila obuhvaćena cijela zemlja. Aktivnosti bi se finansijski podržale kreditnim sredstvima Projekta poljoprivrede i ruralnog razvoja Svjetske banke. Implementacijom ovih aktivnosti pored baze podataka, BiH će biti u mogućnosti da prati aktivnosti i trendove kada je riječ o politikama i standardima EU.

Sistem identifikacije zemljišnih parcela

Sistem identifikacije zemljišnih parcela je GIS sistem koji određuje lokaciju i omogućava fizičko mjerenje zemljišnih parcela, kao i održavanje jedinstvene serije oznaka za zemljišne parcele. LPIS evidentira tipove sistema proizvodnje, korištena područja i osigurava osnovu za procjenu rizika koji je povezan sa plaćanjima. Jedan od ciljeva LPIS-a je da spriječi dupla plaćanja koja se mogu desiti za istu parcelu.

U cilju daljnjeg jačanja poljoprivrednog informacijskog sistema, koje je započeto aktivnostima Projekta poljoprivreda i ruralni razvoj i BiH AIS, a u sklopu procesa IPA programiranja MVTEO BiH je kandidirao projekt „Podrška za razvoj Poljoprivrednog tržišnog informacijskog sistema i Sistema identifikacije zemljišnih parcela“ u okviru kojeg će se razviti i testirati metodološki pristup za LPIS sistem. Navedeni prijedlog je tokom 2010. godine dodatno razrađen i EU Delagecija u BiH je započela tendersku proceduru. Implementacija projekta se očekuje 2012. godine.

Registar gazdinstava i klijenata

U cilju uspostave harmoniziranih Registara poljoprivrednih gazdinstava i klijenata (RPG, RK), u 2010. godini izrađen je prednacrt Odluke o Registru poljoprivrednih gazdinstava i registru klijenata u BiH. Ova aktivnost proizilazi iz Zakona o poljoprivredi, ishrani, šumarstvu i ruralnom razvoju BiH prema kojem je obavezno uskladiti Odluku o harmoniziranim registrima poljoprivrednih gazdinstava i klijenata u BiH sa istim. Za ovu svrhu održano je više sastanaka Radne grupe za harmonizaciju registracije poljoprivrednih gazdinstava i klijenata u BiH, a nacrt Odluke je upućen entitetskim ministarstvima i Odjelu za poljoprivredu BD BiH na mišljenje. Realizirana je nabavka HW opreme za potrebe testiranja i pokrenut je pilot projekt u FBiH (Općine Hadžići i Kiseljak) i RS (Opština Gradiška).

Nastavak registracije poljoprivrednih gazdinstava i klijenata u 2010. godini u FBiH rezultiralo je sa 34.587 podnijetih zahtjeva u 79 općina. Terenski monitoring se provodi od 04.09.2009. godine. Hardverska oprema je isporučena u svih 79 općina, a provedena je i jednomjesečna informativna kampanja. U septembru 2010. godine završena je instalacija aplikacije i omogućen je pristup na testni server FMPVŠ koji je iznajmljen za potrebe prijelaznog perioda do završetka instalacije opreme u „sigurnu sobu“. Provedena je pilot aplikacija na dvije lokacije u FBiH. Do sada je u 10 općina započet unos podnesenih zahtjeva u aplikaciju RPG i RK spojenu na server. Trenutno se vrši obuka za ostale općinske službenike za unos podnijetih zahtjeva u harmoniziranu aplikaciju registracije iz svih 79 općina.

Ukupan broj lica za obuku za rad na aplikaciji, administriranje i elektronsko vođenja baze podataka je 200 općinskih, kantonalnih/županijskih i službenika FMPVŠ.

U RS je u septembru 2010. godine objavljen „Pravilnik o razvrstavanju porodičnih poljoprivrednih gazdinstava na komercijalna i nekomercijalna gazdinstva“. U procesu je usvajanje „Uredbe o upisu u registar poljoprivrednih gazdinstava i klijenata“, novog „Pravilnika o obrascima za upis u registar poljoprivrednih gazdinstava i klijenata“ i novog „Pravilnika o legitimaciji porodičnog poljoprivrednog gazdinstva“. U cilju promocije i pojašnjenja novog sistema registracije i pravilnog popunjavanja obrazaca kreirano je „Uputa za farmere“. Ukupan broj registriranih gazdinstava iznosi 59.061, od čega su 58.601 porodično poljoprivredno gazdinstvo (PPG), a preostalih 460 gazdinstava čine pravna lica. U bazu podataka Registra PG upisano je i 95.713 članova PPG. Na osnovu ranije objavljenog tendera u RS je isporučena i instalirana oprema za registre.

Zaključno sa januarom 2011. godine na teritoriji BD BiH registrirano je ukupno 2.073 poljoprivrednih gazdinstava.

Sistem identifikacije i registracije životinja

Po pitanju uspostave Registra identifikacije životinja, novi Prijedlog pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o označavanju i kontroli kretanja životinja u BiH usvojilo je VM BiH na svojoj 130. sjednici održanoj 19.08.2010. godine i isti je objavljen u „Službenom glasniku BiH“. Primjena pravilnika je odgođena zbog neusklađenosti stare aplikacije i novog pravilnika. Konsultantska kuća iz Njemačke analizirala je postojeće sisteme registracije, te pripremila tri izvještaja sa preporukama vezanim za Registar identifikacije životinja u BiH.

Informacijski sistem o poljoprivrednim tržišnim cijenama

Vezano za uspostavu Poljoprivrednog tržišnog informacijskog servisa BiH (PTIS), odnosno jedinstvenog sistema redovnog prikupljanja i obrade podataka o tržištu poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, te raspodjele dobijenih, relevantnih, tržišnih obavijesti učesnicima na poljoprivrednom tržištu, u saradnji s nadležnim entitetskim i organima BD BiH MVTEO BiH je uspostavilo saradnju sa FARMA projektom. U periodu 14-15.09.2010. godine održana je Regionalna konferenciji o tržišnim informacijskim sistemima u Beogradu u okviru koje se razgovaralo i o mogućnostima pružanje tehničke podrške Radnoj grupi za uspostavu PTIS-a u BiH od strane USAID-a putem FARMA projekta. 09.11.2010. godine održana je obuka predstavnika MVTEO BiH i entitetskih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu BD BiH o poljoprivrednom sistemu tržišnih informacija. Obje aktivnosti realizirane su uz tehničku podršku FARMA projekta.

U cilju daljnijeg jačanja poljoprivrednog informacijskog sistema, koje je započeto aktivnostima Projekta poljoprivreda i ruralni razvoj i BiH AIS, u sklopu procesa IPA programiranja MVTEO BiH je kandidirao projekt „Podrška za razvoj Poljoprivrednog tržišnog informacijskog sistema i Sistema identifikacije zemljišnih parcela“ u okviru kojeg će se razviti i testirati PTIS. Implementacija projekta se očekuje 2012. godine.

Pregled aktuelnog stanja u razvoju identificiranih ključnih podkomponenti AIS-a u BiH pokazuje da se oko 15% potrebne funkcionalnosti ključnog AIS-a planira, implementira ili je implementirano. Ostaje da se dizajnira i implementira 85% potrebne funkcionalnosti ključnog AIS-a. Ako se uzmu u obzir bitne uslužne djelatnosti sektora poljoprivrede (ne uključujući zahtjeve pravne stečevine EU), trenutno stanje općeg AIS-a pokazuje da je implementirano nešto manje od 2% funkcionalnosti⁵.

⁵ Dokument „Opis ključnog AIS-a“, BiH AIS projekt

Odbor za koordinaciju informacija u poljoprivredi

U skladu s Planom rada za 2010. godinu, Odbor za Koordinaciju informacija u poljoprivredi je održao redovne planirane sastanke. Zahvaljujući podršci BiH AIS projekta za članove Odbora organizirane su obuke iz oblasti informacijskog sistema.

Izveštaj o radu Odbora za 2009. godinu je, nakon usvajanja od strane ministra vanjske trgovine i ekonomskih odnosa, dostavljen institucijama čiji su predstavnici članovi Odbora.

U skladu s potrebama/zaključkom Odbora i zahtjevom MVTEO BiH, BiH AIS je angažirao konsultanta za pripremu nacrtu Akcionog plana/smjernica za uspostavu poljoprivredno-statističkog sistema za period 2011-2014.

Savjetodavno vijeće za poljoprivredu, ishranu i ruralni razvoj

U skladu s Odlukom VM BiH o uspostavi Savjetodavnog vijeća za poljoprivredu, ishranu i ruralni razvoj („Sl. glasnik BiH“, broj 58/09), pored konstitutivne, održane su još četiri sjednice Vijeća. Vijeće je posebnu pažnju posvetilo realizaciji Prijedloga mjera za poboljšanje uslova poslovanja u poljoprivrednoj proizvodnji i prehrambenoj industriji u BiH, te utvrdilo niz zaključaka koji predstavljaju osnovu za jačanje odnosa između Vijeća i MVTEO BiH.

Vijeće je pripremlilo polugodišnji i godišnji izvještaj o radu. Ipak, treba naglasiti da je jedan od baznih problema sa kojima se susreće Vijeće i koje koči njegov redovan rad neodazivanje i neprisustvovanje pojedinih članova na zakazanim sjednicama. Iz tih razloga, od nadležnih institucija traženo je imenovanje novih članova Vijeća u skladu s kojim će se izvršiti izmjena važeće Odluke.

Infrastruktura kvaliteta

Radna grupa za koordinaciju infrastrukture kvaliteta inicirala je izradu sveobuhvatnog dokumenta kojim bi se utvrdilo trenutno stanje laboratorijskog sistema u BiH. Iz toga je proistekla i izrada dokumenta Analiza statusa quo mreže laboratorija. Dokument je pripremljen u decembru 2010. godine u okviru IPA projekta „Podrška u pripremi i provedbi EU zakonodavstva iz oblasti hrane u BiH“.

Implementacijom projekta analizirano je postojeće stanje laboratorijskog sistema u BiH, procjena laboratorija, analiza problema, te su dati zaključci i preporuke za unaprjeđenje laboratorijskog sistema u BiH. Predlaže se:

- Reorganizacija sistema trebala bi da ima za cilj izradu mreže laboratorija za sigurnost hrane, raspodijeljenih širom BiH tako da pokrivaju cijelu zemlju uzimajući u obzir geografske i entitetske karakteristike. Posebnu pažnju trebalo bi posvetiti sprječavanju preklapanja aktivnosti, te jačanju koordinacije između laboratorija koje su uključene u sistem.
- Izrada Strategije za unaprjeđenje mreže laboratorija za sigurnost hrane koja bi trebala uključiti izvjestan broj laboratorija koje će biti određene kao službene laboratorije za kontrolu i državne referentne laboratorije, te plan za njihovu obnovu. Broj i lokacije laboratorija trebaju biti utvrđeni u odnosu na njihov kapacitet za obavljanje analiza, te njihov sadašnji i očekivani obim rada. Dokument treba da razjasni odnos između Agencije za sigurnost hrane i laboratorija, s posebnim osvrtom na sistem koji će se realizirati u smislu prikupljanja podataka od službenih kontrola.
- Posebne odredbe trebalo bi da definiraju ulogu odgovornosti i nadležnosti državnih referentnih laboratorija. Državne referentne laboratorije trebale bi biti potpuno opremljene, a njihovo osoblje u cjelosti obučeno kako bi moglo ispunjavati svoje odgovornosti vezano za propise koji se odnose na sigurnost hrane i u skladu sa zahtjevima Uredbe EK 882/2004.

Smatra se da je infrastruktura nekih laboratorija ispod zahtijevanih standarda jedne moderne analitičke laboratorije. Unaprjeđenje ovih laboratorija treba biti usmjereno na ugradnju moderne opreme zajedno s manjim preuređenjem objekata gdje je to neophodno. Završna faza procesa unaprjeđenja bit će uspostava sistema osiguranja kvaliteta u svim laboratorijama u mreži.

U skladu s pokrenutim aktivnostima vezanim za pitanja robnih rezervi, ministar vanjske trgovine i ekonomskih odnosa donio je 15.02.2010. godine Odluku o formiranju Radne grupe za izradu Nacrta Akcionog plana za robne rezerve u BiH. 06.11.2010. godine dobijena je obavijest od FAO o odobravanju projekta tehničke pomoći (TCP) u izradi Akcionog plana za robne rezerve u BiH. Po odobrenom TCP projektu, 14.12.2010. godine održan je okrugli sto sa FAO ekspertima. Nacrt akcionog plana za razvoj robnih rezervi treba da sadrži analize vezane za nabavku, proizvodnju, otkupe i cijene osnovnih poljoprivrednih proizvoda, prijedloge modela organizacije tržišta za poljoprivredne proizvode uz poštivanje međunarodnih standarda i ugovora, te preporuke za izradu zakonskih i podzakonskih akata, institucionalnu izgradnju, funkcionalnu koordinaciju i finansiranje. Smjernice dobijene implementacijom projekta trebaju doprinijeti izradi sveobuhvatne Strategije robnih rezervi u BiH i organizaciji tržišta za poljoprivredne proizvode (CMO) uz poštivanje međunarodnih standarda i ugovora. Implementacija projekta se očekuje 2011. godine.

Komisija za vanjsku trgovinu i carine Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH je na svojoj 44. sjednici održanoj 30.03.2010. godine usvojila Zaključak kojim je zaduženo MVTEO BiH da, u saradnji sa UzV BiH i UzZZB BiH, izradi Mapu puta s ciljem stvaranja uslova za izvoz proizvoda životinjskog i biljnog porijekla, s konkretnim rokovima i izvršiteljima.

Pripremu iste je koordinirao Sektor za poljoprivredu, ishranu, šumarstvo i ruralni razvoj MVTEO BiH, uz podršku USAID/Sida projekta FARMA. U cilju prikupljanja informacija o trenutnom stanju vezanom za uspostavu sistema sigurnosti i kvaliteta hrane u BiH, te problemima i preporukama za njihovo rješavanje održano je 15-ak sastanaka s predstavnicima institucija u mreži sigurnosti hrane.

VM BiH je na 131. sjednici održanoj 26.08.2010. godine razmotrilo i usvojilo Mapu puta.

Imajući u vidu činjenicu da bitna sistemska rješenja definirana BiH zakonodavstvom u ovoj oblasti u periodu 2003-2005. godina niti do danas nisu realizirana, ovim dokumentom su:

- definirani međunarodni opće prihvaćeni zahtjevi i zahtjevi EU za izvoz poljoprivredno prehrambenih proizvoda – hrane;
- definirani problemi pri izvozu hrane iz BiH;
- predloženi su koraci ka prevazilaženju navedenog stanja, s ciljem izgradnje sistema sigurnosti i kvaliteta hrane u kontekstu izvoza, koji su predstavljeni u vidu trinaest aktivnosti s rokom realizacije od 12 mjeseci.

Ovakav pristup u izradi ovog dokumenta ima za cilj ukazati na izuzetan značaj ove problematike po zdravlje građana BiH, usporavanje ekonomskog razvoja, odbijanje stranih investitora i eliminiranje BiH iz međunarodne trgovine hranom, odnosno ekonomskih šteta koje neuspostavljanje efikasnog nacionalnog sistema sigurnosti i kvalitete hrane proizvodi. Suština je da se putem jasne legislative, odgovornosti za sigurnost i kvalitet hrane prenesu na proizvođače i prerađivače.

U cilju postizanja napretka u harmonizaciji sektora poljoprivrede i EU integracijama, kao i stvaranju uslova za korištenje instrumenata predpristupne pomoći za ruralni razvoj IPARD, te osiguravanje dobre saradnje i koordinacije na svim nivoima, MVTEO BiH je pokrenulo aktivnosti na formiranju Radne grupe za izradu Nacrta zakona o organskoj proizvodnji hrane u BiH u skladu s EU regulativom, tj. obavezi približavanja zakonodavstva BiH standardima i pravilima EU (član 95. SSP-a), kao i usvojenom dinamikom realizacije Mape puta.

Uz podršku projekta „Razvoj zakonodavne infrastrukture za sigurnost i kvalitet hrane“ organizirana je radionica s ciljem daljnjeg razvoja vještina i znanja predstavnika BiH institucija iz oblasti sigurnosti i kvaliteta hrane o zahtjevima WTO SPS sporazuma.

Radionica je organizirana 23. i 24.11.2010. godine u Sarajevu na temu „Značaj SPS infrastrukture u kontekstu globalnih zahtjeva sigurnosti hrane“ s posebnim osvrtom na zahtjeve transparentnosti SPS sporazuma. 10.11.2010. godine upućen je dopis Sektoru za opće i pravne poslove za iniciranje pokretanja inicijative za izradu prijedloga kaznenih odredbi na osnovu Zakona o vanjskotrgovinskoj politici BiH kako bi postignuti rezultati kroz implementaciju Mape puta ostali održivi u dugoročnom periodu.

Savjetodavne službe i inspekcije

Tokom 2010. godine entitetske Srednjoročne strategije pružanja savjetodavnih usluga su izrađene. U FBiH Srednjoročna strategija će biti upućena u proceduru usvajanja po donošenju Zakona o poljoprivrednim savjetodavnim službama. U RS je 09.12.2010. godine na sjednici Narodne Skupštine usvojen Nacrt Srednjoročne Strategije (2010-2015) poljoprivrednog savjetodavstva.

Radna grupa za uspostavu mehanizama za koordiniranje i promoviranje privatnih i javnih savjetodavnih službi čiji je zadatak usmjeravanje aktivnosti pri utvrđivanju i definiranju standarda za kvalitet usluga, započela je pripremu dokumenta kojim će se uspostaviti unificirana pravila, odnosno utvrditi jedinstvena procedura licenciranja za privatne savjetodavne službe i certificiranje za poljoprivredne savjetodavce.

Inspektorati su tokom 2010. godine provodili inspeksijske aktivnosti definirane godišnjim i mjesečnim programom rada, nadzorne aktivnosti po oblastima primarne poljoprivredne biljne i animalne proizvodnje, ribarstva (akvakultura, udruženja sportskih ribolovaca) i pčelarstva, prometa reguliranog pripadajućim propisima, poticaja u poljoprivredi, zaštite i korištenja poljoprivrednog zemljišta, osiguranja zdravstveno sigurnog (fitosanitarni nadzor) i neometanog unutrašnjeg i prekograničnog prometa robama biljnog karaktera, proizvoda od bilja i zaštitnih sredstava za primjenu u poljoprivredi.

MVTEO BiH je tokom 2010. godine zajedno s ARDP projektom radilo na uspostavi informacijskog sistema za razmjenu informacija za potrebe rada inspeksijskih službi.

Federalna uprava je započela aktivnosti i uvođenje tzv. Informacijskog sistema e-inspekcije. Očekuje se da će se primjenom Informacijskog softvera unaprijediti, ubrzati i poboljšati prvenstveno vršenje inspeksijskog nadzora, te efikasnije upravljanje dokumentima i predmetima Uprave, stalno ažuriranje baze podataka privrednih subjekata, kao i analiza rizika vršenja inspeksijskih kontrola kod privrednih subjekata što će direktno uticati na revidiranje broja posjeta inspekcija kod poslodavaca koji se pridržavaju Zakona, odnosno redovnije posjete inspekcija kod poslodavaca koji se ne pridržavaju Zakonom predviđenih uslova poslovanja.

Narodna skupština RS je 08.07.2010. godine na 38. redovnoj sjednici usvojila novi Zakon o inspekcijama u RS („Sl. glasnik RS“, br. 74/10). Riječ je o procesnom zakonu koji u cjelosti regulira postupak inspeksijskog nadzora i koji će efikasnije povezati rad inspeksijskih službi na lokalnom i republičkom nivou. Novim zakonom, pored postojećih 12, predviđena je i Inspekcija za hranu koja vrši inspeksijski nadzor u oblasti kvaliteta i zdravstvene ispravnosti hrane, uključujući i hranu za životinje.

U organizaciji UzZZB BiH, 04.07.2010. godine održana je jednodnevna obuka za fitosanitarne inspektore Inspektorata RS, Inspektorata FBiH i Inspektorata BD BiH. Obuka je bila na temu implementacije Pravilnika o listama štetnih organizama, listama bilja, biljnih proizvoda i reguliranih objekata koji je stupio na snagu 01.01.2010. godine, a koji je usklađen sa legislativom EU.

Sistem monitoringa i evaluacije za sektor poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvoja

Odluka o uspostavi sistema monitoringa i evaluacije za sektor poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvoja BiH objavljena je u „Sl. glasniku BiH“, broj 24/10, od 29.03.2010. godine. Za realizaciju pomenute Odluke zadužena je radna grupa - Privremeni odbor za uspostavu sistema monitoringa i evaluacije za sektor poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvoja.

Na drugom sastanku radne grupe održanom 27.01.2010. godine donesen je zaključak da se u početnom periodu formiranja sistema monitoringa i evaluacije u BiH fokus rada usmjeri na praćenje harmoniziranih mjera ruralnog razvoja i podsticaja u poljoprivredi.

Tokom 2010. godine, tehničku podršku članovima radne grupe pružili su eksperti IPA projekta „Jačanje kapaciteta za programiranje ruralnog razvoja u BiH“ (3P-BHRD projekat) i ista se prvenstveno ogledala u edukaciji članova pomenute radne grupe. 3P-BHRD projekt je organizirao tri modula obuke u kojoj su pored članova radne grupe učestvovali i članovi Tehničkog tima za harmonizaciju mjera ruralnog razvoja.

Prvi modul obuke održan je 28. i 29.04.2010. godine. Tokom dvodnevnog seminara, učesnici su imali priliku da se upoznaju s osnovnim zahtjevima i pravilima EU vezanim za monitoring i evaluaciju mjera ruralnog razvoja programiranih u skladu s IPARD principima. Pojašnjen je koncept SMART indikatora, te osnovni principi razvoja evaluacijskog okvira i prikupljanja objektivnih podataka o implementaciji mjera ruralnog razvoja.

Drugi modul obuke organiziran je 06.07.2010. godine. Tom prilikom eksperti 3P-BHRD projekta su govorili o upravljanju i kontroli programa ruralnog razvoja kofinansiranih od strane EU, pravnim zahtjevima EU vezanim za monitoring i evaluaciju IPARD programa, te namjeni, funkciji i strukturi Odbora za monitoring IPARD programa.

Treći modul obuke realiziran je 23. i 24. 11.2010. godine. Fokus obuke je bio usmjeren na pitanja vezana za definiranje indikatora rezultata i ciljeva mjera ruralnog razvoja. Također, bilo je riječi i o zajedničkom EU okviru za monitoring i evaluaciju.

Tokom prethodnog perioda u okviru aktivnosti 3P-BHRD projekta pripremljeni su slijedeći materijali:

- Nacrt prijedloga strukture Odbora za monitoring,
- Nacrt Evaluacijskog okvira za mjere ruralnog razvoja (koje su u procesu harmonizacije) BiH.

Na osnovu Nacrta prijedloga strukture Odbora za monitoring, 3P-BHRD projekta, SPPŠRR je inicirao formiranje Komiteta za monitoring i evaluaciju pilot mjera ruralnog razvoja IPARD tipa. Većina nadležnih institucija je imenovala članove Komiteta, a za potrebe njihove edukacije 24.11.2010. godine održana je obuka od strane 3P-BHRD projekta na temu „Uloga i funkcije Odbora za monitoring“.

Podrška poljoprivrednim proizvođačima i prerađivačima

Nakon obavijesti o zaključcima 109. sjednice Vijeća ministara BiH na kojoj je VM BiH usvojilo Prijedlog mjera za poboljšanje uslova poslovanja u poljoprivrednoj proizvodnji i prehrambenoj industriji BiH, prijedlog mjera je 05.01.2010. godine upućen Generalnom sekretarijatu Vijeća ministara BiH radi prosljeđivanja u daljnju parlamentarnu proceduru.

26.01.2010. godine održana je 41. sjednica Komisije za vanjsku politiku i carine na kojoj su članovi Komisije upoznati s prijedlogom mjera koji je ujedno i prihvaćen bez izmjena i dopuna. Na 73. sjednici održanoj 23.03.2010. godine Predstavnički dom PSBiH usvojio je Prijedlog mjera. Dom naroda PS BiH je na svojoj 44. sjednici, održanoj 19.04.2010. godine, razmatrao i usvojio Prijedlog mjera.

VM BiH se, na svojoj 119. sjednici održanoj 22.04.2010. godine, upoznao sa zaključcima Predstavničkog doma PSBiH sa 73. sjednice, te je zadužilo MVTEO BiH za realizaciju zaključaka povodom rasprave o Prijedlogu mjera. VM BiH se, na svojoj 121. sjednici održanoj 20. maja, upoznao sa zaključcima Doma naroda PSBiH, te je za realizaciju zaključaka povodom rasprave o Prijedlogu mjera, zadužilo MVTEO BiH.

VM BiH je na 130. sjednici održanoj 19.08.2010. godine usvojilo dokument „Proizvodno-potrošni i vanjskotrgovinski bilansi za 2009. godinu“ (mjere 1 i 2) koji su u vidu informacije dostavljeni nadležnoj Komisiji Parlamentarne skupštine BiH.

VM BiH je na 136. sjednici održanoj 02.10.2010. godine razmotrilo i usvojilo šestomjesečni Izvještaj o realizaciji mjera za poboljšanje uslova poslovanja u poljoprivrednoj proizvodnji i prehrambenoj industriji BiH, sa zaključkom:

„Zadužene su sve institucije nadležne za izvršenje mjera da Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa redovno dostavljaju ažurirane izvještaje o realizaciji mjera za poboljšanje uslova poslovanja u poljoprivrednoj proizvodnji i prehrambenoj industriji BiH“.

O navedenom zaključku MVTEO BiH je obavijestilo nadležne institucije, napominjući mjere za koje su nadležni, te o šestomjesečnom izvještaju informiralo Komisiju za vanjsku trgovinu i carine Parlamentarne skupštine BiH.

16.12.2010. godine MVTEO BiH je uputilo šestomjesečni izvještaj o realizaciji mjera, u cilju informiranja, Komisiji za vanjsku trgovinu i carine Parlamentarne skupštine BiH. 20.12.2010. godine upućen je dopis svim nadležnim institucijama za realizaciju mjera, u cilju dostave izvještaja o aktivnostima na izvršenju usvojenih mjera.

Prijedlogom mjera za poboljšanje uslova poslovanja u poljoprivrednoj proizvodnji i prehrambenoj industriji BiH, MVTEO BiH je po prvi put uticalo na politike koje mogu donijeti, kako u kratkoročnom periodu, tako i u dužem vremenskom roku, konkretne ekonomske efekte, a za čiju implementaciju su zadužene imenovane institucije s utvrđenim rokovima izvršenja. Prihvatajući navedene mjere od strane Parlamentarne skupštine BiH, stvorili su se uslovi za ažurnije reagiranje nadležnih institucija u cilju rješavanja niza problema s kojima se susreću poljoprivredni proizvođači i prerađivači u BiH.

Regulativa

Zakona o vinu Bosne i Hercegovine

Prijedlog Zakona o vinu BiH utvrđen je na 123. sjednici VM BiH, održanoj 03.06.2010. godine, te prosljeđen Parlamentarnoj skupštini BiH na razmatranje i usvajanje. Prijedlogom ovog Zakona djelimično su preuzete odredbe Uredbe Vijeća (EC) broj 1234/07 o uspostavi zajedničke organizacije poljoprivrednih tržišta, te o specifičnim odredbama za određene poljoprivredne proizvode (Jedinstvena ZOT Uredba), uz izmjene i dopune.

Nakon aplikacije za članstvo u Međunarodnoj organizaciji za vino i vinovu lozu (OIV), BiH je 12.11.2010. godine primljena kao 44. članica u ovu organizaciju. Članstvo BiH ovoj organizaciji pruža značajan podsticaj za modernizaciju proizvodnje, te usvajanje svih standarda koji vrijede u OIV-u. Ulaskom u OIV naše autohtone sorte vinove loze, kao što su loze Žilavka i Blatina, postale su dijelom svjetskog fonda plemenitih sorti.

Zakon o duhanu Bosne i Hercegovine

Zakon o duhanu BiH usvojen je u parlamentarnoj proceduri i objavljen 22.04.2010. godine („Sl. glasnik BiH“, br. 32/10). Zakon propisuje izradu šest pravilnika i to: Pravilnik za proizvodnju duhana, Pravilnik o uslovima za registriranje otkupa i obrade duhana, Pravilnik o mjerilima procjene kvaliteta sirovog duhana u listu, Pravilnik o registriranju i uslovima za obavljanje djelatnosti prerade i proizvodnje duhanskih proizvoda, Pravilnik o razvrstavanju cigareta i markama i Pravilnik o vrstama registara. Radna grupa (osnovana od strane MVTEO BiH) je izradila nacрте pravilnika i isti su u cilju provođenja zakonodavne procedure razmatranja i usvajanja dostavljeni nadležnim institucijama na mišljenje.

Geografske oznake

Parlamentarna skupština BiH usvojila je Zakon o zaštiti oznaka geografskog porijekla („Sl. glasnik BiH“, br. 53/10).

Zaštita geografskog porijekla vina regulirana je Prijedlogom Zakona o vinu BiH, gdje je predviđeno označavanje vina sa geografskim porijeklom, načini priznavanja oznaka za vina sa geografskim porijeklom, kontrola proizvodnje vina sa geografskim porijeklom i stavljanje u promet vina sa geografskim porijeklom.

Donošenjem Pravilnika o oznakama originalnosti i geografskog porijekla hrane i Pravilnika o oznakama tradicionalnog ugleda hrane po prvi put u BiH stvorena je pravna pretpostavka za zaštitu poljoprivredno-prehrambenih proizvoda koji imaju posebna svojstva.

AzSH BiH je pokrenula inicijativu za formiranje baze podataka svih prehrambenih proizvoda namijenjenih za ishranu ljudi, koji imaju posebne karakteristike proistekle iz njihovih fizičkih, hemijskih i organoleptičkih osobina, načina proizvodnje i prerade, te podneblja iz kojeg dolaze. Pripremljen je Upitnik za zaštitu oznaka originalnosti, oznaka geografskog porijekla i oznaka tradicionalnog ugleda hrane i upućen na adresu 144 grada i općine u FBiH, RS i BD BiH, kao i na adresu VTK BiH, privrednih komora na nivou entiteta, kantona i BD BiH. U Agenciji je dosad zaprimljen odgovor s popunjenim Upitnikom iz 57 gradova/općina u BiH. Prijavljeno je oko 160 prehrambenih proizvoda koji, po mišljenju predlagača, ispunjavaju uslove zaštite oznake originalnosti, geografskog porijekla ili tradicionalnog ugleda hrane.

U periodu od 01.06. do 24.12.2010. godine službenici Agencije su, s ciljem edukacije proizvođača, održali ukupno 11 predavanja o registraciji oznaka originalnosti, geografskog porijekla i tradicionalnog ugleda hrane.

Politika u oblasti sigurnosti hrane

Institucionalni i administrativni kapaciteti uključujući i kontrolne strukture

Na osnovu usvojenog Programa rada za 2010. godinu, u Agenciji za sigurnost hrane BiH su, na period od godinu dana primljena četiri volontera. Na dan 31.12.2010. godine, Agencija je imala ukupno 37 zaposlenih, od čega 30 državnih službenika i 7 zaposlenika.

AzSH BiH ne raspolaže inspekcijskim kapacitetima niti ima direktan uticaj u pripremi godišnjih kontrolnih planova usvojenih na entitetskom nivou. Trenutno, godišnje kontrolne planove sastavljaju entitetske uprave za inspekcijske poslove i Inspektorat BD BiH. Na ovom polju Agencija je pripremila novi set legislative koji treba da se usvoji. Organizirano je niz obuka za kontrolne sisteme u sklopu IPA 2008 i u sklopu tehničke pomoći (TAIEX).

Približavanje zakonodavstva BiH zakonodavstvu EU

U izvještajnom periodu AzSH BiH radila je na uspostavi zakonodavnog okvira u oblasti sigurnosti hrane u zemlji usklađujući ga s relevantnim zakonodavstvom EU. U nastavku je dat pregled podzakonskih akata prema njihovom statusu:

Odluke

- Odluka o davanju ovlaštenja ispitnim laboratorijama u BiH za ispitivanje, kontrolu i praćenje prisustva genetički modificiranih organizama u hrani i hrani za životinje („Sl. glasnik BiH“, br. 15/10)

Pravilnici koji su doneseni od strane VM BiH i objavljeni u „Sl. glasniku BiH“ u 2010. godini

- Pravilnik o šećerima („Sl. glasnik BiH“, br. 25/10)-Direktiva Vijeća 2001/111/EC od 20. decembra 2001,

- Pravilnik o standardima za stavljanje jaja na tržište („Sl. glasnik BiH“, br. 25/10)-*Uredbe Vijeća 1234/2007/EC od 22 oktobra 2007, Uredba Komisije 589/2008 od 23. juna 2008, Uredba Komisije 598/2008 od 24. juna 2008,*
- Pravilnik o prirodnim mineralnim i prirodnim izvorskim vodama („Sl. glasnik BiH“, br. 26/10)-*Direktiva Evropskog Parlamenta i Vijeća 2009/54/EC od 18. juna 2009, te Direktiva Komisije 2003/40/EC od 16. maja 2003,*
- Pravilnik o stonim vodama („Sl. glasnik BiH“, br. 40/10)-*Nacionalni propis,*
- Pravilnik o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće („Sl. glasnik BiH“, br. 40/10) - *Direktiva Vijeća 98/83/EC od 3. novembra 1998,*
- Pravilnik o oznakama originalnosti i oznakama geografskog porijekla hrane („Sl. glasnik BiH“, br. 27/10)-*Uredba Vijeća 510/2006/EC od 20. marta 2006, Uredba Komisije 1898/2006/EC od 14. decembra 2006,*
- Pravilnik o oznakama tradicionalnog ugleda hrane („Sl. glasnik BiH“, br. 27/10),
- *Uredba Vijeća 509/2006/EC od 20. marta 2006, Uredba Komisije 1216/2007/EC od 18. oktobra 2007,*
- Pravilnik omaterijalima i predmetima namijenjenim za kontakt sa hranom („Sl. glasnik BiH“, br. 42/10)-*Direktiva Vijeća 84/500/EEC od 15. oktobra 1984, Direktiva Vijeća 2005/31/EC od 29. aprila 2005,*
- Pravilnik o materijalima i predmetima izrađenim od filma od regenerirane celuloze namijenjenim za kontakt sa hranom („Sl. glasnik BiH“, br. 42/10)-*Direktiva Komisije 93/10/EC od 15. marta 1993, Direktiva Komisije 2007/42/EC od 29. juna 2007,*
- Pravilnik o ograničavanju upotrebe epoksi derivata umaterijalima i predmetima namijenjenim za kontakt sa hranom („Sl. glasnik BiH“, br. 42/10)-*Uredba Komisije 1895/2005/EC od 18. novembra 2005,*
- Pravilnik o oslobađanju N-nitrozamina i prekursora N-nitrozamina supstanci iz elastomera ili gumenih duda za bočice i duda („Sl. glasnik BiH“, br. 42/10)-*Direktiva Komisije 93/11/EEC od 15. marta 1993,*
- Pravilnik o keramičkim predmetima namijenjenim za kontakt s hranom („Sl. glasnik BiH“, br. 42/10)-*Direktiva Vijeća 84/500/EEC od 15. oktobra 1984, Direktiva Vijeća 2005/31/EC od 29. aprila 2005,*
- Pravilnik o materijalima i predmetima koji sadrže vinil hlorid monomer i namijenjeni su za kontakt sa hranom („Sl. glasnik BiH“, br. 42/10)-*Direktiva Vijeća 78/142/EEC od 30. januara 1978, Direktiva Komisije 80/766/EEC od 8. jula 1980, Direktiva Komisije 81/432/EEC od 29. aprila 1981,*
- Pravilnik o plastičnim materijalima i predmetima namijenjenim za kontakt sa hranom („Sl. glasnik BiH“, br. 42/10)-*Direktiva Komisije 2002/72/EC od 6. avgusta 2002, Direktiva Vijeća 1982/711/EEC od 18. oktobra 1982, Direktiva Vijeća 1985/572/EEC od 19. decembra 1985,*
- Pravilnik o količini brašna utrošenog za proizvodnju pekarskih proizvoda („Sl. glasnik BiH“, br. 76/10)-*Nacionalni propis,*
- Pravilnik o proizvodima od žitarica („Sl. glasnik BiH“, br. 76/10) - *Nacionalni propis,*
- Pravilnik o tjesteninama, tijestu i proizvodima od tijesta („Sl. glasnik BiH“, br. 77/10) - *Nacionalni propis,*
- Pravilnik o pekarskim proizvodima („Sl. glasnik BiH“, br. 77/10)-*Nacionalni propis,*
- Pravilnik o metodama analiza šećera („Sl. glasnik BiH“, br. 77/10)-*Nacionalni propis,*
- Pravilnik o pivu („Sl. glasnik BiH“, br. 77/10)-*Nacionalni propis.*

Pravilnici doneseni na VM BiH i pripremljeni za objavu u Službenom glasniku

- Pravilnik o provođenju plana praćenja/monitoringa hrane-*Nacionalni propis,*
- Pravilnik o jestivim biljnim uljima, jestivim biljnim mastima i majonezama- *Nacionalni propis,*
- Pravilnik o mazivim mastima-*Uredbe Vijeća 1234/2007/EC od 22. oktobra 2007, Uredba Komisije 445/2007/EC od 23. aprila 2007,*

- Pravilnik o sirovom mlijeku - *Nacionalni propis*,
- Pravilnik o mliječnim proizvodima i starter kulturama-*Uredbe Vijeća 2597/97/EC od 18. decembra 1997, Uredbe Vijeća 1602/1999/EC od 19. jula 1999, Uredba Vijeća 1153/2007/EC od 26. septembra 2007,*
- Pravilnik o zgusnutom mlijeku i mlijeku u prahu-*Direktiva Vijeća 2001/114/EC od 20. decembra 2001, Direktiva Vijeća 2007/61/EC od 26. septembra 2007,*
- Pravilnik o jestivim kazeinima i kazeinatima-*Direktiva Vijeća 83/417/EEC od 25. jula 1983.*

Pravilnici odobreni na Upravnom odboru AzSH BiH i upućeni na usvajanje VM BiH

- Pravilnik o keksima i keksima srodnim proizvodima-*Nacionalni propis*,
- Pravilnik o pomoćnim supstancama u procesu proizvodnje-*Direktiva Evropskog Parlamenta i Vijeća 2009/32/EC od 23. aprila 2009,*
- Pravilnik o aktivnim i inteligentnim materijalima i predmetima namijenjenim za kontakt sa hranom-*Uredba Komisije 450/2009/EC od 29. maja 2009,*
- Pravilnik o proizvodima od jaja-*Nacionalni propis*,
- Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o upotrebi boja u hrani-*Uredba Evropskog Parlamenta i Vijeća 1333/2008/EC od 16. decembra 2008, Direktiva Komisije 2008/128/EC od 22. decembra 2008,*
- Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o voćnim sokovima, voćnim nektarima i sličnim proizvodima-*Direktiva Komisije 2009/106/EC od 14. avgusta 2009,*
- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o osvježavajućim bezalkoholnim pićima i sličnim proizvodima-*Nacionalni propis*,
- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o medu i drugim pčelinjim proizvodima-*Direktiva Vijeća 2001/110/EC od 20. decembra 2001,*
- Pravilnik o označavanju hranjivih vrijednosti hrane-*Direktiva Vijeća 90/496/EEC od 24. septembra 1990, Direktiva Komisije 2003/120/EC od 5. decembra 2003, Direktiva Komisije 2008/100/EC od 28. oktobra 2008,*
- Pravilnik o brzo smrznutoj hrani za ishranu ljudi-*Direktiva Vijeća 89/108/EEC od 21. decembra 1988, Direktiva Komisije 92/2/EEC od 13. januar 1992, Uredba Komisije 37/2005/EC od 12. januar 2005,*
- Pravilnik o začинима, ekstraktima začina i mješavinama začina-*Nacionalni propis*,
- Pravilnik o hrani podvrgnutoj jonizirajućem zračenju-*Direktiva Evropskog Parlamenta i Vijeća 1999/2/EC od 22. februara 1999, Direktiva Evropskog Parlamenta i Vijeća 1999/2/EC od 22. februara 1999,*
- Pravilnik o kakau i čokoladnim proizvodima-*Direktiva Evropskog Parlamenta i Vijeća 2000/36/EC od 23. juna 2000, Uredba Evropskog Parlamenta i Vijeća 1137/2008/EC od 22. oktobra 2008,*
- Pravilnik o čaju, biljnom čaju, voćnom čaju i instant čaju-*Nacionalni propis*,
- Pravilnik o analitičkim metodama za jaka alkoholna i alkoholna pića-*Uredba Komisije 2870/2000/EC od 19. decembra 2000, Uredba Komisije 2091/2002/EC od 26. novembra 2002.*

Pravilnici pripremljeni za odobravanje na Upravnom odboru AzSH BiH

- Pravilnik o higijeni hrane-*Uredba Evropskog Parlamenta i Vijeća 852/2004/EC od 29. aprila 2004,*
- Pravilnik o higijeni hrane životinjskog porijekla-*Uredba Evropskog Parlamenta i Vijeća 853/2004/EC od 29. aprila 2004,*
- Pravilnik o službenoj kontroli iz oblasti hrane-*Uredba Evropskog Parlamenta i Vijeća 882/2004 od 29. aprila 2004,*
- Pravilnik o službenim kontrolama hrane životinjskog porijekla-*Uredba Evropskog Parlamenta i Vijeća 882/2004 od 29. aprila 2004,*

- Pravilnik o registraciji i odobravanju objekata u kojima se posluje sa hranom/hranom za životinje-*Nacionalni propis*,
- Pravilnik o uslovima koje moraju ispunjavati laboratorije subjekata u poslovanju s hranom-*Nacionalni propis*,
- Pravilnik o mikrobiološkim kriterijima u hrani-*Uredba Komisije 2073/2005/EC od 15. novembra 2005, Uredba Komisije 1441/2007/EC od 5. decembra 2007, Uredba Komisije 365/2010/EC od 28. aprila 2010,*
- Pravilnik o metodama analize toplinski obrađenog mlijeka za ishranu ljudi-*Odluka Vijeća 92/608/EEC od 14. novembra 1992,*
- Pravilnik o metodama uzorkovanja i analiza zgusnutog (kondenzovanog) mlijeka i mlijeka u prahu namjenjenih za ishranu ljudi-*Prva Direktiva Komisije 79/1067/EEC od 13. novembra 1979, Prva Direktiva Komisije 87/524/EEC od 6. oktobra 1987,*
- Pravilnik o metodama i postupcima određivanja kvaliteta kazeina i kazeinata-*Prva Direktiva Komisije 85/503/EEC od 25. oktobra 1985, Prva Direktiva Komisije 86/424/EEC od 15. jula 1986,*
- Pravilnik o skrobu-*Nacionalni propis*,
- Pravilnik o voćnim džemovima, želeima, marmeladama i pekmezima-*Direktiva Vijeća 2001/113/EC od 20. decembra 2001,*
- Pravilnik o sastavu i označavanju hrane prikladne za ljude netolerantne na gluten-*Uredba Komisije 41/2009/EC od 20. januara 2009,*
- Pravilnik o hrani za posebne prehrabne potrebe-*Direktiva Evropskog Parlamenta i Vijeća 2009/39/EC od 6. maja 2009,*
- Pravilnik o formulama za dojenčad i formulama nakon dojenja-*Direktiva Komisije 2006/141/EC od 22. decembra 2006, Uredba Komisije 1243/2008/EC od 12. decembar 2008,*
- Pravilnik o prerađenoj hrani na bazi žitarica za dojenčad i malu djecu-*Direktiva Komisije 2006/125/EC od 5. decembra 2006,*
- Pravilnik o procedurama, postupanju, obliku i sadržaju obavijesti o opasnoj hrani i hrani za životinje nastalih u sistemu brzog uzbunjivanja (RASFF)-*Nacionalni propis, preuzeta 3 člana (50., 51. i 52.) iz Uredbe Evropskog Parlamenta i Vijeća 178/2002/EC od 28. januara 2002,*
- Pravilnik o higijeni hrane za životinje-*Uredba Evropskog Parlamenta i Vijeća 183/2005/EC od 12. januara 2005,*
- Pravilnik o upotrebi aroma u hrani-*Direktiva Vijeća 88/388/EEC od 22. juna 1988, Direktiva Komisije 91/71/EEC of 16. januara 1991, Uredba Evropskog Parlamenta i Vijeća EC 2232/96 od 28. oktobra 1996, Odluka Komisije 1999/217/EC od 23. februara 1999, Uredba Evropskog Parlamenta i Vijeća 2065/2003/EC od 10. novembra 2003, Uredba Komisije EC 627/2006/EC od 21. aprila 2006, Odluka Komisije 2000/489/EC od 18. jula 2000, Odluka Komisije 2002/113/EC od 23. januara 2002, Odluka Komisije 2004/357/EC od 7. april 2004, Odluka Komisije 2005/389/EC od 18. maja 2005, Odluka Komisije 2006/252/EC od 27. marta 2006, Odluka Komisije 2008/478/EC od 17. juna 2008, Odluka Komisije 2009/163/EC od 26. februara 2009,*
- Pravilnik o hrani obogaćenoj nutrijentima-*Uredba Evropskog Parlamenta i Vijeća 1929/2006/EC od 20. decembra 2006, Uredba Evropskog Parlamenta i Vijeća 108/2008/EC od 15. januara 2008, Uredba Komisije 1170/2009/EC od 30. novembra 2009,*
- Pravilnik o hrani namijenjenoj za upotrebu u energetski ograničenoj ishrani za smanjenje tjelesne težine-*Direktiva Komisije 2007/29/EC od 30. maja 2007,*
- Pravilnik o kahvi, proizvodima od kahve surogatima te proizvodima od surogata-*Direktiva Evropskog Parlamenta i Vijeća 1999/4/EC od 22. februara 1999,*
- Pravilnik o neželjenim supstancama u hrani za životinje-*Direktiva Evropskog Parlamenta i Vijeća 2002/32/EC od 7. maja 2002, Direktiva Komisije 2003/100/EC od 31. oktobra 2003, Direktiva Komisije 2005/87/EC od 5. decembra 2005, Direktiva Komisije 2006/13/EC od 3. februara 2006, Direktiva Komisije 2006/77/EC od 29. septembra 2006,*

Direktiva Komisije 2008/76/EC od 25. jula 2008, Direktiva Komisije 2009/8/EC od 10. februara 2009, Direktiva Komisije 2009/141/EC od 23. novembra 2009, Direktiva Komisije 2010/6/EU od 9. februara 2010,

- Pravilnik o obliku i načinu vođenja jedinstvenog registra genetički modificiranih organizama-*Nacionalni propis,*
- Pravilnik o dijetalnoj hrani za posebne medicinske potrebe-*Direktiva Komisije 1999/21/EC od 25. marta 1999, Direktiva Komisije 2006/141/EC od 22. decembra 2006,*
- Pravilnik o uslovima i postupku izdavanja odobrenja za stavljanje genetički modificirane hrane i hrane za životinje prvi put na tržište BiH i zahtjevima koji se odnose na njihovu sljedivost i označavanje-*Uredba Evropskog Parlamenta i Vijeća 1829/2003/EC od 22. septembra 2003, Uredba Komisije 641/2004/EC od 6. aprila 2004,*
- Pravilnik o metodama uzorkovanja za provođenje službene kontrole ostataka pesticida u i na proizvodima biljnog i životinjskog porijekla-*Direktiva Komisije 2002/63/EC od 11. jula 2002,*
- Pravilnik o maksimalnim nivoima ostataka pesticida u i na hrani i hrani za životinje biljnog i životinjskog porijekla-*Uredba Evropskog Parlamenta i Vijeća 396/2005/EC od 23. februara 2005, Uredba Komisije 178/2006/EC od 1. februara 2006, Uredba Komisije 149/2008/EC od 29. januara 2008, Uredba Komisije 260/2008/EC od 18. marta 2008, Uredba Evropskog Parlamenta i Vijeća 299/2008/EC od 11. februara 2008, Uredba Komisije 839/2008/EC od 31. jula 2008, Uredba Komisije 822/2008/EC od 27. avgusta 2009, Uredba Komisije 1050/2009/EC od 28. oktobra 2009 Uredba Komisije 1097/2009/EC od 16. novembra 2009, Uredba Komisije 304/2010/EC od 9. aprila 2010, Uredba Komisije 750/2010/EC od 7. jula 2010, Uredba Komisije 765/2010/EC od 25. avgusta 2010, Uredba Komisije 893/2010/EC od 8. oktobra 2010,*
- Pravilnik o nadležnosti graničnih inspektora prema pojedinim vrstama hrane/hrane za životinje-*Odluka Komisije 2007/275/EC od 17. aprila 2007,*
- Pravilnik o sadržaju i obimu procjene rizika za stavljanje na tržište genetički modificiranih organizama ili proizvoda koji sadrže i/ili se sastoje ili potiču od genetički modificiranih organizama i metodologije za izradu procjene rizika-*Direktiva Evropskog Parlamenta i Vijeća 2001/18/EC od 12. marta 2001, Odluka Komisije 2002/623/EC od 24. jula 2002,*
- Pravilnik o sadržaju prijave i tehničke dokumentacije za stavljanje na tržište, uslovi označavanja i pakiranja genetički modificiranih organizama ili proizvoda koji sadrže i/ili se sastoje ili potiču od genetički modificiranih organizama-*Uredba Evropskog Parlamenta i Vijeća 1830/2003/EC od 22. septembra 2003, Odluka Vijeća 2002/812/EC od 3. oktobra 2002.*

U cilju provedbe usvojenih podzakonskih akata vezanih za vode, VM BiH⁶ je na prijedlog AzSH BiH donijelo Odluku o formiranju Komisije za priznavanje prirodnih mineralnih i prirodnih izvorskih voda u BiH. Time su stvoreni uslovi da se na tržište u BiH stavlja u promet voda proizvedena, uskladištena i stavljena u promet u skladu s odredbama Pravilnika o prirodnim mineralnim i prirodnim izvorskim vodama.

Usvajanjem seta Pravilnika o mlijeku od strane VM BiH stvoren je pravni osnov za izjednačavanje uslova kvaliteta za proizvodnju mlijeka i mliječnih proizvoda u mljekarskoj industriji BiH koji će biti osnov za određivanje podsticajnih mjera za mlijeko od nadležnih entitetskih ministarstava.

U cilju što kvalitetnije i jednostavnije implementacije donesenih propisa o hrani za subjekte u poslovanju s hranom izrađene su i štampane slijedeće smjernice: Smjernice za oznaku originalnosti, geografskog porijekla i tradicionalnog ugleda hrane, Smjernice za prehrambene

⁶ Na svojoj 136. sjednici od 02.11.2010.

aditive, Smjernice za prehrambene aditive u hrani za posebne prehrambene potrebe, Smjernice za prehrambene aditive u hrani za dojenčad i malu djecu, Smjernice za upotrebu prehrambenih aditiva u mesu i proizvodima od mesa, Smjernice za upotrebu prehrambenih aditiva u mlijeku i mliječnim proizvodima, pudingu i sladoledu, te Smjernice za upotrebu prehrambenih aditiva u pivu i vinu.

U dijelu provedbe Zakona o genetički modificiranim organizmima, ranije formirano Vijeće za genetički modificirane organizme u toku 2010. godine održalo je ukupno sedam sjednica. Aktivnosti istog bile su većim dijelom usmjerene na razmatranje podzakonskih akata iz oblasti genetički modificiranih organizama u hrani, te na aktivnosti na uspostavi sistema za kontrolu genetički modificiranih organizama u hrani i hrani za životinje u BiH.

Vezano za Sistem brzog uzbunjivanja za hranu i stočnu hranu (RASFF), od potpisivanja Izjave o povjerljivosti, od 03.04.2009. zaključno sa 31.12.2010. godini bilo je sveukupno 18 hitnih obavijesti.

U 2010. godini AzSH BiH je od SANCO RASFF-a zaprimila 10 obavijesti. Po svim obavijestima AzSH BiH je zaprimila povratne informacije od nadležnih inspekcijskih organa koji su preduzeli potrebne zakonske mjere. AzSH BiH redovno dostavlja izvještaj Evropskoj komisiji o rezultatima provedene istrage u BiH i preduzetim mjerama. Ovaj izvještaj putem RASFF WINDOW-a SANCO RASFF EC čini dostupnim svim članicama RASFF mreže.

U organizaciji AzSH BiH u toku 2010. godine održano je pet obuka na temu uspostave i provedbe RASFF-a u BiH na kojem su prisustvovali službenici nadležnih institucija.

Po pitanju laboratorija, na osnovu Pravilnika o uslovima koje moraju ispunjavati ovlaštene ispitne laboratorije koje provode analize hrane i postupku ovlašćivanja laboratorija, direktor AzSH BiH formira stručnu komisiju koja će pripremiti Nacionalni plan ispitnih i referentnih laboratorija koje će Agencija predložiti VM BiH za ovlaštenje.

Do sada je u AzSH BiH stiglo 35 zahtjeva za ovlašćivanje (hemijske i mikrobiološke laboratorije za osnovne, specijalizirane analize i specijalizirane analize sa mogućnošću izdavanja međunarodnih certifikata) iz veterinarskog i poljoprivrednog sektora, sektora javnog zdravstva, fakulteta i privatnih laboratorija.

Veterinarska politika

Institucionalni i administrativni kapaciteti uključujući i kontrolne strukture

UzV BiH zapošljava 69 lica (41 veterinar, uključujući granične veterinarske inspektore i Agenciju za označavanje i 28 neveterinarskih lica u administraciji).

U toku 2010. godine izvršeno je kadrovsko jačanje UzV BiH i zaposlena su dva službenika. Ojačana je informatička infrastruktura, a unaprijeđene su i unutrašnje procedure što podrazumijeva i uvođenje elektronske razmjene dokumenata.

Nadležni organi za veterinarstvo u BiH su UzV BiH, MPVŠ FBiH, Uprava za inspekcijske poslove FBiH i kantonalne uprave za inspekcijske poslove, MPŠV RS, Republička uprava za inspekcijske poslove RS i Općinski odjeli za inspekcijske poslove i Odjel za poljoprivredu BD BiH i Inspektorat BD BiH.

Kontrolu u međunarodnom prometu provodi UzV BiH (odjel Granične veterinarske inspekcije), a u unutrašnjem prometu kontrola je organizirana na nivou entiteta i BD BiH.

U procedurama donošenja svih zakonskih i podzakonskih akata sudjeluju Ured za veterinarstvo BiH i nadležna entitetska ministarstva (za poslove veterinarstva) i BD BiH. U skladu s Planom transpozicije EU legislative u domaće zakonodavstvo iz poglavlja 12 koje se odnosi na veterinarstvo usvojeni su ili su u fazi usvajanja dolje navedeni propisi.

Postignut je značajan napredak u pogledu granične veterinarske inspekcije. U toku 2010. godine na osnovu propisa donesenih u 2009. godini izvršeno je materijalno osiguranje graničnih veterinarskih prijelaza. Većina prijelaza s većim brojem pošiljki u prometu preko državne granice opremljeni su automobilom za transport uzoraka do laboratorija i osnovnim sredstvima za uzimanje, obradu, brze analize uzoraka i transport uzoraka. Od strane Vlade Kipra osigurana su sredstva za izgradnju objekata za graničnu veterinarsku inspekciju na graničnim inspeksijskim prijelazima (BIP), koji će zadovoljiti potrebe do ulaska BiH u EU. Ova aktivnost će se realizirati u 2011., 2012. i 2013. godini. Svakom graničnom veterinarskom prijelazu osiguran je pristup Internet konekciji. Svi prijelazi su uvezani u informacijski sistem (VIS) UzV BiH, gdje se nalazi centralizirana baza podataka. U spomenuti sistem su uvezani i predstavnici uvoznika. Održane su obuke za upoznavanje i praktični rad na sistemu TRACES EU. Do pristupanja BiH u EU koristit će se vlastiti sistem koji je u najvećem dijelu kompatibilan sa TRACES sistemom EU. Također, u toku je implementacija plana mikrobiološkog monitoringa i monitoringa rezidua na graničnim veterinarskim prijelazima.

Približavanje zakonodavstva BiH zakonodavstvu EU

Odluka o nus proizvodima životinjskog porijekla (predmet usklađivanja sa Uredbom EU 1069/2009) nalazi se u fazi objavljivanja. Radi edukacije građana i privrednih subjekata o načinima tretiranja čvrstog životinjskog otpada u BiH snimljen je dokumentarni film kojim je ukazano na neke od posljedica neadekvatnog zbrinjavanja životinjskog otpada.

U fazi izrade je Odluka o veterinarskim lijekovima (predmet usklađivanja sa Direktivom 2001/82/EZ), a paralelno su u toku aktivnosti na usklađivanju entitetskih zakona o lijekovima sa tekstom ove Odluke. Za izradu navedene Odluke održani su sastanci radne grupe koju sačinjavaju predstavnici nadležnih organa entiteta, te je postignut visok nivo saglasnosti o predloženom tekstu i očekuje se usvajanje Odluke do polovine 2011. godine.

Doneseni propisi:

- *Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o označavanju i kontroli kretanja životinja u BiH („Sl. glasnik BiH“, br. 79/10),*
- *Pravilnik za kontrolu salmonela i drugih određenih uzročnika zoonoza koji se prenose hranom („Sl. glasnik BiH“, br. 46/10), predmet usklađivanja sa Regulativom 2160/2003/EZ,*
- *Pravilnik o načinu praćenja zoonoza i uzročnika zoonoza („Sl. glasnik BiH“, br. 46/10), predmet usklađivanja sa Direktivom 2003/99/EZ,*
- *Dijagnostički priručnik za influencu ptica („Sl. glasnik BiH“, br. 74/10), predmet usklađivanja sa Odlukom 2006/437/EZ,*
- *Dijagnostički priručnik za klasičnu svinjsku kugu („Sl. glasnik BiH“, br. 74/10), predmet usklađivanja sa Odlukom 2002/106/EZ,*
- *Pravilnik o programu testiranja za smanjenje prisutnosti određenih serotipova salmonela kod peradi vrste Gallus gallus i ćurki („Sl. glasnik BiH“, br. 85/10), predmet usklađivanja sa Regulativom 646/2007/EZ; Regulativom 1003/2005/EZ, Regulativom 1168/2006/EZ,*
- *Pravilnik o tradicionalnom sportskom nadmetanju bikova („Sl. glasnik BiH“, br. 44/10),*
- *Odluka o određivanju veterinarsko-zdravstvenih uslova koje mora da ispunjava meso peradi iz zemalja koje nisu EU članice prilikom uvoza u BiH („Sl. glasnik BiH“, br. 24/10),*
- *Odluka o određivanju veterinarsko-zdravstvenih uslova koje mora ispunjavati meso peradi prilikom uvoza u BiH („Sl. glasnik BiH“, br. 24/10),*
- *Pravilnik o izmjenama Pravilnika o uslovima uvoza i provoza živih životinja, proizvoda životinjskog porijekla, veterinarskih lijekova, stočne hrane i otpadaka životinjskog porijekla u BiH („Sl. glasnik BiH“, br. 38/10),*

- *Pravilnik o dopunama pravilnika o uslovima uvoza i provoza živih životinja, proizvoda životinjskog porijekla veterinarskih lijekova, stočne hrane i otpadaka životinjskog porijekla u BiH („Sl. glasnik BiH“, br. 65/10),*
- *Odluka o izmjeni i dopunama Odluke o zabrani uvoza određenih pošiljki radi sprječavanja unosa u BiH bolesti slinavke i šapa („Sl. glasnik BiH“, br. 95/10),*
- *Pravilnik o statusu država ili regija u odnosu na bovinu spongiformnu encefalopatiju („Sl. glasnik BiH“, br. 80/10), predmet usklađivanja sa Odlukom 2007/453/EZ,*
- *Pravilnik o uslovima u pogledu zdravlja životinja koji se odnosi na proizvodnju, preradu, stavljanje u promet i unošenje proizvoda životinjskog porijekla namijenjenih za ljudsku konzumaciju; predmet usklađivanja sa Direktivom 2002/99/EC („Sl. glasnik BiH“, br. 5/11),*
- *Pravilnik o alternativnoj identifikacijskoj oznaci za određene sirovine i proizvode životinjskog porijekla („Sl. glasnik BiH“, br. 109/10), predmet usklađivanja sa Odlukom 2007/118/EZ,*
- *Odluka o određivanju privremenog graničnog veterinarskog prijelaza – Metaljka („Sl. glasnik BiH“, br. 93/10),*
- *Odluka o određivanju privremenog graničnog veterinarskog prijelaza – Vardište („Sl. glasnik BiH“, br. 93/10).*

U svrhu kontrole zaraznih bolesti i praćenja rezidua veterinarskih lijekova u 2010. godini usvojene su:

- *Naredba o mjerama kontrole zaraznih i parazitskih bolesti životinja, njihovom provođenju i finansiranju u 2010. godini („Sl. glasnik BiH“, br. 19/10),*
- *Odluka o usvajanju plana praćenja i kontrole rezidua za 2010. godinu sa Uputom za provođenje plana monitoringa rezidua („Sl. glasnik BiH“, br. 33/10),*
- *Naredba o mjerama kontrole zaraznih i parazitarnih bolesti životinja i njihovom provođenju i finansiranju u 2011. godini („Sl. glasnik BiH“, br. 8/11).*

Postignut je značajan rezultat na polju identifikacije životinja. Raniji problem stvaranja velikih zaliha ušnih markica je otklonjen, obnovljen je hardver i nabavljeni su PDA uređaji za efikasniju kontrolu identifikacije na terenu. Preko ARDP projekta Svjetske banke do kraja 2011. godine trebao bi se obnoviti i softver kojim će biti obuhvaćene i ostale domaće životinje. UzV BiH sa nadležnim organima i nadležnim inspeksijskim organima usaglašava sistem monitoringa i obaveznog prijavljivanja kretanja životinja.

U toku 2010. godine nastavljene su aktivnosti kontrole bruceloze malih preživara što uključuje vakcinaciju i označavanja životinja, te provjeru imunog statusa vakciniranih životinja. Vakcinirano je 296.421 i označeno 298.685 životinja. Uzeti su uzorci krvi od 10.580 životinja. Do 31.12.2010. godine ukupno je obuhvaćeno 21.928 imanja. Podatke o imanjima vodi Agencija za označavanje životinja kao organizacijska jedinica UzV BiH. Obavljen je veći broj radnih i konsultativnih sastanaka s predstavnicima humanog i veterinarskog sektora i provedena je informativna kampanja. U periodu provođenja vakcinacije utvrđen je značajan pad broja slučajeva bruceloze kod ljudi, od 994 slučaja u 2008. godini, 458 slučajeva u 2009. godine do 95 prijavljenih slučajeva u 2010. godini, što predstavlja pad od 90% u odnosu na 2008. godinu. Ovakvo značajno smanjenje oboljelih ljudi je ohrabrilo kompletnu službu u pokušaju da se poboljša proizvodnja u stočarstvu i da se radi na jačanju sela ili direktno držatelja/imatelja životinja kako bi podstakli poboljšanja u ovoj poljoprivrednoj grani. Imajući u vidu postignute efekte, vakcinacija malih preživara će se nastaviti i u narednih pet godina.

U periodu između 13. i 20.09.2010. godine u BiH izvršena je inspeksijska misija Ureda za hranu i veterinarstvo Evropske komisije, Direkcije za zaštitu i zdravlje potrošača: „Kontrola rezidua i kontaminanata kod živih životinja i u proizvodima životinjskog porijekla, uključujući i kontrolu veterinarsko-medicinskih proizvoda“.

Nakon obavljene misije, Ured za hranu i veterinarstvo EU pripremio je i dostavio izvještaj koji je naznačio da je struktura državnog plana kontrole rezidua u BiH generalno u skladu sa zahtjevima EU i da sistem za odobravanje, distribuciju i korištenje veterinarskih medicinskih proizvoda nudi garancije ekvivalentne pravilima EU. Izvještaj sadrži i određene preporuke nadležnim organima u BiH na osnovu kojih je pripremljen akcioni plan mjera, koje su u proteklom periodu najvećim dijelom i realizirane, dok su ostale u fazi realizacije.

Zbog nedostatka akreditiranih laboratorija, laboratorijske analize za provođenja godišnjeg plana praćenja rezidua za 2010. godinu, obavljaju se u akreditiranim laboratorijama izvan zemlje (Beograd i Zagreb).

Postignut je napredak u procesu akreditacije dijagnostičkih i analitičkih veterinarskih laboratorija, a kao rezultat saradnje sa UzV BiH, pet laboratorija je ušlo u proces akreditiranja i imale su pripreme ili nadzorne posjete Instituta za akreditiranje BiH. Pokrenute su i aktivnosti u cilju organizacije međulaboratorijskih uporednih ispitivanja.

U cilju unaprjeđenja plana praćenja rezidua i usklađivanja metodologije laboratorijskog rada sa EU usvojeni su:

- *Odluka o zabrani primjene na životinjama određenih beta-agonista te supstanci hormonskog i tireostatskog djelovanja* („Sl. glasnik BiH“, br. 74/10), predmet usklađivanja sa Direktivom 96/22/EZ,
- *Pravilnik o provođenju analitičkih metoda i tumačenju rezultata* („Sl. glasnik BiH“, br. 95/10), predmet usklađivanja sa Odlukom 2002/657/EZ.

Propisi koji su usvojeni i dostavljeni na objavu u „Službeni glasnik BiH“:

- *Pravilnik kojim se utvrđuju mjere za sprječavanje, kontrolu i iskorjenjivanje transmisivih spongiformnih encefalopatija*; predmet usklađivanja sa Regulativom 999/2001/EZ,
- *Pravilnik o uslovima zdravlja životinja koji se primjenjuje na životinje akvakulture i njihove proizvode te sprječavanje i suzbijanje određenih bolesti vodenih životinja*; predmet usklađivanja sa Direktivom 2006/88/EZ, Odlukom 2001/183/EZ, Odlukom 2003/466,
- *Pravilnik o mjerama za nadzor afričke svinjske kuge*; predmet usklađivanja sa Direktivom 2002/60/EZ,
- *Pravilnik o mjerama za suzbijanje i iskorjenjivanje afričke bolesti konja*; predmet usklađivanja sa Direktivom 92/35/EZ,
- *Pravilnik o mjerama za kontrolu određenih bolesti i posebne mjere za vezikularnu bolest svinja*; predmet usklađivanja sa Direktivom 92/119/EZ,
- *Pravilnik o veterinarskim uslovima uvoza određenih vrsta ptica i o uslovima karantina*; predmet usklađivanja sa Regulativom 318/2007/EZ,
- *Odluka o uslovima uvoza i provoza svinja radi sprječavanja unosa u BiH bolesti Aujeszzkog*; predmet usklađivanja sa Odlukom 2008/185/EC.

Spisak pripremljenih propisa čije se usvajanje očekuje početkom 2011. godine:

- *Pravilnik o mjerama za suzbijanje i iskorjenjivanje slinavke i šapa*; predmet usklađivanja sa Direktivom 2003/85/EC,
- *Pravilnik o uslovima za uvoz i stavljanje u promet u BiH životinja akvakulture i njihovih proizvoda, koje nisu prijemčivi na određene bolesti i lista vektora*; predmet usklađivanja sa Regulativom (EC) No 1251/2008,
- *Pravilnik o zdravstvenim uslovima za stavljanje u promet malih preživara*; predmet usklađivanja sa Direktivom 91/68/EEC,
- *Pravilnik o zdravstvenim uslovima za stavljanje u promet goveda i svinja*; predmet usklađivanja sa Direktivom 64/432/EEC,
- *Pravilnik o zdravstvenim uslovima za stavljanje u promet rasplodnih jaja i pernate živine*; predmet usklađivanja sa Direktivom 2009/158/EC,
- *Pravilnik o veterinarskim uslovima za promet i uvoz sjemena goveda*; predmet usklađivanja sa Direktivom 88/407/EEC,

- *Odluka o uslovima za uvoz u BiH određenih vrsta živih školjki; predmet usklađivanja sa Odlukom 96/77/EC,*
- *Odluka o uslovima za uvoz u BiH određenih vrsta školjki; predmet usklađivanja sa Odlukom 2002/226/EC,*
- *Pravilnik o načinu obavljanja pretraga na prisustvo Trichinellae u mesu; predmet usklađivanja sa Regulativom (EC) No 2075/2005.*

U svrhu implementacije odredbi navedenih propisa obavljane su obuke i konsultacije zainteresiranih strana, što je doprinijelo podizanju svijesti po pitanju zaštite i dobrobiti domaćih životinja i kućnih ljubimaca. Značajan broj općina je već oformio azile i prihvatilišta za napuštene životinje.

Set propisa u pogledu otkrivanja, suzbijanja i iskorjenjivanja zaraznih bolesti životinja:

- *Pravilnik o mjerama za otkrivanje, suzbijanje i iskorjenjivanje klasične svinjske kuge („Sl. glasnik BiH“, br. 38/10), predmet usklađivanja sa Direktivom 2001/89/EZ,*
- *Pravilnik o mjerama za suzbijanje i kontrolu influence ptica („Sl. glasnik BiH“, br. 35/10), predmet usklađivanja sa Direktivom 2005/94/EZ,*
- *Pravilnik o mjerama za kontrolu i iskorjenjivanje bolesti plavog jezika („Sl. glasnik BiH“, br. 38/10), predmet usklađivanja sa Direktivom 2000/75/EZ,*
- *Pravilnik o mjerama kontrole njukastl bolesti („Sl. glasnik BiH“, br. 35/10), predmet usklađivanja sa Direktivom 92/66/EEZ.*

U 2010. godini nastavljene su aktivnosti predviđene IPA 2008 i očekuje se skoro potpisivanje ugovora za nabavku vakcina. UzV je preko IPA 2010 kandidirao nastavak aktivnosti iskorjenjivanja bjesnila u populaciji divljih životinja provođenjem oralne vakcinacije protiv ove bolesti što prihvaćeno i implementacija će početi 2011. godine. Također, UzV BiH je preko Ministarstva sigurnosti BiH, preko IPA 2011 kandidirao projekt za izgradnju dva objekta za graničnu veterinarsku inspekciju na graničnim veterinarskim prijelazima (BIP).

UzV BiH je u 2010. godini izradio projektni prijedlog Unaprjeđenje trgovine životinjama i proizvodima životinjskog porijekla s ciljem podrške ekonomskom razvoju BiH i aktivnostima na suzbijanju siromaštva kroz otklanjanje barijera za izvoz proizvoda životinjskog porijekla iz BiH. Projekt je prihvaćen od švedske agencije za razvoj SIDA krajem 2010. godine i nalazi se u fazi potpisivanja od strane ministra MVTEO BiH i ambasadora Kraljevine Švedske u BiH.

U ITAP-u je planirano: provođenje mjera na suzbijanju bolesti; upoznavanje interesnih grupa s projektnim aktivnostima i njihovim zadacima u implementaciji; formiranje radne grupe za koordinaciju projekta; priprema dokumenata koji se odnose na planiranje provođenja uzorkovanja za svaku bolest, kao i studije za nastavak provođenja mjera na suzbijanju pojedinih bolesti; održavanje edukacijskih seminara za veterinare, veterinarske inspektore i laboratorije za svaki kontrolni program sa svim pojedinostima koje se odnose na njihove odgovornosti i angažman u provedbi projekta; emitiranje informativnih emisija putem radija i televizije; priprema i distribucija brošura s informativnim materijalom za pojedine kontrolne programe i održavanje završne radionice na kojoj će se svi učesnici upoznati s rezultatima provedbe svakog pojedinačnog programa i rezultatima izrađenih studija za nastavak programa suzbijanja pojedinih bolesti. U okviru ITAP-a su planirane sve mjere za izgradnju standardiziranih objekata za potrebe graničnih veterinarskih inspektora, tako da svi izgrađeni objekti na graničnim veterinarskim prijelazima budu u skladu s EU standardima; izvršenje revizije usvojenih propisa koji se odnose na rad graničnih veterinarskih inspektora; izgradnja efikasnog informacijskog sistema i uvezivanje s jedinstvenom bazom podataka radi omogućivanja pristupa zajedničkim bazama podataka međunarodnim organizacijama i razmjenu istih na relaciji BiH-druge zainteresirane strane u procesu i omogućavanje graničnim veterinarskim inspektorima korištenje TRACES i RASFF sistema EU, kao i slanje i razmjenu informacija s nižim nivoima inspekcija u BiH.

Fitosanitarna politika

Institucionalni i administrativni kapaciteti uključujući i kontrolne strukture

Od predviđenih 32 službenika trenutno je zaposleno 9 državnih službenika, 8 zaposlenika i 5 zaposlenih na određeno vrijeme. Da bi mogla da ispuni sve zakonske i međunarodne obaveze, UzZZB BiH dodatno će trebati kadrovski ojačati.

Nadležna inspekcija za ovu oblast ograničena je na nivou entiteta i BD BiH. Kontrola bilja, biljnih proizvoda i reguliranih objekata, kao i sredstava za zaštitu bilja i mineralnih đubriva u BiH u nadležnosti je entitetskih inspektorata i inspektorata BD BiH.

Na graničnim prijelazima u FBiH kontrolu prekograničnog prometa vrše granični inspektori za zaštitu bilja, a u RS i BD BiH fitosanitarni inspektori.

Unutrašnju kontrolu proizvodnje sjemena i sadnog materijala vrše institucije nadležne ili ovlaštene od strane entitetskih ministarstava poljoprivrede i poljoprivredni/fitosanitarni inspektori. Poljoprivredni inspektori kontroliraju i promet sjemena i sadnog materijala bez obzira na porijeklo te promet sredstvima za zaštitu bilja i mineralnih đubriva. Kontroliraju i provođenje postupka tretiranja i označavanja drvenog materijala za pakiranje u međunarodnom prometu.

Približavanje zakonodavstva BiH zakonodavstvu EU

Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja je u saradnji s nadležnim organima entiteta i BD BiH u izvještajnom periodu provodila aktivnosti na izradi sekundarnog zakonodavstva usklađenog s odgovarajućom legislativom EU iz fitosanitarne oblasti.

Zdravlje bilja

Implementacija Zakona o zaštiti zdravlja bilja

Usvojeni propisi:

- Pravilnik o uslovima za imenovanje fitosanitarnih inspektora („Sl. glasnik BiH“, br. 33/10),
- Pravilnik o uslovima u pogledu stručne, prostorne i tehničke osposobljenosti fitosanitarnih laboratorija za izvođenje laboratorijskih testiranja radi dijagnosticiranja štetnih organizama („Sl. glasnik BiH“, br. 63/10),
- Odluka o usvajanju Programa posebnog nadzora karantenskih štetnih organizama na krompiru u BiH za 2011.godinu („Sl. glasnik BiH“, br. 100/10) - početak implementacije februar 2011. a ima za cilj provjeru mogućeg prisustva štetnih organizama na krompiru kako bi se preduzele odgovarajuće mjere i osigurali uslovi za trgovinu krompira propisanog kvalitetu,
- Javni poziv na ponude za dodjelu javnih ovlaštenja za provođenje laboratorijskih ispitivanja uzoraka bilja, biljnih proizvoda i reguliranih objekata u svrhu dijagnosticiranja štetnih organizama („Sl. glasnik BiH“, br. 99/10) – završena procedura i dodijeljena javna ovlaštenja za laboratorijska ispitivanja po programu posebnog nadzora karantenskih štetnih organizama na krompiru.

Propisi u fazi usvajanja:

- Pravilnik o mjerama za sprječavanje unošenja, širenja i suzbijanja štetnih organizama na bilju, biljnim proizvodima i reguliranim objektima – očekuje se objavljivanje u 2011. godini,
- Pravilnik o uslovima za registraciju vlasnika određenog bilja, biljnih proizvoda i reguliranih objekata u svrhu zdravlja bilja i o uslovima za izdavanje pasoša za bilje – očekuje se objavljivanje u 2011. godini,

- U okviru Projekta Svjetske banke Poljoprivreda i ruralni razvoj pokrenuta je aktivnost za izradu Priručnika za fitosanitarne inspektore,
- Program posebnog nadzora *Erwinia amylovora* (Burill) Winslow *et al.* – uzročnika bakterijske plamenjače jabučastih voćaka u BiH.

Sjeme, sadni materijal i zaštita novih sorti

Implementacija Zakona o sjemenu i sadnom materijalu poljoprivrednog bilja BiH

Usvojeni propisi:

- Sortna lista BiH („Sl. glasnik BiH“, br. 59/10),
- Uputa o načinu uspostave i vođenja sortne liste poljoprivrednog bilja u BiH („Sl. glasnik BiH“, br. 59/10),
- Zakon o zaštiti novih sorti poljoprivrednog bilja u BiH („Sl. glasnik BiH“, br. 14/10)
- Pravilnik o priznavanju sorti poljoprivrednog bilja u BiH („Sl. glasnik BiH“, br. 06/11),
- Pravilnik o upisu sorti u sortnu listu BiH („Sl. glasnik BiH“, br. 06/11).

Propisi u fazi usvajanja:

- Pravilnik o stavljanju u promet sjemenskog krompira u BiH,
- Pravilnik o upisu sorti voća i vinove loze u sortnu listu BiH,
- Pravilnik o priznavanju sorti voća i vinove loze u BiH.

Sredstva za zaštitu bilja

Implementacija Zakona o fitofarmaceutskim sredstvima

Usvojeni propisi:

- Spisak aktivnih supstanci dozvoljenih za upotrebu u fitofarmaceutskim sredstvima u BiH („Sl. glasnik BiH“, br. 61/10),
- Odluka o izmjeni Odluke o zabrani registriranja, uvoza i prometa aktivnih supstanci i fitofarmaceutskih sredstava koja sadrže aktivne supstance čiji je promet odnosno upotreba u EU zabranjen („Sl. glasnik BiH“, br. 15/10). Ova Odluka se odnosi na prestanak zabrane za aktivnu supstancu napropamid za koju je Prvostepeni sud EU, u predmetu T-95/09 R, naložio suspenziju primjene Odluke Komisije 2008/902/EC od 7.11.2008. koja se odnosi na neuvrštavanje napropamida u Anex I. Direktive 91/414/EEC,
- Odluka o izmjeni Odluke o zabrani registracije, uvoza i prometa aktivnih supstanci i fitofarmaceutskih sredstava koja sadrže aktivne supstance čiji je promet odnosno upotreba u Evropskoj uniji zabranjena („Sl. glasnik BiH“, br. 2/11) kojom je produžen rok do kada se fitofarmaceutska sredstva koja sadrže određene aktivne supstance mogu uvoziti u BiH, odnosno nalaziti na tržištu u BiH u skladu s Odlukom EC 2010/455,
- Odluka o izmjeni Odluke o zabrani registracije, uvoza i prometa aktivnih supstanci i fitofarmaceutskih sredstava koja sadrže aktivne supstance čiji je promet odnosno upotreba u EU zabranjen („Sl. glasnik BiH“, br. 35/10). Odluka se odnosi na ukidanje zabrane za aktivnu supstancu metomil. Evropska komisija je Direktivom 2009/115/EC od 31.08.2009 uključila metomil kao dozvoljenu aktivnu supstancu,
- Odluka o izmjeni Odluke o zabrani registracije, uvoza i prometa aktivnih supstanci i fitofarmaceutskih sredstava koja sadrže aktivne supstance čiji je promet odnosno upotreba u EU zabranjen („Sl. glasnik BiH“, br. 79/10). Odluka se odnosi na ukidanje zabrane za aktivne supstance metalaksil i malation, jer su iste ponovno uvrštene na popis dozvoljenih u EU,
- Odluka o zabrani registracije, uvoza, prometa, odnosno upotrebe fitofarmaceutskih sredstava koja sadrže aktivnu supstancu bifentrin („Sl. glasnik BiH“, br.72/10),
- Odluka o zabrani registracije, uvoza, prometa, odnosno upotrebe fitofarmaceutskih sredstava koja sadrže aktivnu supstancu butoksikarboksim („Sl. glasnik BiH“, br. 72/10).

Propisi u fazi usvajanja:

- Izmjene i dopune Spiska aktivnih supstanci dozvoljenih za upotrebu u fitofarmaceutskim sredstvima u BiH,
- Pravilnik o uslovima koje moraju ispunjavati pravna i fizička lica za promet fitofarmaceutskim sredstvima,
- U saradnji sa AzSH BiH izrađen je Prijedlog pravilnika o maksimalnim nivoima ostataka pesticida u i na hrani i hrani za životinje biljnog i životinjskog porijekla. Pravilnik je u potpunosti usklađen sa EU Uredbom 396/2005/EC.

Mineralna đubriva

Implementacija Zakon o mineralnim đubrivima

Usvojeni propisi:

- Pravilnik o izmjeni Pravilnika o uslovima za stavljanje u promet, kvalitetu i kontroli kvaliteta mineralnih gnojiva te skladištenju i rukovanju mineralnim gnojivima.

Propisi fazi usvajanja:

- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o mineralnim đubrivima – usvojen na VM BiH.

Roterdamska konvencija

- Odluka o imenovanju državnog organa za koordinaciju implementacije Roterdamske konvencije o postupku prethodne obavijesti o saglasnosti za promet nekih opasnih hemikalija i pesticida u međunarodnoj trgovini („Sl. glasnik BiH“, br. 15/10).

Ribarstvo

MVTEO BiH, kroz rad Podgrupe za ribarstvo koja je osnovana kao sastavni dio Radne grupe za evropske integracije, koordiniralo aktivnosti u procesu preuzimanja i harmonizacije propisa sa propisima EU i harmonizacije postojećih propisa unutar BiH u oblasti ribarstva. Osnovni zadatak podgrupe je koordinacija procesa harmonizacije sa propisima iz poglavlja 13 *acquis-a*. U radu podgrupe uključeni su predstavnici nadležnih institucija (MVTEOBiH, UzV BiH, AzSH BiH, nadležna entitetska ministarstva poljoprivrede i BD BiH), a krajem 2010. godine za članove ove podgrupe imenovani su i predstavnici iz privatnog sektora, prije svega uzgajivači riba (šaran, pastrmka i morska riba).

Kada je u pitanju približavanje zakonodavstva u oblasti pomorskog ribarstva podgrupa je zauzela stav da će se pristupiti izradi propisa koji će biti u skladu s EU propisima, nakon što se postigne dogovor o određivanju nadležnog organa za ovu oblast u okviru MVTEO BiH. Do tada, prioriteta BiH će biti fokusirani na slatkovodno ribarstvo koje je uzgojnog tipa, a odvija se u posebnim uzgojnim objektima koji su pod stalnim veterinarskim sanitarnim nadzorom, a gdje BiH ima značajne potencijale. Ovi potencijali, s aspekta tržišnih potencijala u EU, iznose svega 1%. Stoga, pitanje izvoznih kvota za proizvode od riba ima poseban značaj u smislu iznalaženja što povoljnijeg pristupa tržištu EU.

Vođena preporukama Evropske komisije, podgrupa je u toku 2010. godine izvršila reviziju kompletne legislative iz oblasti poglavlja 13 *acquis-a*, a koja je trenutno na snazi u BiH.

Na osnovu izvršene revizije postojeće legislative u oblasti ribarstva identificirani su prioritetni propisi za međusobno usklađivanje i usklađivanje s EU propisima. Vezano za to, podgrupa za ribarstvo izvršila je komparativni pregled Zakona o slatkovodnom ribarstvu („Sl. novine FBiH“, br. 64/04), Zakona o ribarstvu („Sl. glasnik RS“, br. 35/94, 38/94 i 101/05) i Zakona o slatkovodnom ribarstvu BD („Sl. glasnik BD BiH“, br. 35/05,19/07), pri čemu je utvrđena njihova djelimična usklađenost. U saradnji s Direkcijom za evropske integracije ocijenjena je usklađenost ovih Zakona s relevantnim EU propisima. Kako bi se postigao visok stepen međusobne harmonizacije podgrupa je predložila da se ide u izmjene i dopune postojeće legislative, što je svakako jedan od prioriteta u planovima rada svih navedenih institucija za ovu godinu.

U 2010. godini usvojena je:

- Odluka o usvajanju plana praćenja i kontrole rezidua za 2010. godinu,
- Pravilnik o načinu vođenja evidencije o ogleđnim životinjama i vrstama ogleđa,
- Pravilnik o izmjenama Pravilnika o uslovima uvoza i provoza živih životinja, proizvoda životinjskog porijekla, veterinarskih lijekova, stočne hrane i otpadaka životinjskog porijekla u BiH.

Prema postojećoj legislativi utvrđena je nadležnost MVTEO BiH u skladu sa Zakonom o poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH koja se odnosi na koordinaciju s nadležnim institucijama na državnom, entitetskom i nivou Brčko Distrikta BiH kod donošenja neophodne legislativne.

Oblast ribarstva mnogo je kompleksnija i šira od oblasti ribarstva iz aspekta nadležnosti UzV BiH u skladu sa Zakonom o veterinarstvu, koje se odnosi na zdravstvenu zaštitu riba i drugih proizvoda akvakulture i zdravstveni aspekt proizvoda akvakulture. Prilikom revizije postojeće legislativne i uvidom u komparativni pregled Zakona o ribarstvu podgrupa je naglasila nužnost zvaničnog određivanja nadležnog organa isključivo za oblast ribarstva za BiH zbog potrebe koordinacije izrade legislativne na državnom nivou i činjenice nepostojanja predlagača iste, a u cilju usklađivanja s EU propisima, ali i propisima unutar države. Prema postojećoj legislativi, oblast ribarstva u BiH u nadležnosti je entiteta i BD BiH.

Ruralni razvoj

Politikama ruralnog razvoja namijenjena je Peta komponenta IPA-e i u značajnoj mjeri se razlikuje od svih ostalih komponenti IPA fonda.

Član 184. Provedbene IPA uredbe (718/2007) utvrđuje da „su mjere u okviru komponente Ruralni razvoj uslovljene izradom programa za poljoprivredu i ruralni razvoj na nacionalnom nivou koji obuhvata cijeli period provedbe IPA-e“. Također zahtijeva i uspostavu posebne operativne strukture (tzv. IPARD struktura) koja se sastoji od dvije komponente: Upravljačkog organa (The Managing authority) i Platne agencije (The Paying Agency).

Ispunjavanje uslova koju korištenje IPA-e propisuje, neophodan je operativni preduslov za povlačenje sredstva IPARD komponente kada postanemo zemlja kandidat, ali i drugih sredstava koja bi već sada mogla biti dostupna za BiH.

Akcentat je stavljen kako na pripremu administracija država kandidata za administriranje EU fondova namijenjenih poljoprivredi kroz provođenje IPARD programa, tako i na pripremi korisnika pomoći (proizvođača, industrije) za nova pravila i strožije zahtjeve koji će biti i preduslov za kasnije korištenje EU fondova u vrijeme punopravnog članstva ali, prije svega, na prijeko potrebnim investicijama u oblasti ruralnog razvoja zemlje korisnika pomoći.

Dokumenti ruralnog razvoja

U cilju pripreme i ispunjavanja uslova koji su pred nama kreirani su dokumenti (uz pomoć 3P BH RD projekata) koji su upućeni na razmatranje (konsultacije i koordinacije) donositeljima odluka u entitetima i BD BiH, a koji predstavljaju strateške smjernice za razumijevanje predpristupnih aktivnosti i procesa BiH prema EU:

- Prijedlog mape puta

“Road Map/Mapa puta” je pregled aktivnosti koje je potrebno završiti u cilju ostvarivanja IPA fondova i članstva u EU-u. Postoji niz pitanja koja se trebaju primijeniti na svaki zasebni element mape. Rezultat treba da pruži detaljan plan resursa unutar odobrenog vremenskog okvira predviđenog za IPA i EU članstvo. Mapa puta pruža okvir na koji se treba nadograditi. Svakoj aktivnosti se može pristupiti kao projektu i svaka aktivnost se može tretirati kao takva sa definiranim odgovornostima, vlasništvom, vremenskim okvirom i resursima. “Mapa puta” ne pruža gotova rješenja, nego je i kreirana kako bi unaprijedila razumijevanje o djelokrugu radnji

koje se trebaju preduzeti, kao i da pruži logički okvir vezano za izvršenje aktivnosti. Cilj je da se pruži dokument za raspravu koji će usmjeriti izradu plana podrške EU članstva za agrarne šeme i isplate i koji će usmjeriti izradu plana podrške EU članstva za agrarne šeme i isplate.

- Priručnik za programiranje ruralnog razvoja (nacrt)

Priručnik je kompromis između smjernica za programiranje ruralnog razvoja u EU, propisanih IPARD Uredbom i posebnog pravnog i političkog konteksta BiH u smislu poljoprivrede i ruralnog razvoja. Predstavlja materijal za obuku i izvor informacija (sadrži primjere metoda i tehnika u EU). Označen je pravni okvir EU kojim se uređuje proces programiranja kao i zahtijevani sistem implementacije i izrada nacionalnih prioriteta zemlje određujući najefektivniji način korištenja podrške EU, ali i postizanja nacionalnih strateških ciljeva. Treba ga posmatrati kao set smjernica, radije nego kao formalni dokument.

Priručnik pored prikaza procesa programiranja, obrađuje i druga značajna pitanja relevantna za buduće korisnike ovog Priručnika, i to: na koji način proces programiranja utiče na način rada institucija javnog sektora koje su direktno odgovorne za upravljanje ovim procesom; mijenjanje odnosa između institucija javnog sektora nadležnih za programiranje i drugih interesnih grupa direktno uključenih u programiranje tj. institucije za istraživanja i analize koje djeluju u BiH koje bi javnom sektoru trebale pružati podršku; mijenjanje odnosa između institucija javnog sektora nadležnih za programiranje i društvenih partnera (poljoprivrednih proizvođača i udruženja koja predstavljaju ruralno stanovništvo, udruženja i organizacija koje predstavljaju prehrambeno-prerađivački sektor, organizacija koje predstavljaju mišljenje šire javnosti itd.) kao rezultat novog pristupa u donošenju strateških odluka, u kontekstu EU pristupa programiranju.

- Koncept okvira harmoniziranih mjera ruralnog razvoja BiH (IPA RD similar)

Ovo je konceptni okvir za harmonizirane mjere identificirane i usaglašene od svih učesnika (entiteta i BD) u procesu kreiranja i buduće implementaciju zasnovane na zajedničkim osnovama. Istaknuto je da na državnom nivou nema dovoljnih kapaciteta za programiranje i jačanje trenutnih kapaciteta je jedna od aktivnosti koja se odvija kroz projekt 3PBHRD. Najkritičniji faktor koji onemogućava bržu i efikasniju pripremu i izradu programa je nepostojanje središnjeg kreatora politika koji bi se mogao zauzeti za razvoj i kreiranje zajedničke strateške vizije za ruralnu BiH. Treba imati u vidu da su ruralne politike raspršene na entitetske nivoe (i BD). Sektor bi trebao preuzeti ulogu generiranja sinergijskog efekta, ali nema stvarnog uticaja na poljoprivredne politike u BiH.

Projekt je u cilju jačanja kapaciteta, primjene principa programiranja i planiranja, osigurao razradu okvira mjera kroz niz radionica programiranja za Radnu grupu za ruralni razvoj BiH. Zadatak Radne grupe je davanje prijedloga za realizaciju Strateškog plana BiH i osiguranje saradnje i koordinacija prilikom donošenja odluka vezanih za planiranja ruralnog razvoja aktivnim učestvovanjem predstavnika svih odgovornih institucija i zainteresiranih strana koje su uključene u ruralni razvoj, a u skladu s dobrim praksama EU, principima planiranja i usvajajući metode i strukture opisane u Priručniku.

Njegov cilj je da se sa učesnicima/korisnicima kroz diskusiju razvije u potpunosti, kada u budućnosti sve potrebne, trenutno nedostajuće analize, budu dostupne.

Koncept sadrži sedam poglavlja i obrađuje: razloge kreiranja okvira harmoniziranih mjera; cilj; analizu i pregled trenutne situacije u BiH (obim rada; pregled dostupnih izvora podataka; metodologija prikupljanja podataka i analiza; metodologiju programiranja; preporuke vezane za analize); pregled trenutne situacije u ruralnom sektoru i selekcija prioriteta za strategiju na državnom nivou; pregled okvira EU programiranja kao reference za razvoj potencijala programa ruralnog razvoja; pristup strategije ruralnog razvoja s aspekta EU preporuka za programiranje; način kreiranja; konstrukcija mjera ruralnog razvoja i ključci i preporuke za državni nivo. Također ističe i implikacije predstojećeg pristupa Hrvatske EU za BiH, imajući na umu obim izvoza BiH u Hrvatsku.

- Harmoniziranje mjera usklađenih s IPARD-om (nacrt)

Mjere ruralnog razvoja koje su bile tema harmonizacije su unaprjeđivane, i to su: 1. Ulaganja u proizvodnju mlijeka, 2. Razvoj ruralnih zajednica/LEADER LAG. Postignut je dogovor s korisnicima o razvoju nove, treće mjere, koja će podržati razvoj ruralne male tehničke infrastrukture. Mjera odražava potrebe ruralnih zajednica ali i dogovor koji su interesne grupe postigle o harmonizaciji za zajednički okvir programa ruralnog razvoja u BiH. Ovaj proces je planirano da bude završen u maju 2011. godine.

Mjera ruralne male tehničke infrastrukture je zamjena za mjeru prethodno odabranu od strane korisnika (obuka za unaprjeđenje kvaliteta mlijeka) za koju je zaključeno da nije ostvariva u trenutnim okolnostima u BiH, jer sistemi i standardi u BiH još uvijek nisu prilagođeni EU minimalnim zahtjevima, uključujući i omogućavanje certificiranih obuka.

Tri mjere će formirati harmonizirani okvir i pratit će budući okvirni program ruralnog razvoja. Razrađuju se i tri tehnička kratka opisa (za podmjere - Ulaganja u gazdinstva koja se bave proizvodnjom mlijeka (mljekarska gazdinstva); - Unaprjeđenje profesionalnih vještina i stručnosti lica uključenih u mljekarsku proizvodnju u BiH, putem ciklusa specijalizirane obuke; - LAG mjera tipa LEADER), u cilju unaprjeđenja njihovog sadržaja i relevantnosti za nacrt okvira programa ruralnog razvoja.

Mjere su unaprijeđene, u okviru dostupnih informacija i podataka s kojima se može obrazložiti njihovo buduće korištenje i prilagođavanje striktnijim zahtjevima EU, kada za to dođe vrijeme. Ovakav preokret u odluci o jednoj od mjera doveo je do toga da projekt 3PBHRD započne detaljniji pregled i razradu njenog finalnog oblika.

Razvoj tehničkih, kratkih opisa pilot mjera i prilagođavanje za probno korištenje u entitetima/BDBiH - Pilot za: 1. Ulaganja u mljekarska gazdinstva, 2. Formiranje LAG-ova, 3. Razvoj tehničke infrastrukture. Rad je fokusiran na izradu Tehničkog opisa i u skladu su sa smjernicama EU okvira za programiranje, a razrađeni su tokom mnogobrojnih konsultacija s korisnicima. Rad zahtijeva kompleksan pristup u dizajniranju tehničkih opisa za koje se očekuje da ispune potrebe i očekivanja različitih korisnika u procesu programiranja.

Uvođenje LEADER programa u BiH

U okviru treće komponente - Pilot mjere/aktivnosti za podršku procesa programiranja ruralnog razvoja, projekta „Jačanje kapaciteta za programiranje ruralnog razvoja u BiH (3P-BHRD)“, pokrenute su aktivnosti vezane za razvoj LEADER pristupa u kreiranju politika ruralnog razvoja.

Tokom 2010. godine, u saradnji sa 3P-BHRD projektom, organizirano je i realizirano pet dvodnevnih modula obuke na temu „Uvođenje LEADER programa u BiH“.

Istovremeno s realizacijom pomenute obuke eksperti 3P-BHRD projekta su radili na pripremi predloga nacrt dokumenta pod nazivom „Smjernice za uvođenje programa LEADER u BiH“.

U cilju usaglašavanja teksta Smjernica od strane institucija nadležnih za uvođenje programa LEADER, u okviru Radne grupe za ruralni razvoj 05.07.2010. god. formiran je Tehnički tim za uvođenje programa LEADER u BiH.

Na osnovu primjedbi koje su učesnici obuke „Uvođenje LEADER programa u BiH“ dali na nacrt teksta „Smjernice za uvođenje programa LEADER u BiH“, izrađenih od strane 3P-BHRD projekta, u SPPŠRR je pripremljen nacrt teksta Smjernica koji se koristi kao radni materijal za izradu finalnog teksta predmetnog dokumenta.

U prethodnoj godini Tehnički tim je održao dva sastanka (13.09.2010. i 21.10.2010.) tokom kojih je dogovorena metodologija rada TT na pripremi teksta, a potom su usaglašena i uvodna poglavlja Smjernica.

U saradnji 3P-BHRD projekta, MPŠV RS, OPŠV BD i FMPVŠ indentificirana su četiri pilot područja za formiranje Lokalnih akcionih grupa (LAG) prema principima LEADER-a. Svako pilot područje obuhvata tri općine, a to su:

1. Rogatica, Sokolac, Han-Pijesak,

2. Laktaši, Gradiška, Srbac,
3. Goražde, Pale-Prača, Foča-Ustikolina,
4. Tomislavgrad, Posušje, Jablanica.

Planirano je da u prvoj polovini 2011. godine TT usaglasi tekst Smjernica za uvođenje programa LEADER u BiH, a da u drugoj polovini godine radi na pripremi kriterija za akreditaciju LAG-ova. TT će tokom 2011. godine pružati podršku, zainteresiranim stranama iz indentificiranih pilot područja, vezano za organizaciju i registraciju LAG-ova.

U 2011. godini, u saradnji s 3P-BHRD projektom, planiran je niz seminara o osnovama LEADER inicijative i osnovama organizacije i rada LAG-ova.

Upravljački organ

Odluka o formiranju Radne grupe za uspostavu Upravljačkog odbora kao državnog organa odgovornog za upravljanje IPARD programom (broj 08-02-199/10), donesena je 21.01.2010. godine.

Radna grupa je formirana sa zadatkom da u periodu od šest mjeseci uspostavi Upravljački odbor kao državni organ, usmjeri i delegira odgovornim aktivnosti vezano za izradu IPARD programa čija izrada potpada pod odogovornosti Upravljačkog odbora.

Aktivnosti radne grupe za uspostavu Upravljačkog odbora kao državnog organa odgovornog za upravljanje IPARD programom su provođenje u saradnji s Radnom grupom za uspostavu sistema plaćanja zajednički radila.

Međutim u zadatom roku nije postignut konsenzus o modelu buduće IPARD operative/ih strukture/a, te je zatraženo produženje mandata Radne grupe do kraja 2010. godine. Od nadležnih institucija je zatraženo da potvrde članove ili predložite drugog predstavnika ispred institucije koji će učestvovati u radu predmetne Radne grupe.

Radna grupa je u drugoj polovini 2010. godine radila sa smanjenim intezitetom zbog izmjena članstva RG koja je nastala kao posljedica kardrovskih promjena unutar nadležnih institucija.

Tokom 2010. godine tehničku pomoć Radnoj grupi pružao je IPA projekt "Jačanje kapaciteta za programiranje ruralnog razvoja u BiH" (3P-BHRD projekt).

Od strane 3P-BHRD projekta održana su tri modula obuke na temu „Tumačenje Sektorskog sporazuma“ (I modul 12.02.2010., II modul 23.02.2010. i III modul 09.03.2010.).

Eksperti 3P-BHRD projekta su radili na pregledu postojeće BiH legislative, a pripremljen je i materijal pod nazivom „Predlog koncepta Upravljačkog organa“.

Članovi radne grupe su bili u prilici da pohađaju i seminar „Razmjena iskustava i upoznavanje sa Španskim modelom sistema plaćanja“, koji je organiziran uz pomoć AECID-a i Platne agencije pokrajine Navarra. U periodu mart-maj, 2010., održana su dva trodnevna modula obuke u BiH i studijska posjeta Španiji (modul I - 23-25.03.2010., modul II - 13- 15.04.2010. i studijska posjeta Španiji 16-22.05.2010.). Članovi radne grupe su učestvovali na TAIEX seminaru „Uspostava IPARD operative strukture“, koji je 27-30.04.2010. održan u Tirani, Albanija.

U 2011. godini planirano je da se obnovi mandat Radne grupe za uspostavu Upravljačkog odbora, izvrši revizija Odluke o uspostavi radne grupe, pripremi plan rada radne grupe, te da se nastave aktivnosti vezane za definiranje okvirnog modela IPARD upravljačke/ih strukture/a u skladu s legislativom u BiH i zahtjevima EU.

Podsticaji

Ukupna izdvajanja za poljoprivredu i ruralni razvoj – struktura po entitetima

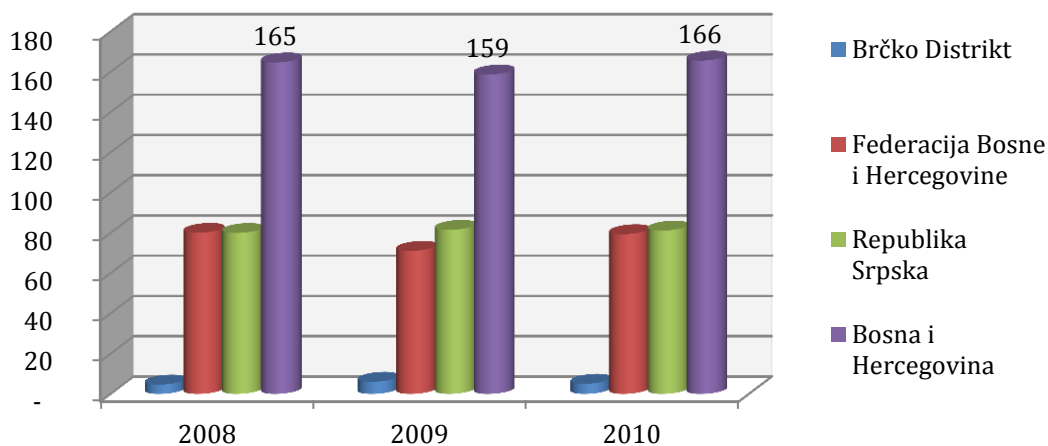
Budžetska podrška poljoprivrednim proizvođačima je jedini oblik iz seta mjera agrarne politike koji funkcioniše u punom smislu u BiH. Drugi oblici kroz koje je moguće pružiti podršku poljoprivrednicima u BiH svedeni na minimum ili uopće ne postoje. Ovo se posebno odnosi na tzv. nebudžetsku podršku koja se provodi kombinacijom mjera zaštite i intervencija na tržištu. Iz poznatih razloga na zaštitu domaće proizvodnje ne možemo računati u onom klasičnom obliku, dok je tržišna uređenost i mjere intervencija na tržištu nešto što u BiH nije nikada ni zaživjelo. Imajući u vidu pomenute činjenice, kreatori politika nastoje nadomjestiti ove nedostatke kroz povećanje podrške putem budžeta. Stoga, ne čudi pozitivan trend povećanja budžetskih izdataka na račun podrške domaćoj poljoprivrednoj proizvodnji posljednjih godina. U 2010. godini nastavljen je trend rasta podrške poljoprivrednim proizvođačima poslije pada u 2009. godini. Pad podrške u 2009. godini nastupio je kao posljedice svjetske ekonomske krize, te budžetskih kriza u BiH. Međutim, posmatrajući izdvajanja u 2010. godini čini se da je kriza s budžetima prevaziđena i da podrška poljoprivredi ponovo poprima pozitivne trendove.

Tabela 30. Poljoprivredni budžeti u BiH (2008-2010) (u milionima KM)

	2008	2009	2010
Brčko Distrikt BiH	4.646.316	6.055.822,80	5.066.820,9
Federacija BiH+Kantoni	80.068.922	71.126.748,3	79.393.279
Republika Srpska	80.000.000,0	81.547.605,36	81.186.160,17
Bosna i Hercegovina	164.715.238	158.730.176,4	165.646.260

Izvor: Ministarstva poljoprivrede: FBiH, RS, Kantona FBiH i Odjel za poljoprivredu BD BiH

Ukupna izdvajanja za poljoprivredu u 2010. godini iznosila su nešto više od 165,6 miliona KM, što predstavlja povećanje od oko 7 miliona KM, odnosno 4,5%, u odnosu na prošlogodišnji budžet. U analiziranom periodu, u ukupnoj podršci poljoprivredi BiH u gotovo istom omjeru učestvuju oba entiteta (FBiH i RS), za razliku od prethodnih godina kada ovo nije bio slučaj. Ovo je rezultat kako većeg izdvajanja za poljoprivredu u FBiH, tako i većeg izdvajanja s kantonalnih nivoa, ali i posljedica zbira podrške s ova dva nivoa što u prethodnim izvještajima nije bio slučaj. Najmanji obim u apsolutnom iznosu je sa nivoa BD BiH, što je i razumljivo obzirom na veličinu Distrikta. Ipak, ako bi se uzimali neki drugi odnosi, posebno iznos podrške prema hektaru dostupnog obradivog zemljišta, ovdje bi situacija bila potpuno obrnuta. Najveći obim podrške bi imali proizvođači u BD BiH, zatim u FBiH, a na kraju bi došli proizvođači u RS-u.

Grafikon 13. Poljoprivredni budžeti u BiH za period 2008 – 2010 (u milionima KM)

Izvor: Ministarstva poljoprivrede: FBiH, RS, Kantona FBiH i Odjela za poljoprivredu BD BiH

Struktura podrške po grupama mjera

Iako u literaturi ne postoji jedinstven pristup klasifikaciji mjera agrarne politike izuzev OECD metodike, za potrebe ovog izvještaja napravljena je klasifikacija iste koja kombinira nekoliko pristupa. Mjere podrške su podijeljene na pet grupa: mjere koje imaju direktnog uticaja na tržište (mjere podrške tržištu), zatim mjere podrške proizvođačima, mjere ruralne politike, općih usluga u poljoprivredi i ostalo, odnosno ono što nije moglo biti alocirano po gornjoj klasifikaciji. Na ovaj način pokušala se napraviti jedna uporediva klasifikacija mjera agrarne politike, kako među administrativnim jedinicama, tako i s drugim modelima politike posebno onim u EU. Što se tiče same strukture analize podrške prvo je prikazan zbiran pregled po grupama mjera za nivo BiH, zatim su predstavljene iste grupe na nivou administrativnih jedinica u državi.

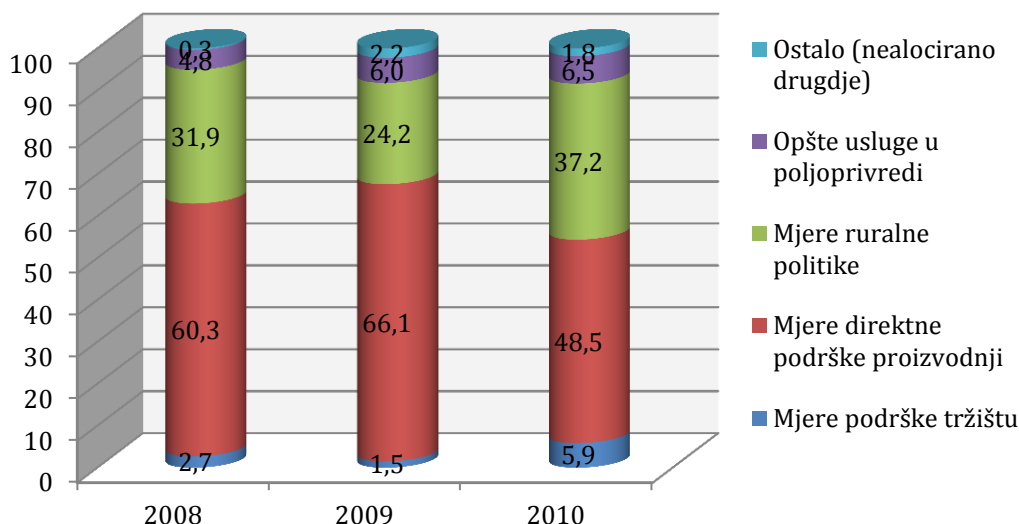
Tabela 31. Struktura podrške po grupama mjera (2008–2010) (u milionima KM)

	2008	2009	2010
Mjere podrške tržištu	4.433.562,1	2.390.557,7	9.722.886,2
Mjere direktne podrške proizvodnji	99.370.503	104.973.549	80.409.668
Mjere ruralne politike	52.599.462	38.380.399	61.671.616
Opće usluge u poljoprivredi	7.828.506	9.514.700	10.833.804
Ostalo (nealocirano drugdje) ⁷	483.205	3.470.971	3.008.286
Ukupno	164.715.238	158.730.176	165.646.260

Izvor: MVTEO BiH-proračuni na bazi podataka entitetskih i kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu BD

Posmatrajući podršku poljoprivredi u BiH, evidentno je da najveći obim iste ide kroz mjere direktne podrške proizvođačima, obzirom na nezrelost modela agrarne politike u BiH. Kroz ovu grupu mjera u posljednje tri godine upućeno je od 99 miliona KM u 2008. godini, do 104 miliona KM u 2009. godini. U prošloj godini podrška proizvođačima kroz ovu grupu mjera je pala u odnosu na dvije prethodne godine i iznosila je nešto više od 80 miliona KM ili 48,5 % od ukupne podrške. Treba naglasiti da je rezultat podrške kroz mjere direktne podrške proizvodnji u 2009. godini posljedica prijenosa/dugova iz prethodne godine koji su isplaćeni u 2010. godini. Druga grupa mjera po visini izdvajanja su mjere ruralnog razvoja. Izdvajanja za ruralni razvoj u posljednje dvije godine gotovo da dostižu izdvajanja za mjere direktne podrške proizvođačima. Kroz mjere koje imaju karakter ruralne politike u 2010. godini izdvojeno je 61,6 miliona KM, odnosno 37,2% od ukupnog budžeta. Ovo je ujedno i najveće izdvajanje u analizirane tri godine za ovu vrstu podrške. Negativan je, kada su mjere ruralne politike u pitanju, visok nivo fluktuacije podrške kroz godine. Tako je u recimo u 2008. godini za istu izdvojeno 53 miliona KM, u 2009. godini bio je pad na 38,3 miliona KM, a onda ponovo rast u 2010. godini na 61,6 miliona KM. Ovakva variranja podrške po godinama ukazuje da još uvijek nema jasnog i jakog starteškog opredjeljenja za ovu vrstu podrške. Umjesto toga, kod pojave deficita sredstava prve za umanjivanje podrške su upravo mjere ruralnog razvoja.

⁷Visok iznos nealociranih sredstava po pojedinim godinama rezultat je, u najvećoj mjeri, iznos dugovanja iz prethodne godine.

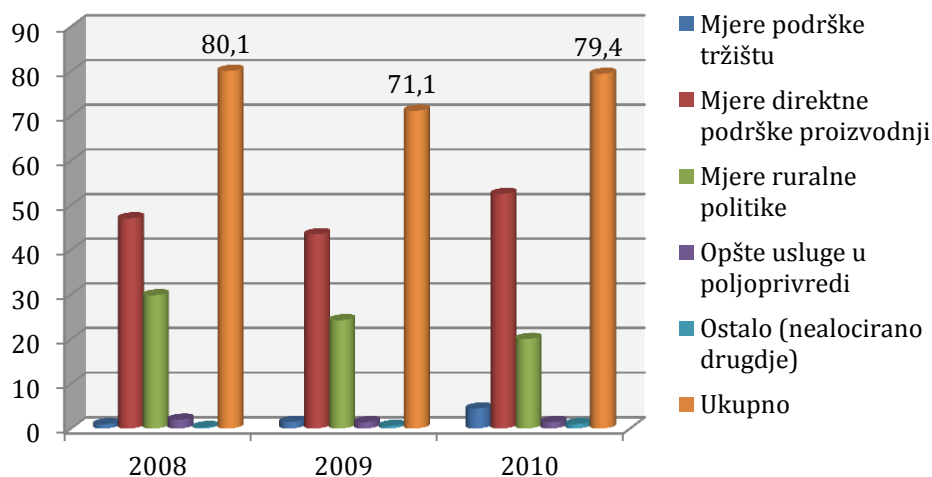
Grafikon 14. Procentualno učešće grupa mjera u ukupnom poljoprivrednom budžetu za period 2008- 2010

Izvor: MVTEO BiH-proračuni na bazi podataka entitetskih i kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu BD BiH

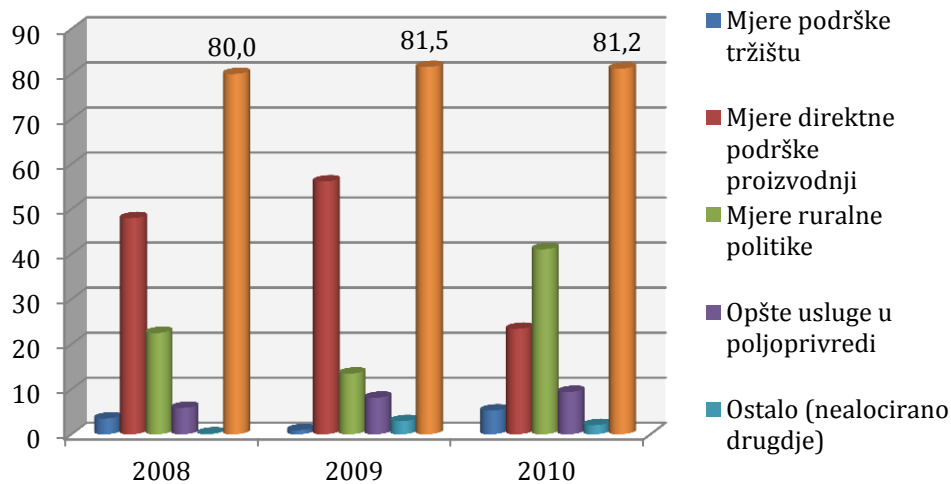
Treća grupa mjerapo visini izdvajanja iz poljoprivrednih budžeta u BiH su opće usluge u poljoprivredi. Ovu grupu čini čitav set mjera namijenjenih kako poboljšanju uslova poslovanja poljoprivrede, tako i zaštiti potrošača, odnosno zdravlja životinja/bilja. U BiH većina sredstava za opće usluge je namijenjena različitim vrstama javnih kontrola, bilo biljnih ili životinjskih bolesti, odnosno dijagnostike istih. Za opće usluge u 2010. godini izdvojeno je oko 10,8 miliona KM, odnosno 6,5% od ukupnog budžeta što predstavlja povećanje od 0,5% u odnosu na prošlu i 0,7, u odnosu na 2008. godinu. Mjerama podrške tržištu u BiH se tradicionalno daje malo značaja. Tako je u 2010. godini za ove namjene izdvojeno tek 9,77 miliona KM, odnosno 5,9 % od ukupnog budžeta. Iznos koji je izdvojen u ovoj godini, a koji je opet višestruko veći od prethodne godine, rezultat je prijenosa iz 2009. godine, kao i intervencija u RS-a namijenjenih rješavanju problema s viškovima određenih poljoprivrednih proizvoda koji su se javili u sezoni. Posljednju grupu čine nealocirana sredstva ili ostalo. U ovoj grupi su svrstane sve mjere koje prema klasifikaciji nisu mogle biti sastavni dijelovi bilo koje druge mjere. Najveći obim u ostalim plaćanjima pripada dugu koji nije strukturiran da bi se mogao podijeliti prema mjerama za koje je učinjen, zatim su tu još rezerve, te plaćanja koja je nemoguće razvrstati po linijama podrške. Nealociranih sredstava je najviše bilo u 2009. godini 3,4 miliona KM, a najmanje u 2008. godini tek nešto više od 0,4 miliona KM. U 2010. godini evidentirano je 3 miliona KM nealociranih sredstava.

U cilju komparativnog prikaz strukture podrške između nivoa administrativnih jedinica, u nastavkuje dat grafički prikaz strukture podrške po grupama mjera na nivou administrativnih jedinica u BiH.

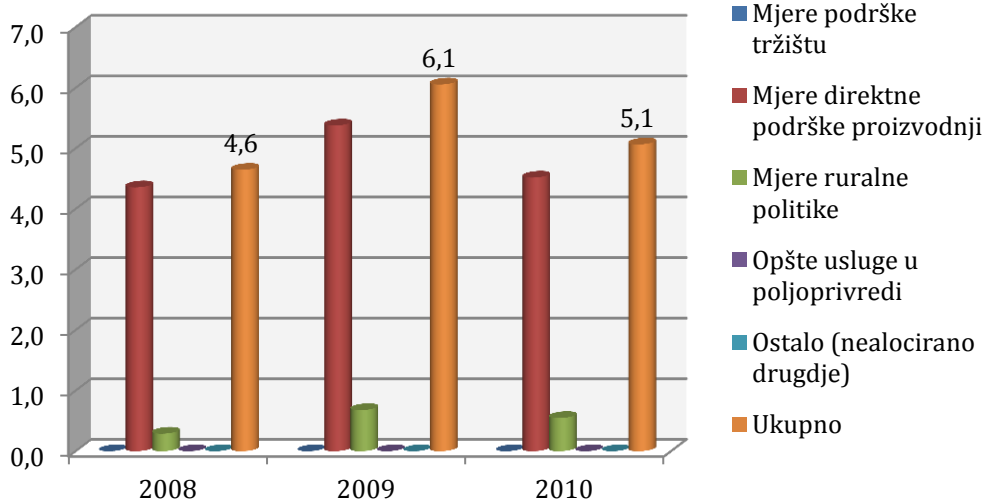
FBiH

RS

BD

Grafikon 15, 16 i 17. Struktura podrške po administrativnim jedinicama BiH za period 2008-2010 (u milionima KM)

Izvor: MVTEO BiH-proračunina bazi podataka entitetskih i kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu BD BiH

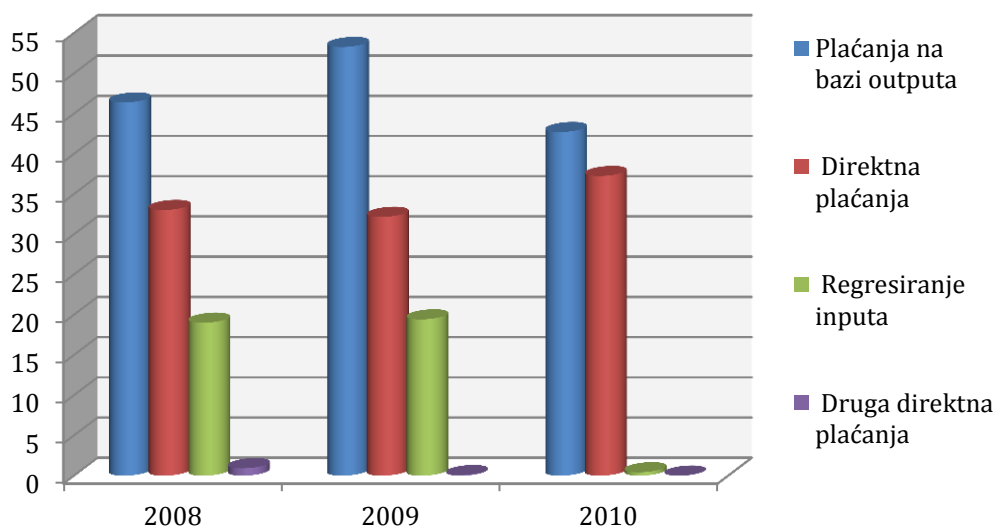
Struktura mjera podrške u okviru pojedinačnih grupa

Mjere podrške tržištu

Iako u agrarno političkoj praksi izuzetno važnu grupu mjera čine Mjere podrške tržištu, u BiH je u smislu podrške poljoprivredi gotovo beznačajna. Iako su na nivou entiteta propisane određene mjere koje imaju za cilj stabilizaciju tržišta i cijena poljoprivrednih proizvoda, sistem u pravom smislu nikada nije profunkcionirao. Razlog je nemogućnosti djelovanja mehanizma-sistema, odnosno nepostojanja istog na nivou države. S toga, možemo samo govoriti o podršci tržištu i cijenama putem budžeta. Od mjera podrške tržištu putem budžeta (što je ostalo na raspolaganju entitetima) tu su interventni otkupi u momentu prekomjerne ponude, te podrška prerađivačima usljed određenih, najčešće sezonskih poremećaja tržišta. Jedina od pomenutih mjera koja se provodila nekoliko posljednjih godina (2005-2010) bila je podrška potrošnji, odnosno plaćanja „prvoj ruci“ prerade (prerađivačima) za „čišćenje“ viškova poljoprivrednih proizvoda. Ova plaćanja bila su zastupljena na tržištu mlijeka, a djelimično i za neke povrtne i voćne kulture. Interventni otkup putem robnih rezervi se uglavnom provodio na nivou RS-a, i uglavnom je bio namijenjen otkupu žitarica za robne rezerve.

Mjere direktne podrške proizvođačima/proizvodnjama

Najveći obim podrške poljoprivrednim proizvođačima u BiH ide kroz Mjere direktne podrške proizvođačima/proizvodnjama. Prema kategorizaciji mjera agrarne politike u ovu grupu spadaju mjere podrške grupisane u četiri kategorije: a) plaćanja na bazi outputa, b) plaćanja na bazi površine/boja grla, c) plaćanja za korištenje inputa, d) ostala plaćanja proizvođačima (kompenzatorne i druge naknade). Najveći obim podrške proizvođačima u BiH vrši se kroz plaćanja na bazi outputa. Iako je ova mjera prevaziđena u razvijenim agrarno-političkim sistemima, u BiH je još uvijek aktuelna. Najveći iznos plaćanja kroz ovu mjeru bio je u 2009. godini kada je proizvođačima isplaćeno nešto više od 53 miliona KM. Ipak u 2010. godini isplate na ovaj način su pale i iznosile su oko 25,8% ukupnog budžeta, odnosno 42,7 miliona KM.

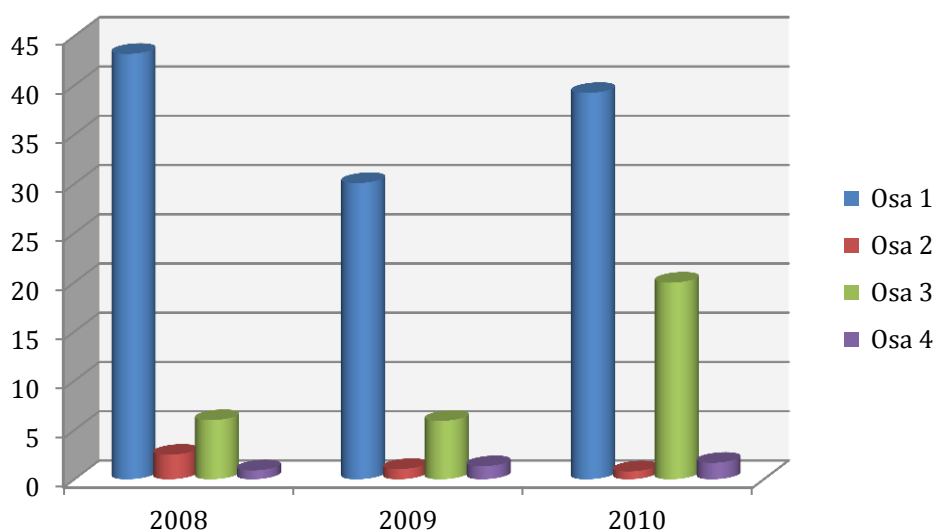
Grafikon 18. Izdvajanje za mjera direktne podrške proizvodnji/proizvođačima za period 2008-2010 (u 000 KM)

Izvor: MVTEO BiH-proračunina bazi podataka entitetskih i kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu BD BiH

U FBiH ova plaćanja na drugom mjestu poslije plaćanja po ha/grlu, dok u BD BiH nisu uopće na snazi. U RS, ova plaćanja su daleko iznad plaćanja po ha/grlu. Najveći obim podrške kroz plaćanja na bazi outputa ide za plaćanja proizvođačima mlijeka u BiH, jer oba entiteta još uvijek proizvodnju mlijeka vezuju s proizvedenom količinom. Od ostalih proizvoda koji uživaju podršku na ovaj način su žitarice, zatim voće i povrće i u FBiH dio uljarica. Druga vrsta plaćanja iz ove grupe su plaćanja po grlu/hektaru, koja zauzimaju sve veći dio podrške proizvođačima. U posljednjih nekoliko godina, ova plaćanja su gotovo dostigla plaćanja na bazi outputa. Najveći iznos za podršku kroz plaćanja na bazi površine/grla je zabilježen u 2010. godini i iznosio je 37,2 miliona KM, odnosno 22,5% od ukupnog budžeta. Povećanje podrške kroz ovu mjeru u odnosu na prošle dvije godine ukazuje na pozitivnu tendenciju smanjenja veze podrška–proizvodnja u BiH. Ovaj vid podrške je prihvatljiviji s aspekta pridruživanja u WTO (Blue Box), ali isto tako predstavlja i prvu stepenicu u potpunom odvajanju podrške i proizvodnje (harmonizacija sa CAP EU). Ipak, treba naglasiti da je proces harmonizacije sa CAP-om još daleko. Najveći relativni udio ovih plaćanja, posmatrajući strukturu po administrativnim jedinicama, je u BD BiH, zatim u FBiH i na kraju u RS. Regresi inputa treća su mjera iz grupe mjera direktne podrške proizvođačima. Kroz ove mjere se za podršku u prosjeku izdvaja oko 19 miliona KM. Vrlo nizak iznos sredstava za ovu namjenu je rezultat prijenosa plaćanja (nivo RS) u budžet za 2010. godinu. Regresi inputa su uglavnom zastupljeni u RS-u kroz regresiranje dizel goriva i mineralnog đubriva u biljnoj proizvodnji (oko 98%). U BD BiH mjera nije uopće na snazi, kao ni u budžetu FMPVŠ. Dio regresa u FBiH daju pojedini kantoni, iako su to vrlo niske sume. Druga direktna plaćanja uglavnom čine kompenzatorna plaćanja koja podrazumijevaju naknade proizvođačima usljed šteta, bilo vremenskog karaktera bilo različitih biljnih ili životinjskih bolesti. Najveće iznose ova plaćanja bilježila su u godinama eskalacije zoonoza u BiH, kao i sušnim godinama. U prilog ovoj konstataciji je i činjenica da je u 2008. godini za ove namjene izdvojeno oko 900.000 KM, dok je u prošloj tek oko 10.000 KM.

Mjere ruralne politike

Ruralna politika u posljednje vrijeme uzima sve veći značaj u podršci poljoprivredi u BiH. Ovakav trend i ne čudi obzirom da su u ovu grupu mjera svrstane mjere podrške investicijama. Drugi razlog bi mogao biti tendencija postepenog približavanja domaćeg modela agrarne politike sa rješenjima CAP EU. Ovo je svakako pozitivna tendencija, ali u svakom slučaju i ovdje kao i kod ostalih mjera treba nastojati da se politika ruralnog razvoja uvede u punom smislu, a ne samo kao kopija mjera. Klasifikacija mjera u okviru ruralne politike prati kalsifikaciju iste u EU, tako su mjere podijeljene na tri ose, plus četvrta-Leader inicijativa.

Grafikon 19. Izdvajanje za mjera ruralne politike za period 2008-2010 (u 000 KM)
 Izvor: MVTEO BiH-proračunina bazi podataka entiteskih i kantonalnih ministarstava
 poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu BD BiH

Kako je i za pretpostaviti najveći obim podrške kroz mjere ruralnog razvoja ide kroz Osu 1 – poboljšanje konkurentnosti. Tako je kroz ovu osu u protekle tri godine isplaćeno od 30 miliona u 2009. godini kada je i najmanje izdvojeno, pa do 43,2 miliona u 2008. godini. Poslije pada u 2009. godini podrška ponovo doživljava rast tako da je u 2010. godini iznosila 39,2 miliona KM, odnosno 23,7% od ukupnog budžeta. Ako bismo posmatrali strukturu podrške unutar same ose, onda vidljivo je da se najveći dio podrške odnosi na modernizaciju poljoprivrednih gazdinstava. Ostale mjere koje spadaju pod ovu osu imale su daleko niže nivoe podrške. Osa 2 – unaprjeđenje okoliša i sela je imala (ne uzimajući u obzir kvazi osu 4) najmanji obim podrške kroz analizirani period. Tako je podrška kroz grupu mjera koje se svrstaju u ovu osu iznosila od 2,5 miliona KM u 2008. godini, kada je i bila najveća, dok je u 2010. godini iznosila 0,8 miliona KM. Evidentno je da su mjere iz ove ose imale negativnu tendenciju u posmatranom trogodišnjem periodu. Ovo i ne čudi obzirom da su mjere ove ose više namijenjene različitim vrstama plaćanja koja imaju karakter agrokolišnih ili drugih plaćanja za brigu o okolišu i održivom upravljanju resursa. Osa 3 – poboljšanje uslova života u ruralnim područjima i diverzifikacija ruralne privrede je druga po visini budžetskih izdvajanja za mjere ruralnog razvoja u BiH. Najveći obim podrške zabilježen u 2010. godini od čak 19,9 miliona KM, što je gotovo četiri puta više nego u proteklim godinama (2008. godine-6 miliona KM i 2009. godine 5,9 miliona KM). Rezultat ovakvog skoka podrške je izdvajanja za seosku infrastrukturu u RS u 2010. godini. Ulaganje u seosku infrastrukturu je mjera na koju generalno ide najveći dio podrške u okviru ose 3, dok od ostalih mjera značajnije još učestvuje mjera diverzifikacija ruralne privrede. Ostale mjere su daleko ispod prve dvije. Osu 4 čine Leader inicijativa i ostale mjere ruralnog razvoja. Izdvajanja po ovoj osi su iznosila od 0,9 miliona KM u 2008. godini do 1,6 miliona KM u 2010. godini. Najveći iznos podrške su činile „ostale“ mjere ruralnog razvoja. Leader inicijativa koja spada u ovu osu ruralnog razvoja u BiH još uvijek nije razvijena u pravom smislu i prvi put za ove namjene sredstva su izdvojena u 2010. godini u FBiH.

Kao zaključak za ruralnu politiku u BiH možemo navesti da situacija sa strukturom u okviru iste nije neuobičajna, obzirom da je BiH zemlja u tranziciji. Ovo se navodi iz razloga što su i druge zemlje bližeg susjedstva, ali i ostale tranzicijske zemlje imale sličnu strukturu izdvajanja za mjere ruralne politike kao i BiH. Prema istraživanjima (Bajramović, Butković 2009), većina novih članice EU (krug proširenja 2004, 2007) gro sredstva iz podrške ruralnog razvoja troše se upravo kroz osu 1, što ukazuje na težnju povećanja konkurentnosti poljoprivrede u ovim zemljama. Situacija je drugačija kada su u pitanju stare zemlje članice u kojim se većina sredstava za ruralni razvoj troši kroz osu 2.

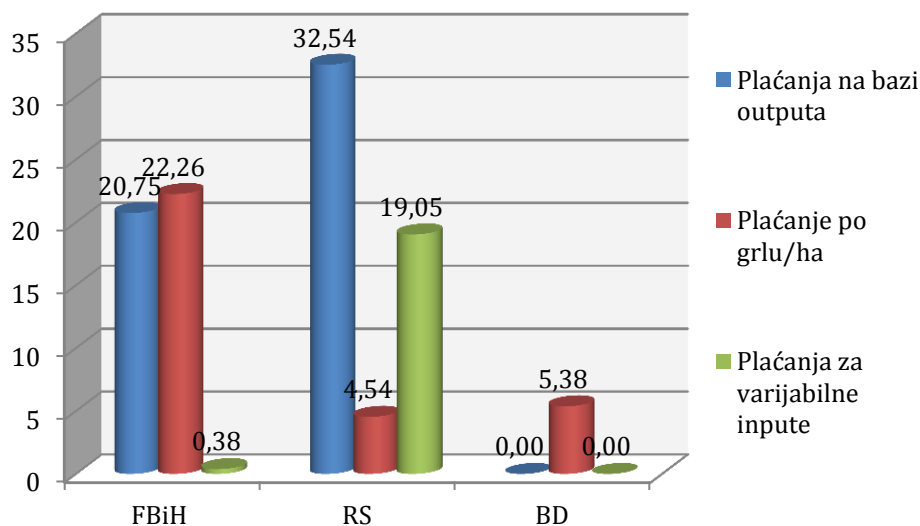
Opće usluge u poljoprivredi

Ova grupa mjera nije namijenjena direktno poljoprivrednim proizvođačima kao krajnjim korisnicima nego je više usmjerena na uspostavu boljih uslova poslovanja u poljoprivredi, odnosno različite oblike inspekcija/nadzora posebno bolesti, istraživanja i razvoja, marketinga i promocija itd. U BiH se od ukupnog iznosa za mjere općih usluga u poljoprivredi najviše izdvaja za monitoring i kontrolu biljnih i životinjskih bolesti, što je svakako razumljivo, te zaštitu zdravlja životinja. Tako se za ove namjene u protekle tri godine izdvojilo od 4,5 miliona KM u 2008. godini do 7,3 miliona KM u 2010. godini, odnosno od 57-68% od ukupne podrške za opće usluge. Od drugih mjera koje su značajnije učestvovala za izdvajanje podrške istraživanjima i razvoju (1,54 miliona KM u 2008. godini do 0,5 miliona KM u 2010. godini), zatim stručni rad 0,9 miliona KM u 2008. godini do 1,7 miliona u 2009. godini, te izdvajanja za infrastrukturu (laboratorije i sl.) od 0,5 miliona KM u 2008. godini do 0,2 miliona KM u 2010. godini. Ostatak sredstava čini ostalo u okviru grupe.

Komparacija između tri nivoa administrativnih jedinica po mjerama

Kada je riječ o nedostacima modela agrarne politike u BiH koji predstavljaju jedan od razloga što se BiH poljoprivreda ne oporavlja željenom brzinom, tu se mogu naći dvije generalne zamjerke. Prva se odnosi na ispuštanje adekvatnog uređenja poljoprivrednog tržišta zemljišta, dok je druga interna neusklađenost mjera podrške proizvodnji.

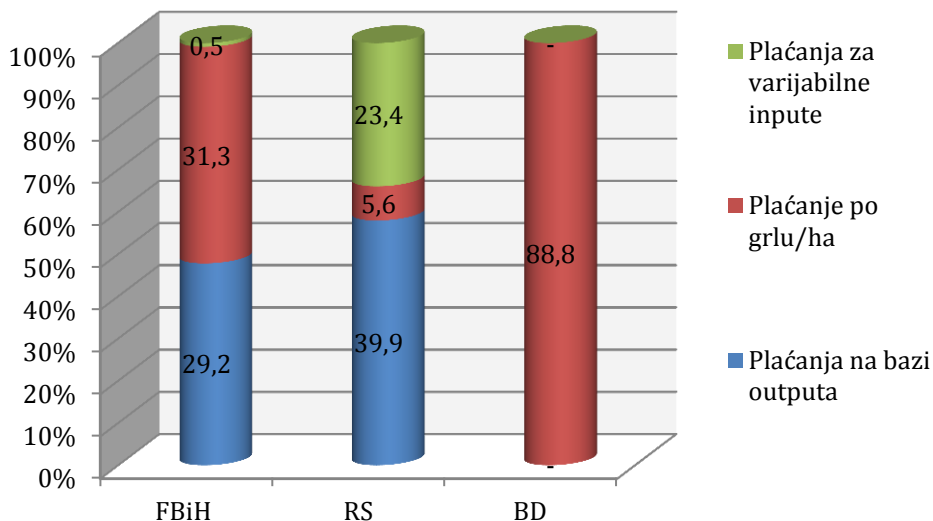
Ova neusklađenost se odnosi kako prema vrstama mjera podrške, tako i kriterijima implementacije, odnosno o visini podrške po jedinici mjere. Naime, opće poznata činjenica je da podršku poljoprivredi i ruralnom razvoju u BiH pružaju sve tri administrativne jedinice u zemlji (FBiH, RS i BD BiH), s tim da u FBiH ovlasti za podršku imaju i Kantoni. Jedino nivo države BiH nema nadležnosti da budžetski podstiče poljoprivredu u BiH. Sve tri jedinice kreiraju samostalne strateške dokumente, kao i zakonske i podzakonske akte kojima se regulira podrška poljoprivrednicima u BiH. Ovakav pristup ima za posljedicu potpuno neharmoniziranu podršku na nivou BiH. Kao ilustrativan primjer može poslužiti slijedeća komparacija podrške proizvodnjama u 2009. godine između administrativnih jedinica zemlje (grafikoni 20 i 21).

Grafikon 20. Komparacija mjera podrške proizvodnji između administrativnih jedinica BiH za 2009 (u 000 KM)

Izvor: MVTEO BiH-proračuni na bazi podataka entitetskih i kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu BD BiH

Za primjer su uzete mjere iz grupe direktne podrške proizvodnji/proizvođačima jer na istu ide najveći ukupni dio podrške poljoprivredi u BiH. Bazna 2009. godina je uzeta iz razloga što se 2010. godinanije mogla uzeti kao relevantna obzirom da je uočen nedostatak izdvajanja po pojedinim mjerama, vjerovatno kao posljedica dugovanja ili prijenosa za narednu godinu. Komparacija ukazuje da je u BiH prisutna velika razlika u podršci proizvođačima kako prema mjerama preko kojih se ista upućuje, tako i prema vrijednostima po jedinici mjere, odnosno prema kriterijima implementacije. U FBiH dvije glavne mjere podrške (podrška na bazi outputa i plaćanja po grlu/ha) imaju gotovo identične vrijednosti. U RS situacija ide u korist plaćanja na bazi outputa, dok su plaćanja po grlu/ha na trećem mjestu. U BD BiH ne izdvaja se ništa za mjeru podrške koja je dominantna u entitetima (plaćanja na bazi outputa), kao ni za regresiranje inputa. Sva podrška proizvođačima u BD BiH pruža se kroz mjere plaćanja po grlu/ha.

Grafikon 21. Komparacija mjera podrške proizvodnji između administrativnih jedinica BiH za 2009 (u %)
 Izvor: MVTEO BiH-proračunina bazi podataka entitetskih i kantonalnih ministarstava poljoprivrede i
 Odjela za poljoprivredu BD BiH

Ako na ovo sve dodamo činjenicu da u administrativnim jedinicama, čak u okviru iste mjere iznosi po jedinici nisu isti, kao i kriteriji za dobijanje podrške, onda je jasno da se radi o neusklađenoj politici u zemlji. Ista ili slična situacija je i po pitanju drugih mjera/proizvodnje. MVTEO BiH je u prošlosti preduzeo nekoliko značajnih koraka kako bi se ovakvo stanje prevazišlo. Tako su od 2007. godine osnovani tehnički timovi za harmonizaciju mjera podrške poljoprivrednicima u BiH. Rezultat rada ovih timova, koji su imali i podršku EC projekta SESMARD, je dokument „Plan harmonizacije mjera podrške poljoprivredi u BiH 2008-2010“. Ovaj Plan predviđa postepenu harmonizaciju mjera podrške u periodu od tri godine s ciljem da se 2010. godine podrška na nivou cijele BiH uskladi/harmonizira. Međutim plan harmonizacije nije proveden u cjelosti nego samo djelimično. Planirana je izradi novog ili revizija postojećeg plana harmonizacija.

Kada je riječ o konkretnim aktivnostima na harmonizaciji mjera podsticaja, u 2010. godini je nastavljen rad tehničkog tima za harmonizaciju. Iako je u planu za 2010. godinu bila harmonizacija podrške u sektoru mlijeka i mesa, zbog tehničkih razloga cilj nije mogao biti ispunjen do kraja. Tako je od dvije ciljne grupe proizvodnje dogovorena harmonizacija samo u sektoru mlijeka, dok je ista u sektoru mesa prebačena u plan za iduću godinu. Dogovoreni sistem podrške u proizvodnji mlijeka podrazumijeva da se nastavi podrška po jedinici mjere, a koja bi bila diferencirana (po iznosu) prema kvalitetu predatog mlijeka. Na ovaj način se osim podsticanja proizvodnje mlijeka nastoji uticati i na kvalitet istog. Ostaje da se postignuti dogovor i realizira.

Prioriteti sektora

U skladu s prioritetima i započetim aktivnostima, prioriteti u sektoru u 2011. godini:

1. Implementacija Zakona o poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH;
2. Implementacija Prijedloga mjera za poboljšanje uslova poslovanja u poljoprivrednoj proizvodnji i prehrambenoj industriji BiH;
3. Implementacija Mape puta s ciljem stvaranja uslova za izvoz proizvoda životinjskog i biljnog porijekla;
4. Ispunjavanje obaveza i prioriteta Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i Evropskog partnerstva;
5. Usklađivanje zakonodavstva i donošenja podzakonskih akata iz oblasti veterinarstva, sigurnosti hrane i zaštite zdravlja bilja;
6. Preuzimanje acquis-a u skladu s planom za preuzimanje acquis-a;
7. Jačanje kapaciteta u državnim i entitetskim institucijama i koordinacija aktivnosti;
8. Jačanje institucionalnih i upravnih kapaciteta i jačanje saradnje između relevantnih institucija bitnih za međunarodnu trgovinu.

TRGOVINA

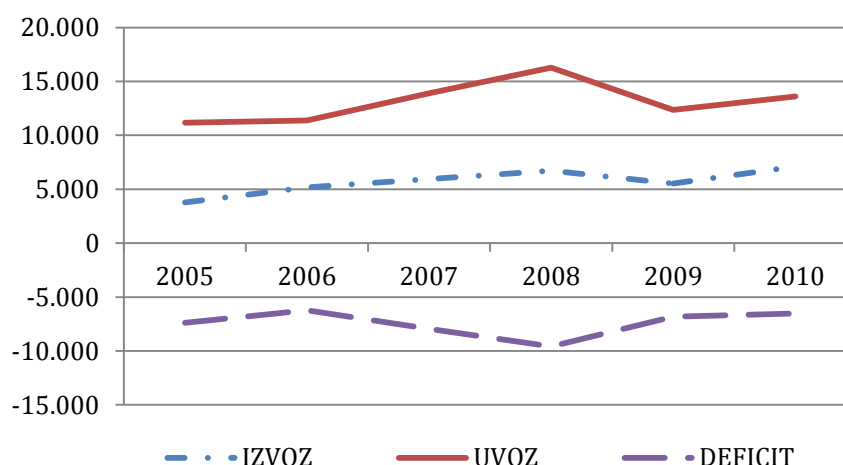
Ukupan uvoz i izvoz BiH od 2005. godine ima trend rasta s izuzetkom 2009. godine kada su obje kategorije imale trend pada usljed posljedica svjetske ekonomske krize. U 2010. godini nastavljen je trend rasta izvoza i uvoza BiH, s tim da je izvoz rastao po znatno većoj stopi od 28%. Pokrivenost uvoza izvozom ima trend poboljšanja od 2005. godine (33,8%) do 2010. godine kada je iznosila 52,1%.

Tabela 32. Ukupna robna razmjena BiH (2005-2010)

Godina	IZVOZ		UVOZ		Deficit	Pokrivenost
	Vrijednost	Rast/pad u %	Vrijednost	Rast/pad u %		
2005	3.783,20	-	11.180,80	-	-7.397,60	33,84%
2006	5.164,30	36,51%	11.388,78	1,86%	-6.224,49	45,35%
2007	5.936,58	14,95%	13.898,24	22,03%	-7.961,66	42,71%
2008	6.711,69	13,06%	16.292,52	17,23%	-9.580,83	41,19%
2009	5.531,20	-17,59%	12.355,18	-24,17%	-6.823,98	44,77%
2010	7.095,50	28,28%	13.616,20	10,21%	-6.520,70	52,11%

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Robna razmjena BiH (2005-2010) (milioni KM)

Grafikon 22. Robna razmjena BiH za period 2005-2010

Izvoz poljoprivrednih proizvoda iz BiH ima trend kontinuiranog rasta od 2005. godine koji nije zaustavljen ni u 2009. godini kada su se reflektirale posljedice svjetske ekonomske krize na uvoz poljoprivrednih proizvoda, koji je u 2009. godini smanjen za 9%. Zahvaljujući većem procentualnom rastu izvoza poljoprivrednih proizvoda od uvoza istih, pokrivenosti uvoza izvozom poljoprivrednih proizvoda se u periodu od 2005. do 2010. godine udvostručila, međutim još uvijek je na nezavidnom nivou od svega 22%.

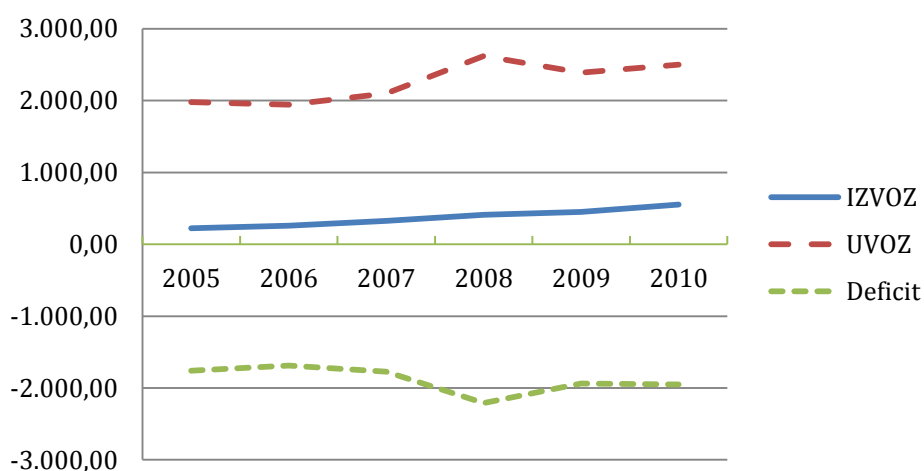
Tabela 33. BiH razmjena poljoprivrednim proizvodima (2005-2010) (milioni KM)

Godina	IZVOZ		UVOZ		Deficit	Pokrivenost
	Vrijednost	Rast/pad u %	Vrijednost	Rast/pad u %		
2005	223,30	-	1.981,63	-	-1.758,32	11,27%
2006	258,76	15,88%	1.944,94	-1,85%	-1.686,18	13,30%
2007	324,88	25,55%	2.097,70	7,85%	-1.772,83	15,49%
2008	410,10	26,23%	2.620,15	24,91%	-2.210,05	15,65%
2009	452,77	10,40%	2.389,03	-8,82%	-1.936,26	18,95%
2010	553,08	22,16%	2.502,40	4,75%	-1.949,32	22,10%

Izvor: Agencija za statistiku BiH

* Klasifikacija u skladu sa CN (1-24) poljoprivredni proizvodi

BiH razmjena poljoprivrednim proizvodima (2005-2010) (milioni KM)

Grafikon 23. BiH razmjena poljoprivrednim proizvodima za period 2005-2010

Tabela 34. BiH razmjena poljoprivrednim proizvodima (2008-2010) (milioni KM)

Period	UVOZ	Rast/pad u %	IZVOZ	Rast/pad u %	DEFICIT	Rast/Pad u %	Pokrivenost u %
2008	2.650,73	-	442,45	-	-2.208,27	-	16,69%
2009	2.397,23	-9,56%	471,11	6,48%	-1.926,12	-12,78%	19,65%
2010	2.560,93	6,83%	613,8	30,29%	-1.947,13	1,09%	23,97%

Izvor: Agencija za statistiku BiH

*Poljoprivredni proizvodi su razvrstani u skladu sa WTO klasifikacijom

Ukupan uvoz poljoprivrednih proizvoda u 2010. godini iznosio je 2.560 miliona KM što je 19% od ukupnog uvoza BiH. Ukupan izvoz poljoprivrednih proizvoda u 2010. godini iznosio je 613,8 miliona KM što je 7% od ukupnog BiH izvoza. U bh. robnoj razmjeni poljoprivrednim proizvodima u 2010. godini u odnosu na prethodnu godinu, zabilježen je rast uvoza od 6,83%, dok na strani izvoza je zabilježen značajniji rast od 30,29%.

Struktura robne razmjene BiH poljoprivredni-prehrambenim proizvodima

Tabela 35. Top deset uvoznih i izvoznih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda (2010)

Glava	Uvoz (mil. KM)	Učešće (%)	Rast/pad uvoza	Glava CT	Izvoz (mil. KM)	Učešće (%)	Rast/pad izvoza
22	301,86	12,06%	-3,98%	4	82,17	14,86%	26,64%
10	203,91	8,15%	36,41%	15	55,11	9,96%	24,30%
21	198,11	7,92%	1,72%	17	54,52	9,86%	64,77%
17	188,51	7,53%	31,13%	8	43,03	7,78%	8,53%
19	156,92	6,27%	2,74%	16	42,42	7,67%	0,39%
23	156,87	6,27%	5,73%	19	37,81	6,84%	-3,95%
4	151,28	6,05%	11,91%	22	34,11	6,17%	8,11%
24	142,47	5,69%	-3,71%	7	30,44	5,50%	50,28%
18	126,40	5,05%	2,66%	10	28,22	5,10%	197,47%
2	109,57	4,38%	-10,17%	24	20,56	3,72%	-7,15%
Top 10	1.735,90	69,37%	/	Top 10	428,39	77,46%	/

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Okolo 70% ukupnog uvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u 2010. godini je koncentrirano u okviru 10 glava Carinske tarife (CT)⁸. Slična situacija je i na strani izvoza, gdje je 77% ukupnog izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u 2010. godini sadržano u 10 glava Carinske tarife. Posmatrano po glavama carinske tarife 3 najznačajnije grupacije poljoprivrednih proizvoda kada je u pitanju uvoz istih u 2010. godini su proizvodi u okviru Glave CT 22 - Pića, alkoholi i sirće (12% ukupnog uvoza poljoprivrednih proizvoda), zatim Glava CT 10 - Žitarice (8%), te Glava CT 21 - Razni proizvodi za ishranu (7,92%).

Tri najznačajnije grupacije poljoprivrednih proizvoda u izvozu BiH u 2010. godini su proizvodi u okviru Glave CT 4 - Mlijeko, ptičija jaja, med i slično (15% ukupnog izvoza poljoprivrednih proizvoda), Na drugom mjestu su proizvodi u okviru Glave CT 15 - Biljna i životinjska mast i vosak (10%), te Glava CT 17 - Šećer i proizvodi od šećera.

Pokrivenost uvoza izvozom poljoprivredno-prehrambenih proizvoda posmatrano po glavama carinske tarife (1-24) varira od 1% (Glava CT 13 - Šelak, gume, smole i ostali biljni sokovi i ekstrakti) do 88% (Glava CT 3 - Ribe, ljuskari, mekušci i slično). Značajnija pokrivenost uvoza izvozom, preko 50% u 2010. godini je prisutna kod 4 glave CT, koje pored ribe uključuju i :

- Glava CT 7 - Povrće (55%),
- Glava CT 4 - Mlijeko, ptičija jaja, med i slično (54%),
- Glava CT 15 - Biljna i životinjska mast i vosak (53%).

Okolo 40% je pokrivenost uvoza izvozom voća i proizvoda od voća i povrća (Glave CT 8 i 20), te Prerađevina od mesa, riba ljuskara i slično (Glava CT 16) u 2010. godini.

⁸Nazivi glava Carinske tarife (1-24), Poljoprivredni proizvodi: 01 - Žive životinje, 02 - Meso i drugi klanični proizvodi za jelo, 03 - Ribe, ljuskari, mekušci, i slično, 04 - Mlijeko, ptičija jaja, med, i slično, 05 - Ostali proizvodi životinjskog porijekla, 06 - Ukrasne biljke, korijenje i slično, 07 - Povrće, korijenje i krtole za jelo, 08 - Voće za jelo; kore agruma, dinja, lubenica, 09 - Kafa, čaj, mate čaj i začini, 10 - Žitarice, 11 - Proizvodi mlinske industrije; škrob, i slično, 12 - Zrnevlje, sjeme, plodovi, stočna hrana i slično, 13 - Šelak; gume, smole i ostali biljni sokovi i ekstrakti, 14 - Pletarski biljni materijal i slično, 15 - Biljna i životinjska mast i vosak, i slično, 16 - Prerađevine od mesa, riba, ljuskara, i slično, 17 - Šećer i proizvodi od šećera, 18 - Kakao i proizvodi od kakaosa, 19 - Proizvodi na bazi žitarica, mlijeka, i slično, 20 - Proizvodi od povrća, voća, i slično, 21 - Razni proizvodi za ishranu, 22 - Pića, alkoholi, i sirće, 23 - Ostaci i otpaci prehrambene industrije, i slično, 24 - Duhan i proizvodi zamjene duhana

Struktura deficita u trgovini poljoprivrednim proizvodima

BiH bilježi deficit po svim glavama Carinske tarife koje se po međunarodnoj klasifikaciji smatraju poljoprivrednim proizvodima. To govori u prilog činjenici da je BiH uvozno orijentirana zemlja kada se radi o poljoprivrednim proizvodima.

U ukupnom bh. deficitu u 2010. godini poljoprivredni proizvodi (glave CT BiH 1-24) učestvuju sa 29,89%. Najveće učešće u deficitu robne razmjene BiH poljoprivrednim proizvodima u 2010. godini imali su:

1. Glava CT 22 - Pića, alkoholi i sirće (13,74%);
2. Glava CT 21 - Razni proizvodi za ishranu (9,37%);
3. Glava CT 10 - Žitarice (9,01%);
4. Glava CT 23 - Ostaci i otpaci od prehrambene industrije (6,99%);
5. Glava CT 17- Šećer i proizvodi od šećera (6,87%);
6. Glava CT 24 - Duhan i prerađene zamjene duhana (6,25%);
7. Glava CT 19 - Proizvodi na osnovi žitarica, mlijeka i sl. (6,11%);
8. Glava CT 18 - Kako i proizvodi od kakaoa (5,66%).
9. Glava CT 02 - Meso i drugi klaonični proizvodi za jelo (4,94%);
10. Glava CT 12 – Zrnevlje, sjeme, plodovi, stočna hrana i sl. (4,71%);

Ukupno: 73,65%

U 2010. godini navedenih deset grupa poljoprivrednih proizvoda po glavama CT 1-24 učestvuju sa 73,65% u ukupnom deficitu poljoprivrednih proizvoda.

Tabela 36. Učešće u deficitu poljoprivrednih proizvoda po regionima (milioni KM)

Region	2009		2010		Rast/ pad u %
	Deficit	Učešće	Deficit	Učešće	
EU	-665,23	34,54%	-617,2	31,70%	-7,22%
CEFTA	-892,29	46,33%	-958,12	49,21%	7,38%
EFTA	-0,95	0,05%	1,05	-0,05%	-210,53%
UoST	-36,22	1,88%	-22,01	1,13%	-39,23%
Ostale zemlje	-331,42	17,21%	-350,85	18,02%	5,86%
Ukupno	-1.926,12	100%	-1.947,13	100%	1,09%

Izvor: Agencija za statistiku BiH

* Zemlje Ugovora o slobodnoj trgovini (Turska)

** Poljoprivredni proizvodi su razvrstani u skladu s WTO klasifikacijom

Najveće učešće u deficitu poljoprivrednih proizvoda imaju članice Sporazuma CEFTA 2006, gotovo 50%, koje su najznačajniji vanjskotrgovinski partner BiH kada je u pitanju trgovina poljoprivrednim proizvodima.

U 2009. i 2010. godini, deficit poljoprivrednih proizvoda bilježi pad u robnoj razmjeni sa EU (7,22%) zahvaljujući znatno većem rastu izvoza od uvoza, međutim deficit u robnoj razmjeni poljoprivrednim proizvodima sa CEFTA-om je zabilježio rast od 7,38%.

Robna razmjena BiH poljoprivrednim proizvodima po regionima

U ukupnoj bh. razmjeni poljoprivrednim proizvodima u 2010 .godini najveće učešće imaju zemlje potpisnice CEFTA-e (52,30%), te članice EU (32,46%). U ukupnom bh. izvozu poljoprivrednih proizvoda potpisnice CEFTA-e učestvuju sa 57,21%, a članice EU sa 33,66%. U ukupnom bh. uvozu poljoprivrednih proizvoda potpisnice CEFTA-e učestvuju sa 51,12%, a članice EU sa 32,17%.

Tabela 37. Robna razmjena poljoprivrednim proizvodima po regionima za 2010. godinu (milioni KM)

Region	IZVOZ	% u ukupnom izvozu	UVOZ	% u ukupnom uvozu	Pokrivenost (%)	OBIM	% u obimu	Deficit
EU	206,63	33,66%	823,83	32,17%	25,08%	1.030,46	32,46%	-617,20
CEFTA	351,16	57,21%	1.309,28	51,12%	26,82%	1.660,43	52,30%	-958,12
EFTA	4,77	0,78%	3,72	0,15%	128,21%	8,48	0,27%	1,05
UoST*	31,21	5,08%	53,21	2,08%	58,64%	84,42	2,66%	-22,00
Ostatak svijeta	20,04	3,26%	370,89	14,48%	5,40%	390,93	12,31%	-350,85
Ukupno	613,8	100%	2.560,93	100%	23,97%	3.174,73	100%	-1.947,13

Izvor: Agencija za statistiku BiH

* Zemlje Ugovora o slobodnoj trgovini (Turska)

** Poljoprivredni proizvodi su razvrstani u skladu sa WTO klasifikacijom

Tabela 38. Uvoz poljoprivrednih proizvoda u BiH po regionima (2008-2010) (milioni KM)

Region	2008		2009			2010		
	UVOZ	% učešća	UVOZ	% učešća	Rast/Pad u %	UVOZ	% učešća	Rast/Pad u %
EU	956,71	36,09%	798,29	33,30%	-16,56%	823,83	32,17%	3,20%
CEFTA	1.254,54	47,33%	1.197,50	49,95%	-4,55%	1.309,28	51,12%	9,33%
EFTA	4,52	0,17%	4,04	0,17%	-10,73%	3,72	0,15%	-7,89%
UoST*	58,81	2,22%	55,02	2,30%	-6,44%	53,21	2,08%	-3,29%
Ostatak svijeta	376,15	14,19%	342,38	14,28%	-8,98%	370,89	14,48%	8,33%
Ukupno	2.650,73	100%	2.397,23	100%	-9,56%	2.560,93	100%	6,83%

Izvor: Agencija za statistiku BiH

* Zemlje Ugovora o slobodnoj trgovini (Turska)

** Poljoprivredni proizvodi su razvrstani u skladu sa WTO klasifikacijom

Navedeni podaci pokazuju da je u 2010. godini, u odnosu na 2009. godinu, zabilježen rast uvoza poljoprivrednih proizvoda iz zemalja EU od 3,20% i iz zemalja potpisnica Sporazuma CEFTA-e također je zabilježen rast od 9,33%. Uvoz poljoprivrednih proizvoda je pao iz zemalja potpisnica EFTA-e za 7,89% i iz Turske za 3,29% u 2010. godini u odnosu na 2009. godinu, dok je uvoz iz ostatka svijeta porastao za 8,33%.

Uvoz poljoprivrednih proizvoda po regionima (2008-2010) (milioni KM)

Grafikon 24. Uvoz poljoprivrednih proizvoda po regionima za period 2008-2010

U ukupnom bh. uvozu poljoprivrednih proizvoda u 2010. godini najveće učešće ostvaruju: Ostale cigarete koje sadrže duhan učestvuju sa 117,69 miliona KM ili 0,86% (glava 24), Pivo dobijeno od salda u bocama učestvuje sa 114,26 miliona KM ili 0,84% (glava 22), te ostala pšenica i suražica učestvuje sa 113,86 miliona KM ili 0,84% (glava 10).

U ukupnom bh. uvozu poljoprivrednih proizvoda iz EUu 2010. godini najveće učešće ostvaruju: Ostala pšenica i suražica učestvuje sa 77,53 miliona KM ili 1,24% (glava 10), Prehrambeni proizvodi koji nisu spomenuti niti uključeni na drugom mjestu, koncentracije bjelančevina i teksturirane bjelančevinaste supstance bez sadržaja mliječnih masti, saharoze, izoglukoze, glukoze ili škroba, ili s masenim udjelom manjim od 1,5% mliječne masti, 5% saharoze ili izoglukoze, 5% glukoze ili škroba učestvuju sa 32,67 miliona KM ili 0,52% (glava 21), te ostala sirova ulja učestvuju sa 28,28 miliona KM ili 0,45% (glava 15).

U ukupnom bh. uvozu poljoprivrednih proizvoda iz zemalja potpisnica CEFTA-e Sporazuma u 2010. godini najveće učešće ostvaruju: Pivo dobijeno od salda u bocama učestvuje sa 100,42 miliona KM ili 2,73% (glava 22), Ostale cigarete koje sadrže duhan učestvuju sa 95,58 miliona KM ili 2,59% (glava 24), te Vode, uključujući mineralne vode i gazirane vode, s dodatnim šećerom ili drugim sladilima ili aromama, koje ne sadrže proizvode iz tarifnih brojeva 0401 do 0404 ili masti dobijene od proizvoda iz tarifnih brojeva 0401 do 0404 učestvuju sa 43,80 miliona KM ili 1,19% (glava 22).

U ukupnom bh. uvozu poljoprivrednih proizvoda iz zemalja potpisnica EFTA-e Sporazuma u 2010. godini najveće učešće ostvaruju: Ostala brašna i krupice od gorušice, pripremljena gorušica (senf) sa učešćem od 1,04 miliona KM ili 1,07% (glava 21), te ostale cigarete koje sadrže duhan učestvuju sa 555,00 hiljada KM ili 0,57% (glava 24).

U ukupnom bh. uvozu poljoprivrednih proizvoda iz zemalja potpisnica Ugovora o slobodnoj trgovini (Turska) u 2010. godini najveće učešće ostvaruju: paradajz, svjež ili rashlađen sa učešćem od 5,40 miliona KM ili 1,42% (glava 07), limuni učestvuju sa 3,94 miliona KM ili 1,04% (glava 08), te kukuruz običan hibridni učestvuje sa 3,18 miliona KM ili 0,84% (glava 10).

U ukupnom bh. uvozu poljoprivrednih proizvoda iz ostatka svijeta u 2010. godini najveće učešće ostvaruju: šećer od šećerne trske, za rafiniranje od 108,37 miliona KM ili 3,38% (glava 17), kahva, nepržena s kofeinom učestvuje sa 55,43 miliona KM ili 1,73% (glava 09), te uljane pogače i ostali kruti ostaci dobijeni pri ekstrakciji ulja od soje, nemljeveni, mljeveni ili peletirani učestvuju sa 43,00 miliona KM ili 1,34% (glava 23).

Tabela 36. Izvoz poljoprivrednih proizvoda iz BiH po regionima (2008-2010) (milioni KM)

Region	2008		2009			2010		
	IZVOZ	% učešća	IZVOZ	% učešća	Rast/pad u %	IZVOZ	% učešća	Rast/pad u %
EU	130,16	29,42%	133,06	28,24%	2,22%	206,63	33,66%	55,30%
CEFTA	293,9	66,42%	305,21	64,79%	3,85%	351,16	57,21%	15,05%
EFTA	2,94	0,66%	3,08	0,65%	4,95%	4,77	0,78%	54,66%
UoST*	5,73	1,30%	18,8	3,99%	227,96%	31,21	5,08%	65,96%
Ostatak svijeta	9,72	2,20%	10,96	2,33%	12,68%	20,04	3,26%	82,92%
Ukupno	442,45	100%	471,11	100%	6,48%	613,8	100%	30,29%

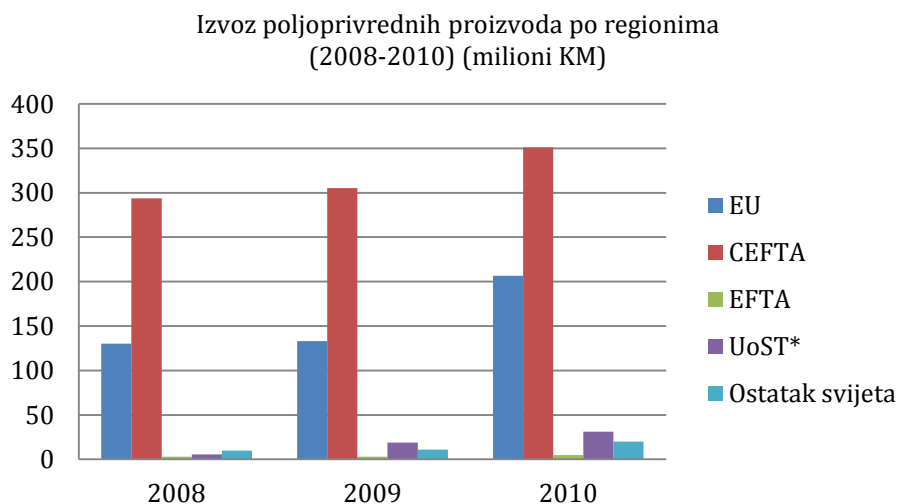
Izvor: Agencija za statistiku BiH

* Zemlje Ugovora o slobodnoj trgovini (Turska)

** Poljoprivredni proizvodi su razvrstani u skladu sa WTO klasifikacijom

Prema podacima izvoza za 2010. u odnosu na 2009. godinu, zabilježen je rast izvoza poljoprivrednih proizvoda u svim regijama.

Navedeni podaci pokazuju da je u 2010. godini, u odnosu na 2009. godinu, zabilježen značajan rast izvoza poljoprivrednih proizvoda u zemlje EU od 55,30%, u zemlje potpisnice Sporazuma CEFTA zabilježen je rast od 15,05%. Zabilježen je značajan rast izvoza poljoprivrednih proizvoda u zemlje potpisnice EFTA-e od 54,66%, a u Tursku je porastao izvoz za 65,96%. Izvoz poljoprivrednih proizvoda u ostatak svijeta je porastao za 82,92% u 2010. godini u odnosu na 2009. godinu.

Grafikon 25. Izvoz poljoprivrednih proizvoda po regionima za period 2008-2010

U ukupnom bh. izvozu poljoprivrednih proizvoda u 2010. godini najveće učešće ostvaruju: Sirove krupne i sitne goveđe kože s dlakom ili bez dlake, cijepane ili necijapane, cijele kože, mase po koži veće od 16 kg, *vlažno soljene* sa 45,70 miliona KM ili 0,64% (glava 41), Bijeli šećer učestvuje sa 41,88 miliona KM ili 0,59% (glava 17), Ostala sirova ulja sa učešćem od 38,25 miliona KM ili 0,54% (glava 15), te Mlijeko i pavlaka, nekoncentrirani i bez dodatnog šećera ili drugih sladila, do uključno 3% masenih masti u originalnim pakovanjima neto sadržaja do uključno 2 litre, učestvuju sa 30,90 miliona KM ili 0,44% (glava 04).

U ukupnom bh. izvozu poljoprivrednih proizvoda u EU u 2010. godini najveće učešće ostvaruju: Sirove krupne i sitne goveđe kože s dlakom ili bez dlake, cijepane ili necijapane, cijele kože, mase po koži ne veće od 8 kg kad su suhe, od 10 kg kad su suho soljene ili od 16 kg kad su svježije, vlažno soljene ili drukčije konzervirane, *vlažno soljene* sa 21,04 miliona KM ili 0,54% (glava 41), Ostala sirova ulja sa učešćem od 11,81 milion KM ili 0,31% (glava 15).

U ukupnom bh. izvozu poljoprivrednih proizvoda u zemlje potpisnice CEFTA-e Sporazuma u 2010. godini najveće učešće ostvaruju: Mlijeko i pavlaka, nekoncentrirani i bez dodatnog šećera ili drugih sladila, do uključno 3% masenih masti u originalnim pakiranjima neto sadržaja do uključno 2 litre sa 30,90 miliona KM ili 1,21% (glava 04), Ostala sirova ulja učestvuju sa od 26,44 miliona KM ili 1,04% (glava 15), te Ostali pripremljeni ili konzervirani proizvodi od mesa, drugih klaoničkih proizvoda ili krvi učestvuju sa 19,37 miliona KM ili 0,76% (glava 16).

U ukupnom bh. izvozu poljoprivrednih proizvoda u zemlje potpisnice EFTA-e Sporazuma u 2010. godini najveće učešće ostvaruju: mješavine povrća sa 869,69 hiljada KM ili 0,52% (glava 20), tvrda pšenica 825,62 hiljada KM ili 0,49% (glava 10), te maline koje učestvuju sa 583,94 hiljade KM ili 0,35% (glava 08).

U ukupnom bh. izvozu poljoprivrednih proizvoda u zemlje potpisnice Ugovora o slobodnoj trgovini (Turska) u 2010. godini najveće učešće ostvaruju: Ostala pšenica i suražica sa učešćem od 14,81 milion KM ili 18,13% (glava 10), Žuti kukuruz učestvuje sa 5,58 miliona KM ili 6,84% (glava 10), te Oljušteni lješnjaci sa učešćem od 2,44 miliona KM ili 2,98% (glava 08).

U ukupnom bh. izvozu poljoprivrednih proizvoda u Ostatak svijeta u 2010. godini najveće učešće ostvaruju: krave za klanje sa učešćem od 2,92 miliona KM ili 0,68% (glava 01), šljive učestvuju sa 2,40 miliona KM ili 0,56% (glava 08), te Jaja od ostale peradi sa učešćem od 2,06 miliona KM ili 0,48% (glava 04).

Razmjena poljoprivrednim proizvodima sa Hrvatskom i Srbijom

Najznačajniji vanjskotrgovinski partneri BiH kada je u pitanju trgovina poljoprivredno-prehrambenim proizvodima su Hrvatska i Srbija.

Uvoz iz Hrvatske je u 2010. godini predstavljao 24% ukupnog uvoza poljoprivrednih proizvoda, dok je izvoz u Hrvatsku u 2010. godini činio 28% ukupnog izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda BiH.

Učešće uvoza poljoprivrednih proizvoda iz Srbije u 2010. godini je na istom nivou kao sa Hrvatskom od 24% i povećano je u odnosu na 2009. godinu (21%), međutim učešće izvoza poljoprivrednih proizvoda BiH u Srbiju je znatno niže i iznosi 15% i smanjeno je u odnosu na 2009. godinu kada je iznosilo 18%.

Robna razmjena sa Hrvatskom

Tabela 37. Ukupna razmjena poljoprivrednim proizvodima sa Hrvatskom (milioni KM)

OPIS	2008	2009	2010	Rast/pad 2009/2008	Rast/pad 2010/2009
Uvoz iz Hrvatske	625,36	595,83	609,73	-4,72%	2,33%
Izvoz u Hrvatsku	153,48	154,41	171,72	0,61%	11,21%
Deficit	-471,88	-441,42	-438,01	-6,46%	-0,77%
Pokrivenost	24,54%	25,92%	28,16%	5,59%	8,68%

Izvor: Agencija za statistiku BiH

* Poljoprivredni proizvodi su razvrstani u skladu sa WTO klasifikacijom

Uvoz poljoprivrednih proizvoda iz Hrvatske u 2010. godini iznosi 609,73 miliona KM, te je veći za 2,33% u odnosu na prethodnu godinu. Izvoz poljoprivrednih proizvoda u Hrvatsku u 2010. godini iznosio je 171,72 miliona KM, te je u odnosu na prethodnu godinu veći za 11,21%. Pokrivenost uvoza izvozom u bh. razmjeni poljoprivrednih proizvoda sa Hrvatskom u 2010. godini je iznosila 28% sa trendom poboljšanja od 2008. godine (24%).

Posmatrano po glavama CT, najveće učešće uvoza poljoprivrednih proizvoda iz pojedinih glava CT iz Hrvatske u ukupnom uvozu BiH istih tih proizvoda je: Glava CT 24 - Duhan i proizvodi zamjene duhana (55,41%), Glava CT 4 - Mlijeko, ptičja jaja, med i slično (43,58%), te glava CT 16 - Prerađevine od mesa, riba, ljuskara, i slično (43,46%).

Posmatrano po glavama CT, najveće učešće izvoza poljoprivrednih proizvoda iz pojedinih glava CT u Hrvatsku u ukupnom izvozu BiH istih tih proizvoda je: glava CT 13 - Šelak; gume, smole i ostali biljni sokovi (100%), glava CT 22 - Pića, alkoholi i sirće (69,81%), te glava CT 19 - Proizvodi na bazi žitarica, mlijeka i slično (53,26%).

Robna razmjena sa Srbijom

Tabela 38. Ukupna razmjena poljoprivrednim proizvodima sa Srbijom (milioni KM)

OPIS	2008	2009	2010	Rast/pad 2009/2008	Rast/pad 2010/2009
Uvoz iz Srbije	547,27	514,05	603,07	-6,07%	17,32%
Izvoz u Srbiju	81,00	83,98	90,65	3,68%	7,94%
Deficit	-466,27	-430,07	-512,42	-7,76%	19,15%
Pokrivenost	14,80%	16,34%	15,03%	10,38%	-7,99%

Izvor: Agencija za statistiku BiH

* Poljoprivredni proizvodi su razvrstani u skladu sa WTO klasifikacijom

Uvoz poljoprivrednih proizvoda iz Srbije u 2010. godini iznosio je 603,07miliona KM, te je u odnosu na prethodnu godinu veći za 17,32%. Izvoz poljoprivrednih proizvoda u Srbiju u 2010. godini iznosio je 90,65 miliona KM, te je u odnosu na prethodnu godinu veći za 7,94%.

Pokrivenost uvoza izvozom poljoprivrednih proizvoda sa Srbijom u 2010. godini iznosila je 15% i smanjena je u odnosu na 2009. godinu (16%).

Posmatrano po glavama CT, najveće učešće uvoza poljoprivrednih proizvoda iz pojedinih glava CT iz Srbije u ukupnom uvozu BiH istih tih proizvoda je: glava 1 - Žive životinje (60,99%), glava 11 - Proizvodi mlinske industrije; škrob, i slično (51,40%), te Glava 19 - Proizvodi na bazi žitarica, mlijeka, i slično (42,26%).

Posmatrano po glavama CT, najveće učešće izvoza poljoprivrednih proizvoda iz pojedinih glava CT u Srbiju u ukupnom izvozu BiH istih tih proizvoda je: glava 23 - Ostaci i otpaci prehrambene industrije i slično (64,01%), glava 03 - Ribe, ljuskari, mekušci i slično (39,01%), te glava 18 - Kako i proizvodi od kakaoa (39,00%).

INTEGRACIJE I MEĐUNARODNA SARADNJA

Približavanje EU (SSP, Evropsko partnerstvo)

Ispunjavanje obaveza u cilju sticanja uslova za članstvo BiH u EU, je i u 2010. godini predstavljalo jedan od najvažnijih ciljeva vanjske politike BiH, što je potvrdilo i VMBiH svojom Odlukom o pokretanju inicijative za pristupanje BiH EU (1999.), kao i Parlamentarna skupština BiH Rezolucijom o evropskim integracijama i Paktu stabilnosti za Jugoistočnu Evropu (1999.).

Procesom stabilizacije i pridruživanja za BiH i ostale zemlje Zapadnog Balkana stvoreni su uslovi za punopravno članstvo u EU.

Ključni instrument Procesu stabilizacije i pridruživanja je Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju. Potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju BiH ostvarila je s EU prvi ugovorni odnos, kojim joj se potvrđuje status potencijalnog kandidata za članstvo u EU. Na taj način BiH ušla je u prvu fazu Procesu stabilizacije i pridruživanja, koja sa sobom nosi niz obaveza. Te obaveze moraju biti ispoštovane u zadatim rokovima, da bi što prije ostvarila status kandidata za članstvo i započela pregovore o pristupanju EU, odnosno punopravnom članstvu.

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju potpisan je 16. juna 2008. godine u Luksemburgu. Potpisivanju je prethodilo parafiranje 4. decembra 2007. godine u Sarajevu, te pregovori o Sporazumu vođeni od novembra 2005. do decembra 2006. godine.

S pravnog aspekta Sporazum je zaključen između BiH i Evropske zajednice i njihovih država članica i njime se uređuju odnosi unutar sva tri stuba EU: Evropske zajednice, Zajedničke vanjske i sigurnosne politike i Saradnje u pravosuđu i unutrašnjim poslovima. Mješovitog je karaktera, a to znači da su za pojedine oblasti dijelom odgovorne države članice, a dijelom i EU. Ima težinu međunarodnog ugovora i, u odnosu na domaće zakonodavstvo, njegove odredbe imaju direktnu primjenu i direktan učinak.

Primarni cilj Sporazuma je formalno pridruživanje BiH EU u određenom tranzicijskom periodu (šest godina), tokom kojeg će BiH postepeno prilagođavati svoje zakonodavstvo s najznačajnijim standardima i pravilima unutrašnjeg tržišta EU.

Tekst Sporazuma podijeljen je na deset glava:

- Opći principi;
- Politički dijalog;
- Regionalna saradnja;
- Slobodno kretanje robe;
- Kretanje radnika, poslovno nastanjivanje, pružanje usluga, kretanje kapitala;
- **Usklađivanje zakona, provođenje zakona i pravila konkurencije;**
- Pravda, sloboda i sigurnost;
- Politike saradnje;
- Finansijska saradnja;
- Institucionalne, opće i završne odredbe.

Osim navedenih glava, Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju čini sedam aneksa i sedam protokola. Aneksima i protokolima preciziraju se obaveze u pogledu trgovine pojedinim vrstama proizvoda (vremenski raspored ukidanja ili postepenog smanjivanja carina na industrijske, poljoprivredne i prerađene poljoprivredne proizvode, ribu i riblje proizvode, te vino i alkoholna pića). Pored toga, detaljno se reguliraju obaveze BiH u pogledu državne pomoći (Protokol 4), kopnenog saobraćaja (Protokol 3), poslovnog nastanjivanja i finansijskih usluga (Aneks VI), zaštite prava intelektualnog vlasništva (Aneks VII), uzajamne administrativne pomoći u vezi s carinskim pitanjima (Protokol 5) i rješavanjem sporova (Protokol 6).

Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju uspostavlja se institucionalna struktura za praćenje njegovog provođenja, a čine je: Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje, Odbor za stabilizaciju i pridruživanje s pododborima i Parlamentarni odbor za stabilizaciju i pridruživanje. Ta tijela će se osnovati i postati operativni nakon ratificiranja Sporazuma. Sporazum stupa na snagu nakon potvrđivanja odnosno ratificiranja u Parlamentarnoj skupštini BiH, Evropskom parlamentu i u državama članicama EU.

Do momenta objavljivanja ovog izvještaja sve zemlje članice EU su ratificirale SSP. Stupanju na snagu Sporazuma, prethodit će usvajanje odgovarajuće odluke Vijeća EU. Do tada, na snazi je Privremeni trgovinski sporazum koji je dio SSP-a i koji najvećim dijelom regulira pitanja trgovine i transporta između BiH i EU. Prema odredbama Privremenog sporazuma-Glava IV (institucionalne, opće i završne odredbe) uspostavljen je, među ostalih pet i Privremeni pododbor za poljoprivredu i ribarstvo koji čini zajednički organ predstavnika vlasti BiH i predstavnika Evropske komisije. U martu 2010. godine u Sarajevu je održan drugi sastanak Privremenog pododbora na kojem su BiH predstavnici prezentirali napredak u pogledu preuzimanja zakonodavstva EU u zakonodavstvo BiH u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja, sigurnosti hrane, zaštite zdravlja bilja i veterinarstva, odnosno napredak u pogledu ispunjavanja obaveza iz Evropskog partnerstva i SSP/Privremenog sporazuma u periodu mart 2009 – mart 2010. godina.

Generalna preporuka predstavnika Evropske komisije koja je proistekla na ovom sastanku je da se proces ispunjavanja obaveza SSP/PS i proces prezimanja i implementacije zakonodavstva EU mora intenzivirati u predstojećem periodu, te da je neophodno jačati kako veretikalnu tako i horizontalnu koordinaciju.

Praćenje obaveze i njihova realizacija, u 2010. godini se provodila kroz rad i redovno sastajanje Radne grupe za evropske integracije koja je osnovana Odlukom pododbora, VM BiH je na 82. sjednici održanoj 02.04.2009.

Trgovinske politike

Pristupanje Svjetskoj trgovinskoj organizaciji

BiH je u 2010. godini nastavila sa usaglašavanjem zakona o trgovini u skladu sa zahtjevima Svjetske trgovinske organizacije (WTO) te ostvarila značajan napredak u ovom polju. Održan je sastanak radne grupe WTO o pristupanju BiH ovoj organizaciji, u okviru kojeg je BiH odgovorila na set pitanja postavljenih od strane zemalja članica.

Pregovori o članstvu BiH u Svjetskoj trgovinskoj organizaciji, uključujući i dio koji se odnosi na domaću podršku u poljoprivredi će biti nastavljeni i u 2011. godini.

Sporazum CEFTA 2006

Sporazum o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini (CEFTA) je za BiH stupio na snagu 22. novembra 2007. godine. On predstavlja multilateralni sporazum o slobodnoj trgovini u regionalnom smislu, ali i pripremu za dalje euroatlanske integracije cijelog regiona.

U 2010. godini Srbija je preuzela predsjedavanje Sporazumom CEFTA 2006, te Pododborom za poljoprivredu i SPS od Crne Gore, koja je predsjedavala istim u 2009. godini. Treći sastanak Pododbora za poljoprivredu i SPS je održan u Beogradu 31. maja i 1. juna 2010. godine. Tom prilikom Strane su izvijestile o smanjenju trgovine i razmijenile informacije o poljoprivrednim i trgovinskim politikama. Razmjena informacija o iskorištenosti kvota je pokazala da su one samo djelimično iskorištene.

Sve strane su se složile da treba učiniti sve kako bi se osiguralo parafiranje i potpisivanje Dodatnog protokola vezanog za daljnju liberalizaciju trgovine poljoprivrednim proizvodima. U skladu s članom 10. Sporazuma, prva runda pregovora o liberalizaciji održana je u Briselu 27. i 28. januara 2009. godine, dok je druga runda pregovora održana u Podgorici 07. aprila 2009. godine. Tokom ove dvije runde pregovora dogovoreno je visok nivo liberalizacije između CEFTA potpisnica. Da bi postignuti dogovori stupili na snagu bilo je neophodno da prije toga budu parafirani i potpisani izmijenjeni Anex 3 i Dodatni protokol. Na sastanku Zajedničkog odbora, 29. oktobra 2009. godine, dogovoreno je da će implementacija rezultata pregovora o liberalizaciji u poljoprivrednoj trgovini započeti ne kasnije od 1. jula 2010. godine. Strane su razmijenile i informacije o sanitarnom, fitosanitarnom i veterinarskom zakonodavstvu u kontekstu približavanja odgovarajućem zakonodavstvu EU. BiH je već skoro u potpunosti liberalizirala svoju trgovinu u okviru CEFTA-e 2006, gdje je ostao samo određen broj tarifnih linija s Albanijom koje nisu liberalizirane.

Prvi SPS ekspertski sastanak za fitosanitarna pitanja CEFTA Strana je održan 7. oktobra 2010. godine u Sarajevu, u organizaciji Uprave BiH za zaštitu zdravlja bilja (MVTEO BiH) i Sekretarijata CEFTA-e. Sastanku su prisustvovali predstavnici fitosanitarnih uprava i inspektorata BiH, Albanije, Hrvatske, Crne Gore i Srbije. Strane su dogovorile redovnu razmjenu informacija o izmjenama i dopunama zakonodavstva i istakle važnost održavanja redovnih konsultacija i češćih sastanaka u budućnosti. Strane su pozdravile inicijativu za zaključivanje bilateralnih ili multilateralnih ugovora o usklađenom radnom vremenu graničnih fitosanitarnih inspekcija u okviru CEFTA regiona.

U novembru 2011. godine, povodom CEFTA sedmice 2010. u Beogradu, osam potpisnica CEFTA 2006 Sporazuma je pokrenulo "CEFTA Trgovinski Portal". Novi on-line Trgovinski Portal sadržava sve relevantne i praktične informacije za trgovinu sa Stranama u sporazumu o slobodnoj trgovini "CEFTA 2006". Dizajniran kao jedinstvena tačka za pristup relevantnim informacijama svih osam CEFTA Strana, Portal uključuje obrazloženje svake faze trgovinskih procedura. On ne samo da daje listu već i nudi on-line relevantne dokumente koje su kompanijama potrebne za uvoz ili izvoz robe. Jezičke barijere, koje često komplikuju proces dobijanja trgovinskih informacija, su prevaziđene nuđenjem informacija na svim službenim jezicima i na engleskom jeziku. Portal će povećati transparentnost propisa i formalnosti koje se odnose na trgovinu u regionu. U tom smislu, njegova svrha je da olakša regionalnu trgovinu kroz ukidanje nekarinskih barijera. Novoj on-line alatki pod nazivom "CEFTA Trgovinski Portal" može se pristupiti na slijedećoj adresi <http://www.ceftatradeportal.com>.

Planiranje i koordinacija međunarodne pomoći u sektoru poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvoja u BiH

Aktivnosti na planiranju i koordinaciji međunarodne pomoći u sektoru poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvoja do kraja 2008. godine vođene su od strane Delegacije Evropske komisije u BiH. U MVTEO BiH od 2007. godine kadrovski je ojačan Sektor poljoprivrede, ishrane, šumarstva i ruralnog razvoja i u 2009. godini on preuzima vodeću ulogu planiranju i koordinaciji sredstava u skladu sa strateškim prioritetima sektora.

Na osnovu predviđenih aktivnosti iz djelokruga rada Ministarstva i u cilju realizacije mjere 1.8. Prvog prioritetnog područja Operativnog programa BiH za poljoprivredu, ishranu i ruralni razvoj u BiH, formirana je Radna grupa za planiranje i koordinaciju međunarodne pomoći u sektoru. Radnu grupu čine predstavnici entitetskih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu BD BiH, te predstavnici zadružnih saveza BiH, RS i F BiH.

Grupa ima zadatak da sistematski prati programiranje i realizaciju pomoći, prikuplja zapažanja o svim relevantnim partnerima, ažurira baze podataka o međunarodnoj pomoći i planira održavanje donatorskih sastanaka. Predstavnici institucija imaju značajnu ulogu u

programiranju i implementaciji projekata i programa međunarodne pomoći. Kroz aktivno učestvovanje u radu upravnih odbora imaju i upravljačku ulogu.

U 2010. godini Radna grupa je, u organizaciji MVTEO BiH održala tri sastanka. Na sastanku koji je održan u maju 2010. godine zaključeno je da se u rad ove grupe uključe predstavnici Agencije za sigurnost hrane BiH, Uprave BiH za zaštitu zdravlja bilja, Ureda za veterinarstvo BiH, Ministarstva finansija i trezora BiH, Direkcije za evropske integracije BiH i Agencije za unaprjeđenje stranih investicija BiH.

Koordinacija rada donatora u sektoru poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvoja

U cilju predstavljanja svojih aktivnosti, razmjene informacija i poboljšanja saradnje između institucija BiH i međunarodnih donatora u 2010.godini u organizaciji MVTEO BiH – Sektora poljoprivrede, ishrane, šumarstva i ruralnog razvoja, 20.10.2010. godine održan je sastanak informiranja donatora.

Na sastanku su, pored predstavnika nadležnih institucija iz BiH, bili prisutni predstavnici bilateralnih i multilateralnih donatora - Delegacija evropske unije u BiH, Ambasada Republike Češke u BiH, Ambasada Kraljevine Švedske/SIDA, Ambasada Kraljevine Holandije, Ambasada Italije/Italijanska kooperacija za razvoj, Svjetske banke, Evropske razvojne banke (EBRD), USA/USAID, Ambasade Velike Britanije/EPIC i Španije/AECID.

Cilj sastanka je bio da se donatori informiraju o stanju u sektoru i da se osigura efikasna koordinacija između donatora i BiH vlasti, kao i da se daju smjernice za buduću finansijsku pomoć koji je u direktnoj vezi s BiH Strateškim planom za poljoprivredu, ishranu, šumarstvo i ruralni razvoj.

Pregled tekućih programa i projekata u 2010. godini

U 2010. godini u sektoru poljoprivrede, ishrane, šumarstva i ruralnog razvoja BiH se implemantiralo ili se počelo sa implementacijom programa i projekata u cjelokupnoj vrijednosti od 65.369.848 EUR ili 127.863.423 KM

Strukturu ovog iznosa čine, bez obzira na dinamiku povlačenja sredstava: bespovratna međunarodna pomoć (grantovi), kreditna zaduženja (Svjetska banka, IFAD), kao i sredstva kojima korisnici sufinansiraju donatorske programe i projekte.

U cilju realizacije planiranih aktivnosti i ostvarivanja napretka u razvoju sektora poljoprivrede u BiH se, prema prikupljenim podacima, implementira 25 projekata. Ključne projekte predstavljaju: Projekt Svjetske banke Poljoprivreda i ruralni razvoj (ARDP) i projekti finansirani sredstvima predpristupne pomoći EU (IPA).

Projekt poljoprivrede i ruralnog razvoja za BiH (ARDP)

Projekt poljoprivrede i ruralnog razvoja (finansiran kreditom Svjetske banke) efektivan od 26.02.2008. godine.

Cilj Projekta poljoprivrede i ruralnog razvoja je da kreditno podrži BiH u procesu jačanja kapaciteta institucija na državnom i entitetskom nivou za pružanje djelotvornijih i efikasnijih poljoprivrednih usluga i programa podrške, te također da pruži značajan doprinos da BiH što prije postane podobna za sredstva podrške u okviru IPARD-a. Projekt podržava razvoj iz poljoprivrednog informacijskog sistema, kao i izgradnju institucionalnih kapaciteta u poljoprivredi i ruralnom sektoru, uključujući jačanje veterinarstva na državnom nivou, ispravnosti životnih namirnica, fitosanitarne usluge, kapacitete poljoprivredne inspekcije, te poljoprivredne uslužne djelatnosti. Osim navedenog, projekt podržava razvoj pojačanih programa podrške iz poljoprivrede i razvoj ruralnih sredina u skladu s uslovima EU IPARD, uključujući jačanje programa razvoja planiranja i koordinacije ruralnih područja, sistema za

osiguravanje plaćanja razvoja ruralnih oblasti, te povećanje investicijskih grantova za ciljne potrebe i područja.

Implementacija projekta planirana je u periodu od 01.10.2007. do 31.06.2012. godine. Projekt se finansira iz IDA kredita u ukupnoj sumi od 21 milion američkih dolara. Rok otplate kredita je 20 godina sa grace periodom od 10 godina. Zaduženje po kreditnim sredstvima prihvatile su vlade entiteta u odnosu 52% Vlada FBiH i 48% Vlada RS. Dodatno, učešće BiH u ovom projektu iznosi 9,19 miliona američkih dolara, dok grant sredstva dobijena od SIDA-e iznose 6 miliona američkih dolara. S toga, ukupan iznos sredstava projekta kredit, grant i domaća kontribucija iznosi 36,19 miliona američkih dolara. Predviđena dinamika trošenja projektnih fondova po godinama implementacije je 15%-35%-60%-80%-100%, s tim da je prema procjeni zadnje Misije SB dosad ukupno potrošeno oko 22% alociranih fondova.

Složeno institucionalno i političko okruženje, prvenstveno nepostojanje dogovora u vezi modela sistema za plaćanje u BiH, rezultirale su niskim postotkom iskorištavanja sredstava kredita i preusmjeravanjem sredstava granta za druge namjene.

Finansijska pomoć Evropske unije

EU pruža konkretno usmjerenu finansijsku pomoć zemljama koje su kandidati i potencijalni kandidati i ograničenu pomoć novim državama članicama kako bi podržala njihove napore da pojačaju političke, ekonomske i institucionalne reforme. Prethodni programi pomoći (SAPARD, CARDS) sada su zamijenjeni programom pod nazivom Instrument predpristupne pomoći (Instrument for Pre-Accession Assistance - IPA). Sve buduće aktivnosti koje se odnose na predpristupni period se realiziraju u okviru ovog programa za pomoć. Radi olakšnog postizanja koherentnosti, a u cilju postizanja boljih rezultata i većeg učinka raspoloživih sredstava kreiran je pojednostavljen okvir za vanjske aktivnosti u periodu 2007-2013. godina - IPA.

Instrument predpristupne pomoći - IPA

Cilj programa IPA je da na raskršću vanjske pomoći i unutrašnje politike osigura konkretno usmjerenu pomoć zemljama koje su kandidati i potencijalni kandidati za prijem u članstvo EU. Program IPA je također zamišljen tako da se bolje prilagodi raznim ciljevima i tempu napretka svakog korisnika na koga se odnosi tako što osigurava usmjerenu i efikasnu podršku prema datim potrebama i razvoju.

Da bi se postigli ciljevi svih zemalja na najefikasniji način, program IPA je sastavljen od pet različitih komponenti. Kao rezultat toga sve zemlje korisnice imaju pristup mjerama koje su slične prirode, ali su prilagođene njihovim uslovima upravljanja i posebno su u skladu s njihovom stvarnom političkom, ekonomskom i administrativnom situacijom.

Tabela 39. Komponente programa IPA

Komponente programa IPA	Korisnici
I Pomoć u tranziciji i izgradnja institucija	Zemlje potencijalni kandidati i zemlje kandidati
II Regionalna i međudržavna saradnja	
III Regionalni razvoj	Samo zemlje kandidati
IV Razvoj ljudskih resursa	
V Razvoj ruralnih područja	

U slučaju zemalja kandidata, njima će biti dostupne mjere koje se odnose na regionalne ljudske resurse i razvoj ruralnih područja u okviru komponenti pod ovim nazivima, koje zemlju pripremaju da bude dio jedinstvene EU i za realizaciju agrarnu politiku nakon prijema u EU. Ovo zahtijeva od zemlje da ima administrativne kapacitete i strukture koje mogu preuzeti odgovornost za upravljanje pomoći koju dobija. U slučaju zemalja potencijalnih kandidata, takve mjere će ostati u rukama Komisije, a bit će realizirane kroz osnovnu komponentu programa, komponentu koja se zove «pomoć u tranziciji i izgradnja institucija».

Prioriteti sektora poljoprivrede, ishrane, šumarstva i ruralnog razvoja su opisani u višegodišnjem indikativnom dokumentu planiranja (MIPD) za BiH koji uzima u obzir srednjoročnu razvojnu strategiju i strategiju EU integracija, kao i prioritete utvrđene u izvještaju o godišnjem napretku BiH i Evropskom partnerstvu.

Kroz prvu komponentu programa IPA za 2007. godinu programirana su tri projekta u oblasti poljoprivrede, sigurnosti hrane i ruralnog razvoja i njihova implementacija je počela u 2009.godini i nastavila se i u 2010.godini:

- **Jačanje i harmonizacija BiH informacijskog sistema za sektore poljoprivrede i ruralnog razvoja**

Cilj ovog projekta je pružanje tehničke pomoći vlastima u BiH da unaprijede prikupljanje ažuriranih i pouzdanih podataka iz ruralne ekonomije i poljoprivrednog sektora zasnovanih na metodologiji koja je standardizirana i usklađena sa EU, a koja će se razviti tokom provođenja pilot projekata za prikupljanje podataka o poljoprivrednoj proizvodnji, ekonomskim performansama na farmama i dostupnost tačnih podataka iz uzimanja uzoraka. Tehnička pomoć će uključivati podršku za osnivanje sistema za prikupljanje i mrežnu razmjenu podataka uz izvođenje pilot aktivnosti u području poljoprivrednog popisa, uvođenja računovodstva na farmama i implementacije pilot šeme uzorkovanja. Vrijednost projekta 1,5 miliona eura. Početak implementacije: septembar 2009. godine. Trajanje projekta: 2 godine.

- **Jačanje kapaciteta za programiranje ruralnog razvoja BiH**

Svrha ovog projekta je jačanje poljoprivrednih i kapaciteta za programiranje ruralnog razvoja, te kapaciteta za plaćanje u BiH putem promoviranja učesničkog pristupa odozdo prema gore (bottom-up) u dizajniranju i upravljanju mjerama ruralnog razvoja kroz primjenu pilot aktivnosti Tehnička pomoć stoga će se fokusirati na dva nivoa: a) Institucionalno jačanje za programiranje i upravljanje ruralnim razvojem kako bi se olakšao budući pristup IPA komponenti V - Ruralni razvoj, kada on postaje dostupan BiH, i b) Razvoj kapaciteta na lokalnom nivou za provedbu pilot mjera ruralnog razvoja uz angažiranje lokalnih akcionih grupa. Vrijednost projekta 1 milion eura. Početak implementacije: septembar 2009. godine. Trajanje projekta: 2 godine.

- **Podrška uspostavi i jačanju BiH legislative u oblasti hrane**

Trajanje: septembar 2009 – septembar 2011. (24 mjeseca); Krajnji korisnici ovog projekta su potrošači koji će imati koristi od poboljšanih kontrola hrane i poboljšane primjene sigurnosnih standarda. Vrijednost projekta 1 milion eura. Kratkoročni ciljevi su: ojačati kapacitete Agencije za sigurnost hrane BiH, ojačati kapacitete laboratorija i inspeksijskih službi u veterinarskoj i fitosanitarnoj oblasti, razviti laboratorijske procedure i metodologije u skladu s propisima EU. Srednjoročni cilj: Pripremiti uslove i standarde za odobravanje objekata koji posluju sa hranom u skladu sa zahtjevima EU. Glavni korisnik je Agencija za sigurnost hrane BiH, Ministarstvo, Ured za veterinarstvo BiH, Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja, Inspeksijske službe (fitosanitarna, poljoprivredna, veterinarska, sanitarna i inspekcija za javno zdravstvo), Ministarstvo civilnih poslova BiH, subjekti u poslovanju s hranom, poljoprivrednici i nevladin sektor. Ovaj projekt treba osigurati efikasnu implementaciju legislative u oblasti sigurnosti hrane kroz jačanje ljudskih resursa kako bi se omogućio visoki nivo sigurnosti hrane i povećala konkurentnost bosansko-hercegovačkih poljoprivrednih proizvoda, kako na domaćem tako na stranom tržištu, a sve ovo primjenjujući EU standarde sigurnosti hrane.

Projekti iz programa IPA 2008., 2009. i 2010.

U procesu programiranja za sredstva iz programa IPA, u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja kandidirani su i odobreni slijedeći projekti:

1. IPA 2008. „Izgradnja kapaciteta u agrarnoj politici i priprema BiH za pristup IPA programu Ruralnog razvoja (IPA RD)“ - 2,5 miliona EUR
2. IPA 2009. „Razvoj poljoprivrednog tržišnog informacijskog sistema (AMIS) i sistema za identifikaciju zemljišnih parcela (LPIS)“ – 3,4 miliona EUR
3. IPA 2010. „Pilot podrška mjerama IPARD tipa u BiH“ – 3 miliona EUR

Za sredstva iz ovih programa potpisan je Okvirni sporazuma, ali njihova implementacija još nije počela. Složeno institucionalno i političko okruženje, prvenstveno nepostojanje dogovora u vezi modela sistema za plaćanje u BiH, odgodile su početak provedbe odobrenih projekata pod 1. i 3.

Predviđeno je da se početkom 2011.godine započne s implementacijom jedne komponente projekta iz IPA 2008 i to one koja predstavlja tehničku pomoć UzZZB BiH. Glavni cilj projekta je uspostava integrirane nacionalne fitosanitarne službe sposobne da kreira i implementira politiku zdravlja bilja BiH u skladu sa EU zakonodavstvom, međunarodnim obavezama i standardima u ovoj oblasti.

Također, pri Sektoru poljoprivrede, ishrane, šumarstva i ruralnog razvoja MVTEO BiH, početkom 2011.godine započet će implementacija komponente iz IPA 2009 „Priprema IPARD sektorskih analiza u BiH.

Instrument tehničke pomoći Evropske komisije - TAIEX

TAIEX - Technical Assistance and Information Exchange - TAIEX je tehnička pomoć i instrument za razmjenu informacija u okviru Generalnog direktorata za proširenje Evropske komisije. Cilj TAIEX-a je da zemljama novim članicama EU, zemljama u procesu pristupanja, zemljama kandidatima i zemljama Zapadnog Balkana pruži kratkoročnu tehničku pomoć u skladu s općim ciljevima politika Evropske komisije, u polju približavanja, apliciranja i uvođenja EU legislative.

U BiH je tokom 2010. godine u oblastima poljoprivrede, ishrane, šumarstva i ruralnog razvoja održano 4 TAIEX radionice, 5 studijskih putovanja i 1 ekspertska misija. Korisnici su obuka su predstavnici MVTEO BiH, predstavnici ministarstava poljoprivrede entiteta, Odjela za poljoprivredu BD BiH, AzSH BiH, UzZZB BiH, UzV BiH i predstavnici drugih institucija i organizacija čiji je rad neposredno vezan za oblast poljoprivrede, ishrane, šumarstva i ruralnog razvoja (veterinarski inspektori, laboratorijsko osoblje itd.).

Radionice, studijska putovanja i ekspertska misija su organizirani od strane korisnika i u saradnji sa TAIEX uredom iz Brisela.

Poljoprivreda i ruralni razvoj

- Studijsko putovanje u Austriju „Organic Food Production“

Sigurnost hrane

- Radionica “Višegodišnji kontrolni planovi“ u organizaciji Agencije za sigurnost hrane
- Radionica “Uzorkovanje i analiza u svrhu službene kontrole kontaminanata u hrane”
- Seminar o deklarisanju hrane
- Studijsko putovanje „Workshop on feed safety, marketing and use of feed”, Bugarska
- Studijsko putovanje „Prehrambeni aditivi– upotreba i kontrola u Irskoj“

Veterinarstvo

- Ekspertska misija za ocjenu i pripremu upute za uspješno uvođenje standarda ISO 17025 u veterinarskim laboratorijama;
- Radionica za izradu plana hitnih mjera za klasičnu svinjsku kugu;

- Radionica o Direktivi 2006/88 Evropskog Parlamenta i Vijeća o uslovima u pogledu zdravlja vodenih životinja i njihovih proizvoda i prevenciji i kontroli određenih bolesti vodenih životinja.

Zaštita zdravlja bilja

- Studijsko putovanje – Inspekcija zaštite zdravlja bilja u zemlji porijekla i zemlji pošiljatelju proizvoda, Slovenija
- Studijsko putovanje – Zvanične kontrole i praćenje bolesti krompira, Francuska

Instrument tehničke pomoći SIGMA OECD/EU

Službenici MVTEO BiH, MPŠV RS i FMPVŠ su korisnici programa “Strateško planiranje i razvoj javnih politika“. Tokom 2010. godine provedena je druga faza programa kojeg implementira UNDP kroz radionice, rad sa mentorom i studijska putovanja.

Ovaj projekt se sastoji od tri komponente:

1. Upravljanje javnim finansijama,
2. Komponenta strateškog planiranja i
3. Komponenta razvoja javnih politika.

UNDP, Vlade Holandije i Norveške, te Delegacije Evropske komisije u BiH finansijski podržava ovaj program jačanja institucionalnih kapaciteta za strateško planiranje, analitički rad i upravljanje javnim resursima, kao i jačanje veza između planiranja i budžetiranja ministarstava na državnom i entitetskim nivoima.

Bilateralni i multilateralni programi i projekti međunarodne pomoći

U BiH se implementiraju i drugi programi i projekti međunarodne pomoći za sektor poljoprivrede, ishrane, šumarstva i ruralnog razvoja. Prema podacima koje raspolaže Ministarstvo u 2010. godini oni su bili finansirani od strane bilateralnih donatora: Švedska/SIDA, USA/USAID, Italija/IC, UK/DFID, Japan/JICA, Norveška, Holandija, Španija/AECID, Švicarska/SDC/SECO, Republika Češka/CzDA i multilateralni donatori: EBRD, UNDP i Svjetska banka i FAO.

U realizaciji programa i projekata učestvovalo je više agencija za implementaciju: Italijanska kooperacija za razvoj, NVO ACS, NVO CEFA/COSPE/ARCS, NVO CESVI, NVO UCODEP/CEFA, NVO Re.Te./CESVI, NVO OXFAM, NVO IPERRA, EPIC, JICA, USAID, SIDA, Jedinice za implementaciju projekata (PIU).

Značajno je naglasiti da su Republika Slovenija i Republika Češka, u svojim strategijama razvojne saradnje, predvidjele sredstva razvojne pomoći za BiH. Kroz implementaciju programa i projekata koji se zasnivaju na principima partnerstva, efikasnosti i transparentnosti, ove dvije zemlje su se uključile u zajednicu aktivnih donatora u BiH.

Nasuprot tome, iz zajednice donatora koji su bili aktivni u sektoru poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvoja povukle su se Kraljevina Španija i Švicarska Konfederacija.

Zbog nepostojanja dogovora u vezi modela sistema za plaćanje u BiH i složenog institucionalnog i političkog okruženja, implementacija odobrenih projekata iz programa IPA 2008 i 2009 još nije započela.

Osjetno je smanjen interes donatora za ulaganje u BiH, a planovi za naredni period su vrlo neizvjesni te je uočeno je da su bilateralni donatori, koji se uglavnom rukovode programskim ciljevima svojih vlada, u 2010. godini iskazali veći interes za stvarne potrebe i strateške prioritete BiH u oblasti poljoprivrede, ishrane, šumarstva i ruralnog razvoja.

I dalje je iskazana velika potreba za izgradnjom institucionalnih kapaciteta na svim nivoima vlasti kao i u nevladinom sektoru.

Stoga je potrebno:

- Usmjeriti donatorsku pomoć za izradu sveobuhvatne strategije za usklađivanje sa acquis-em u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja i jačanje kapaciteta za kreiranje politike na državnom nivou.
- Donatorska sredstva koristiti za uspostavu strukture za provedbu komponente IPA-e za ruralni razvoj i pripremu IPARD programa, kao ključnog dokumenta za povlačenje predpristupnih sredstava namijenjenih ruralnom razvoju.
- Intenzivirati pripreme u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja, sigurnosti hrane, veterinarske i fitosanitarne politike uz pomoć donatorske zajednice.
- Usmjeriti međunarodnu finansijsku i tehničku pomoć u efikasno provođenje zakonodavstva u oblasti veterinarstva, sigurnosti hrane i fitosanitarne oblasti radi ostvarivanja značajnijeg napretka ka dostizanju standarda EU u poljoprivredno-prehrambenim pogonima u BiH.

MJERE POLITIKE U POLJOPRIVREDI, ISHRANI I RURALNOM RAZVOJU I NAČIN REALIZACIJE U 2011. GODINI

Pripremiti Zakon o organskoj proizvodnji u Bosni i Hercegovini.

Zaduženi: MVTEO BiH- Sektor za poljoprivredu, ishranu, šumarstvo i ruralni razvoj

Način izvršenja: Komunikacije, koordinacije i konsultacije, donošenje odluke VM BiH

Status izvršenja: Zakonska procedura

Pripremiti Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju Bosne i Hercegovine.

Zaduženi: MVTEO BiH- Sektor za poljoprivredu, ishranu, šumarstvo i ruralni razvoj

Način izvršenja: Komunikacije, koordinacije i konsultacije, donošenje odluke VM BiH

Status izvršenja: Zakonska procedura

Izraditi zakonom predviđene podzakonske akte radi provođenja Zakona o duhanu Bosne i Hercegovine.

Zaduženi: MVTEO- Sektor za poljoprivredu, ishranu, šumarstvo i ruralni razvoj

Način izvršenja: Komunikacije, koordinacije i konsultacije, donošenje odluke VM BiH

Status izvršenja: Zakonska procedura

Izraditi zakonom predviđene podzakonske akte radi provođenja Zakona o vinu Bosne i Hercegovine.

Zaduženi: MVTEO- Sektor za poljoprivredu, ishranu, šumarstvo i ruralni razvoj

Način izvršenja: Komunikacije, koordinacije i konsultacije, donošenje odluke VM BiH

Status izvršenja: Zakonska procedura

Izraditi Mapu puta za predpristupni period u sektoru poljoprivrede i ruralnog razvoja BiH.

Zaduženi: MVTEO BiH- Sektor za poljoprivredu, ishranu, šumarstvo i ruralni razvoj

Način izvršenja: Komunikacije, koordinacije i konsultacije, donošenje odluke VM BiH

Status izvršenja: Zakonska procedura

Izraditi akcioni plan za usklađeno djelovanje sistema robnih rezervi u BiH za poljoprivredno-prehrambene proizvode.

Zaduženi: MVTEO- Sektor za poljoprivredu, ishranu, šumarstvo i ruralni razvoj, nadležna entitetska ministarstva i entitetske Direkcije za robne rezerve

Način izvršenja: Komunikacije, koordinacije i konsultacije, donošenje odluke VM BiH

Status izvršenja: Zakonska procedura

Provođenje i striktna primjena propisa i procedura za utvrđivanje carinske vrijednosti prilikom carinjenja uvoznih roba u Bosnu i Hercegovinu za proizvode: žitarice, voće, povrće, mlijeko i mliječni proizvodi, mesoprerađevine, med, vodu i pivo.

Zaduženi: Uprava za indirektno oporezivanje, Vanjskotrgovinska komora, MVTEO-Sektor za međunarodne trgovinske odnose, entitetski inspektorati

Način izvršenja: Komunikacije, koordinacije i konsultacije

Status izvršenja: Primjena propisa i procedura

Pokretanje procedure za donošenje zaštitnih mjera za određene domaće poljoprivredne i stočarske proizvode, posebno onih koji su predmet prekomjernog uvoza.

Zaduženi: VTK i MVTEO- Sektor za vanjskotrgovinsku politiku i strana ulaganja

Način izvršenja: Komunikacije, koordinacije i konsultacije

Status izvršenja: Primjena propisa i procedura

Izvršiti neophodne izmjene i dopune propisa vezanih za zaštitu domaće proizvodnje od prekomjernog uvoza kako bi se pojednostavile procedure i postupci dokazivanja i predlaganja mjera zaštite. Nadležne institucije trebaju biti servis u postupku.

Zaduženi: MVTEO- Sektor za vanjskotrgovinsku politiku i strana ulaganja u saradnji sa VTK

Način izvršenja: Komunikacije, koordinacije i konsultacije

Status izvršenja: Zakonska procedura

Uspostaviti fitosanitarnu inspekciju na osnovu Zakona o zaštiti zdravlja bilja koji je u potpunosti usaglašen sa zahtjevima EK, sa jasno definiranim zadacima, ovlaštenjima i mjerama koje poduzimaju inspektori na nivou entiteta i BD BiH.

Zaduženi: MVTEO- Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja, entitetska ministarstva poljoprivrede i entitetski inspektorati.

Način izvršenja: Komunikacije, koordinacije i konsultacije

Status izvršenja: Zakonska procedura

Osiguranje odgovarajućih uslova za inspeksijsku veterinarsku kontrolu na graničnim prijelazima radi osiguranja uvoza zdravstveno ispravnih i kvalitetnih proizvoda.

Zaduženi: MVTEO- Ured za veterinarstvo

Način izvršenja: Komunikacije, koordinacije i konsultacije

Status izvršenja: Primjena propisa i procedura

Osiguranje zadovoljavajućeg zdravstvenog statusa populacije životinja u Bosni i Hercegovini kada se radi o bolestima, pojava kojih ima uticaja na međunarodnu trgovinu u smislu zabrane izvoza.

Zaduženi: MVTEO- Ured za veterinarstvo BiH u saradnji s entitetskim ministarstvima poljoprivrede i entitetskim inspektoratima

Zaduženi: MVTEO-Ured za veterinarstvo

Način izvršenja: Komunikacije, koordinacije i konsultacije

Status izvršenja: Primjena propisa i procedura

Pokrenuti proceduru pregovaranja radi potpisivanja ugovora za međusobno priznavanje liste laboratorija i certifikata o kvalitetu u okviru CEFTA zemalja.

Zaduženi: MVTEO- Ured za veterinarstvo i Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja

Način izvršenja: Komunikacije, koordinacije i konsultacije

Status izvršenja: Primjena propisa i procedura

Analizirati strukturu i namjenu direktnih stranih investicija koje su plasirane u distributivne lance, i dati preporuke na osnovu koje će Vijeće ministara BiH i Vlade entiteta donijeti odgovarajuće odluke.

Zaduženi: Vanjskotrgovinska komora u saradnji s entitetskim privrednim komorama, MVTEO- Sektor za vanjskotrgovinsku politiku i strana ulaganja i Sektor za međunarodne trgovinske odnose, entitetskim ministarstvima poljoprivrede i trgovine te nadležnim inspektoratima za izradu analize, a Ministarstvo finansija i trezora u koordinacija s entitetskim ministarstvima finansija za realizaciju.

Način izvršenja: Komunikacije, koordinacije i konsultacije

Status izvršenja: Zakonska procedura

Harmonizacija podsticajnih mjera-definicije komercijalnih farmi, utvrđivanje kriterija i koeficijenata radi razvijanja jedinstvenog sistema podrški u poljoprivredi BiH koja je u skladu sa sistemom direktnih plaćanja u EU, usmjeriti podrške na registrirana poljoprivredna gazdinstva u cilju razdvajanja tržišno orijentiranih proizvođača od proizvođača koji proizvode za sopstvene potrebe.

Zaduženi: MVTEO- Sektor za poljoprivredu, ishranu, šumarstvo i ruralni razvoj u koordinaciji sa entitetskim ministarstvima poljoprivrede i Brčko Distrikta BiH.

Način izvršenja: Komunikacije, koordinacije i konsultacije

Status izvršenja: Zakonska procedura

Uspostaviti sistem monitoringa i evaluacije u sektoru poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvoja, te jačati analitičke sposobnosti u cilju detaljnih analiza efikasnosti provedenih strategija, programa i mjera.

Zaduženi: MVTEO- Sektor za poljoprivredu, ishranu, šumarstvo i ruralni razvoj u koordinaciji sa entitetskim ministarstvima poljoprivrede i Brčko Distrikta BiH.

Način izvršenja: Komunikacije, koordinacije i konsultacije

Status izvršenja: Zakonska procedura

Poboljšanje postojećeg IT sistema koji koristi granična veterinarska inspekcija radi brže i efikasnije razmjene informacija, dokumenata i provjere pošiljki.

Zaduženi: MVTEO- Ured za veterinarstvo u koordinaciji s entitetskim inspektoratima

Način izvršenja: Komunikacije, koordinacije i konsultacije

Status izvršenja: Primjena propisa i procedura

Prioritetno uskladiti entitetske propise i propise BD BiH u skladu sa Zakonom o poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH (prema navedenom Zakonu, entitetski zakoni i drugi propisi se trebaju uskladiti u roku od godinu dana od dana stupanja Zakona na snagu, tj. do juna 2009. godine).

Zaduženi: MVTEO- Sektor za poljoprivredu, ishranu, šumarstvo i ruralni razvoj, entitetska ministarstva i BD BiH.

Način izvršenja: Komunikacije, koordinacije i konsultacije

Status izvršenja: Zakonska procedura

Prioritetno ažurirati i usvojiti Operativne programe entiteta i Brčko Distrikta BiH u cilju implementacije Strateškog plana BiH za harmonizaciju poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvoja 2008-2011.

Zaduženi: MVTEO- Sektor za poljoprivredu, ishranu, šumarstvo i ruralni razvoj, entitetska ministarstva poljoprivrede.

Način izvršenja: Komunikacije, koordinacije i konsultacije

Status izvršenja: Zakonska procedura

Uskladiti mjere ruralnog razvoja u okviru postojećeg programa subvencija u entitetima i BD BiH i razviti mjere ruralnog razvoja u skladu sa EU mjerama, podsticati usvajanje standarda kvaliteta i jačanje konkurentnosti proizvođača i bolje korištenje i zaštitu prirodnih resursa.

Zaduženi: MVTEO- Sektor za poljoprivredu, ishranu, šumarstvo i ruralni razvoj, entitetska ministarstva i BD BiH

Način izvršenja: Komunikacije, koordinacije i konsultacije

Status izvršenja: Zakonska procedura

Intenzivno raditi na realizaciji aktivnosti i uspostavi organa i strukture u cilju preuzimanja IPARD fondova-uspostava organa za praćenje programa; uspostave sistema plaćanja.

Zaduženi: MVTEO- Sektor za poljoprivredu, ishranu, šumarstvo i ruralni razvoj, entitetska ministarstva poljoprivrede i BD BiH i druge relevantne institucije na državnom i entitetskom nivou

Način izvršenja: Komunikacije, koordinacije i konsultacije

Status izvršenja: Zakonska procedura

Intenzivno raditi na realizaciji Akcionog plana aktivnosti Mape puta s ciljem stvaranja uslova za izvoz proizvoda, sa izvršiteljima i rokovima.

Zaduženi: MVTEO BiH u saradnji s nadležnim institucijama

Način izvršenja: Komunikacije, koordinacije i konsultacije, donošenje odluke VM BiH

Status izvršenja: Primjena propisa i procedura, zakonska procedura

Intenzivno raditi na uspostavi Poljoprivrednog informacijskog sistema.

Zaduženi: MVTEO BiH- Sektor za poljoprivredu, ishranu, šumarstvo i ruralni razvoj, entitetska ministarstva, BD BiH, Ured za veterinarstvo BiH, Agencija za statistiku BiH

Način izvršenja: Komunikacije, koordinacije i konsultacije, donošenje odluka VM BiH

Status izvršenja: Primjena propisa i procedura